

ARGIA

izatea gozoki
haustea da'

SK

**Gipuzkoako
Bertsolari
Txapelketa**

DUELOA
zortziko
nagusian

**Martin Aranburu eta Antton Izagirre
Nazio Eztabaidaguneaz**

"Eztabaidagunea abertzaleentzako den
idea faltsua gezurtatu nahi dugu"

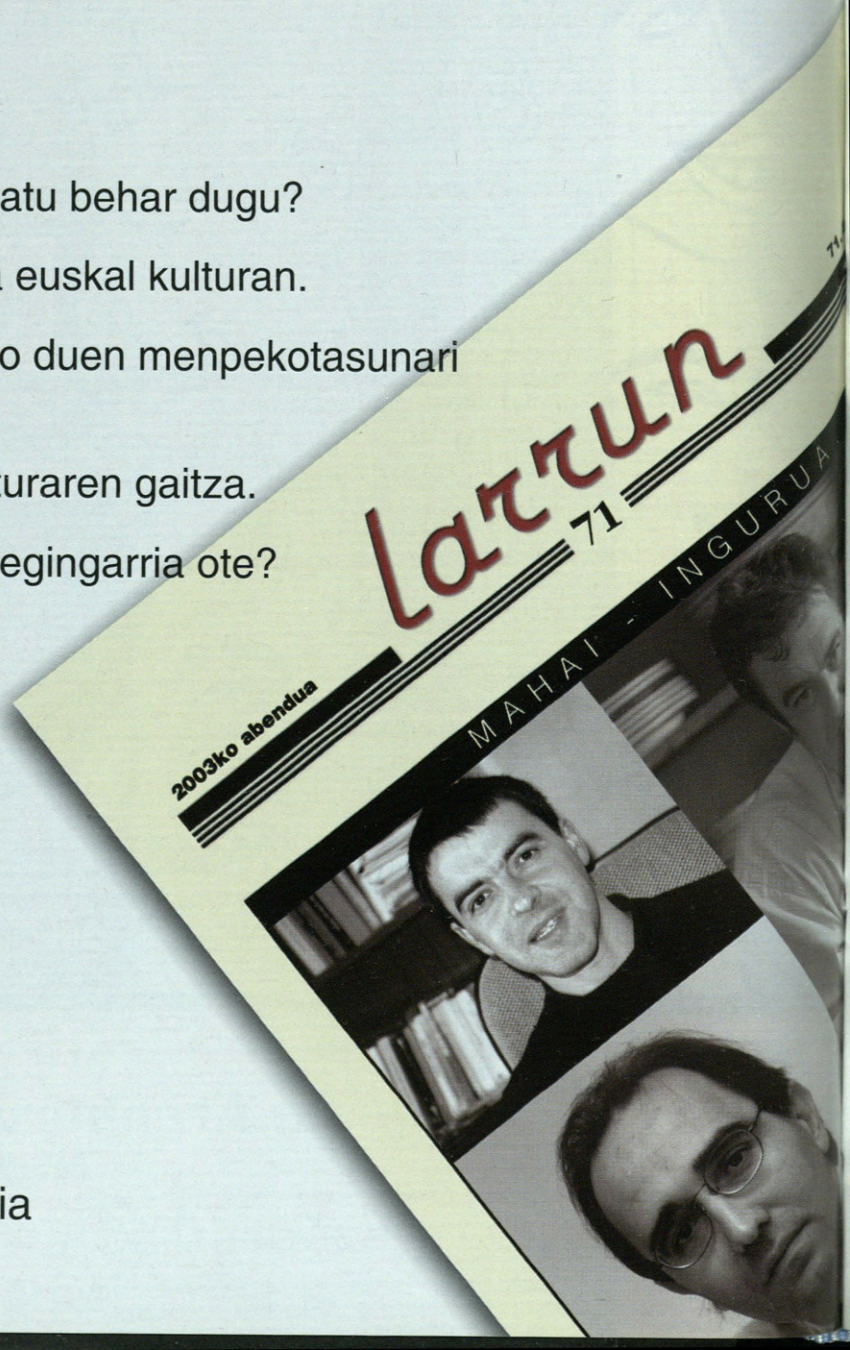
abenduko **Larrun** 71 MAHAI-INGURUA

KULTURAREN EUSKAL PLANA

- **Nolako** kultur eredua garatu behar dugu?
- **Globalizazioaren** eragina euskal kulturari.
- **Kulturak** diru-laguntzekiko duen menpekotasunari nola aurre egin.
- **Minifundismoa.** Gure kulturaren gaitza.
- **Kulturaren** Euskal Plana egingarria ote?

mahai-ingurua

- ❖ Imanol Agote
- ❖ Josu Amezaga
- ❖ Hasier Etxeberria

asteko gaia

- **Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa: Azken puntuen puntan.**

ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE

4

pertsonaia

- **Jean Louis Iratzoki: "Berritzaile izatea gozoki haustea da".**

ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE

10

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis: ASISKO URMENTA**

16

- **Ekimena eta batasuna.**

MARKEL OLANO

17

- **Aukera.**

ISMAEL MANTEROLA

18

- **Luparekin: Zintzotasunaz eta intxaurrez.**

HASIER ETXEBERRIA

20

- **Txandan: Artxipielago uhartea.**

AINGERU EPALTZA

21

- **Hiruko txikian: Tinka-tinka.**

JOXE MARI OSTOLAZA

21

- **Oihartzunak**

22

erdiko kaiera

- **Patxi Iturregi: "Esango nuke ezker-eskuin banatzen dudala egurra".**

PILAR IPARRAGIRRE

23

- **Ezpalak: IZASKUN JAUREGI**

26

- **Argitalpenak: Fernando Morillori galdezka.**

PILAR IPARRAGIRRE

28

- **Gartxot: ASISKO URMENTA, MARKO ARMSPACH,**

JOKIN LARREA

30

- **Denbora-pasak**

34

- **Ihesi: Meatzeen museo bizia.**

MARIA GONZALEZ

36

- **Makina bat kontu. GARBIÑE UBEDA, JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA**

40

- **Ikuskizunen agenda. ALOÑA IPINTZA**

42

termometroa

- **Burdin Aroa: Artzainaren mitoari agur.**

URKO APAOLAZA

43

- **Martin Aranburu eta Antton Izagirre: "Guztion artean egin behar dugu, gure esku dago".**

MIKEL ASURMENDI

47

- **EGA: 21 urte euskararen gaitasuna aitortzen.**

AMETS ARZALLUS

51

- **Bero-beroan**

54

- **Net hurbil: Ezagutu infernua Marokoko kazetari presoaren eskutik.**

PELLO ZUBIRIA

56

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa puntu-puntuan da. Bertso-tan ibilbide bat egina dutenak, go-goz daude landutako estilo pertsonala puntara eramateko. Lehen aldiz finalera

iritsi direnek gaiei punta atereaz altxa nahi dute burua, plazetan ere leku egiteko. Irunen, igande arratsaldeko 17:00etan bordatuko da bi hilabetetan zehar puntada finez josi den txapela. **4**

Azken puntuak

Jean Louis Iratzoki

"Berritzaile izatea gozoki haustea da"

Donibane Lohizunen bizi da azkaindarra. Barne arkitektura ikasi zuen eta industri diseinuan espezializatu zen. Aulkiak eta mahaiaik diseinatzen ditu enpresentzat, baina baita hortzetako eskuilak ere. **10**

Luparekin

Hasier Etxebarria

22

NAZIO EZTABAIDAGUNEA

Antton Izagirre Martin Aranburu

Herri itxaropenaren foroa

Nazio Eztabaidaguneko bi eledunekin mintzatu gara: Tolosako alkate ohi Antton Izagirre eta EAko Martin Aranbururekin. Esparru politiko ezberdinekoak izan arren, jokaleku politiko komun bat eraikitzeke baldintzak daudela diote biek. Ganoraz eta zentzu eraikitzailez jokatzeko garaia iritsi dela esan digute ere. **47**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Gola. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Xabier Pagola. Bezeroen harrera: Olatz Kortá. Publizitatea: Iñigo Txinturreta, Aloña Sorluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loarte. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Ipar Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Marrazkia: Asisko Urmeneta

Zortzi aizkorarik zorrotzenak zuhur ageri dira, baina egurrerako gogoz. Plazaz plaza eta txapelketetan esperientzia aberatsekoak dira batzuk. Toki baten bila burua atera dutenak besteak. Mendiluzeri, 1995eko Gipuzkoako txapelketako finala datorkio gogora: "Ziurrenik aurtan atera den belaunaldi berria guk orduan bizi genuenaren antzerako egoeran dago. Guk geneukan ilusio bera du". Jon Martin, behintzat, desiratzen dago: "Uste dut atzetik gatozen gazteek lotsagabe jokatu behar dugula eta aurreko gazteei egurra ematen saiatu". Jon Maiak, horrela azaltzen ditu bakoitzaren ezaugarriak: "Ikusten da gazteak teknikoki oso prestatuak daudela. Nik uste guk beste alde batzuetan marka dezakegula diferentzia: gaiak lantzeko moduetan, planteamenduetan, ikuspuntuetan... Hainbeste urtetan sortu dugun estilo edo nortasun hori adieraziz". Finalak goi mailakoa izateko osagai guztiak ditu.

ESTITXU EIZAGIRRE

IXIAR EIZAGIRRE

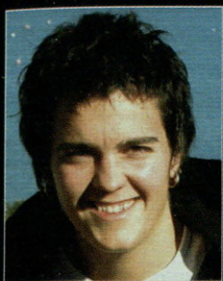
Argazkiak: Xenpelar. Alberto
Elosegi

JUANJO URIAK jantziko dio txapela ideiak borobildu eta hitzak gehien zorrotzen dituenari. Bertsozale Elkartearen sorreran pertsona klabeetako bat izan zen, eta bertako Zuzendaritza kidea sorreratik (1985) 1991ra bitarte. Elkartean bere lankide izandakoez azpimarratzen dutenez "Apala eta jendearekin harremanetan maisua da. Badaki inor mindu gabe berea defendatzen". Dohain horiekin, Bertsozale Elkartek beste erakundeekin zituen harremanak bideratzen jardun zuen. Txapelketa bat zer den ederki daki txapela eskuetan hartuko duenak. Besteak beste, 1986, 1989 eta 1993ko Txapelketa Nagusietan antolatzaile arduradun izan baitzen. Baita Gipuzkoako Txapelketan ere, 1991 eta 1995ean. Hernanin, bere herrian, bertso eskola sortu zuen, eta besteen artean ikasle izan zituen aurtengo Txapelketan parte hartu duten Aitor Mendiluze, Agirre anaiak, Iker Osa, Jon Iraola, eta Gorka Tolosa.

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa

Azken puntu

Maialen Lujanbio Zugasti

- Hernani, 1976
- Arte Ederretan lizentziatua
- Euskal Herriko Txapelketan: 1997an finalista eta 2001ean txapeldunordea

Finalerako zer helburu?

Saiatuko naiz benetan sentitzen ditudan ideiak kantatzen. Euskal Herrikoetik bi urte pasatu dira, derrigor da memento ezberdina. Eta ni ez naiz berdin sentitzen.

Amaia Agirre Arrastoa

- Villabona, 1977
- Euskal filologian lizentziatua
- "Hitzetik Hortzera" saioko erredaktorea

Finalerako zer helburu?

Neure buruarekin gustura geratu nahi dut eta baita ere lortu jendeak nire bertso bat buruan eramatea. Disfrutatzeko aukera gisa hartu nahi dut finala. Konfidantza ezinbestekoa da.

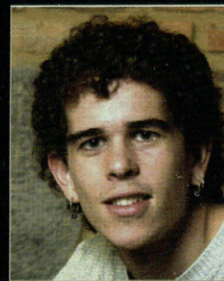

Aitor Mendiluze Gonzalez

- Andoain, 1975
- Gipuzkoako Bertsozale Elkarteko kudeatzailea
- Gipuzkoako txapeldun (1995)
- 2001eko Euskal Herriko Txapelketan hirugarren

Txapela defendatzeko prest?

Nire txapela ez da defendatzeko, jada urte asko pasatu baitira. Baina irabazi behar duenari ez diot merke utziko.

Ekaitz Goikoetxea Asurabarrena

- Beasain, 1980
- Euskal filologian lizentziatua
- Irakasle eta itzultzailea

Finalerako zer helburu?

Badakit lehenengo bi horietan sartzea oso zaila izango dela, ia ezinezkoa, baina borroka behintzat egin nahi dut. Entrenatzen ondo ikusten dut neure burua. Txapelketan maila bera eman nahi dut.

Jon Maia Soria

- Zumaia, 1972
- Euskal filologian lizentziatua
- Itzultzailea
- Euskal Herriko Txapelketan: 1997 eta 2001eko finalista

Finalerako zer helburu?

Neure onenetik kantatzea. Sekula baino hobeto sentitzen naiz eta badut gogo txapelketako saio batean behingoz pare parean jotzeko.

Jexux Mari Irazu Muñoa

- Larraul, 1972
- Filosofian lizentziatua
- Hernaniko Kronikako kazetari
- 1995eko Gipuzkoako Txapelketan txapeldunorde, eta Euskal Herriko Txapelketan, 1997 eta 2001eko finalista.

Finalerako zer helburu?

Nire estiloan ahal den ondoren egitea. Mentalizatuta, prest eta gogoz noa txapelketara.

Iñaki Gurrutxaga Zubimendi

- Orio, 1981
- Euskal filologiako ikaslea
- Argitalpenak: "Gabon Gasteiz" liburua

Finalerako zer helburu?

Kontrapuntua jarri nahi nuke. Freskotasuna eman, eta esperimintatu. Finalean gauza berriak egin daitezke, baina gehiegi ere ez. Bestela, jendea deskolokatu daiteke.

Jon Martin Etxebeste

- Oiartzun, 1981
- Publizitateko ikaslea

Finalerako zer helburu?

Saio on bat egitea. Txapela lau bururen kontua izango da. Ez daukat inongo loturarik edo presiorik, eta justu aukera hori aprobetxatu nahi nuke estilo propioa erakusteko. Bertsolari bakoitza berezi egiten duten xehetasunak ager daitezten.

SAILKAPENA

71 bertsolarik hartu du parte eta batez besteko adina 25 urtekoa da. Lehen fasea bailaraka jokatu, eta ondoren etorri ziren kanporaketak, final laurdenak eta finalaurreak.

● Finalistak

Maialen Lujanbio Zugasti. 511 pt.
Jexux Mari Irazu Muñoa. 497,5 pt.
Ekaitz Goikoetxea A. 486 pt.
Aitor Mendiluze Gonzalez. 508,5 pt.
Jon Maia Soria. 494,5 pt.
Jon Martin Etxebeste. 489 pt.
Amaia Agirre Arrastoa. 487,5 pt.
Iñaki Gurrutxaga Zubimendi. 480 pt.

● Finalaurreak

Iñaki Zelaia Irazusta. 474 pt.
Arkaitz Goikoetxea Arriola. 474 pt.
Jokin Uranga Isuskiza. 470,5 pt.
Estitxu Ezaguirre Kerejeta. 470 pt.
Aitor Sarriegi Galparsoro. 469,5 pt.
Iker Zubeldia Katarain. 466,5 pt.
Bixente Gorostidi Loidi. 464,5 pt.
Nahikari Gabilondo M. 459 pt.
Iñigo Manzisor Larrañaga. 449,5 pt.
Iñigo Izaguirre Urteaga. 435 pt.

● Kanporaketak

Nerea Elustondo Plazaola. 383 pt.
Ainhua Agirreazaldegia R. 381,5 pt.
Joxe Luis Urdangarin Goñi. 373 pt.
Unai Agirre Goya. 371,5 pt.
Aritz Zerain Miner. 371,5 pt.
Alfonso Jimenez Grandes. 370 pt.
Iker Osa Zelaia. 368 pt.
Mikel Arrillaga Bereziartua. 367 pt.
Andoni Otamendi Arsuaga. 362,5 pt.
Leire Ostolaza Arrillaga. 361 pt.
Alaitz Sarasola Olano. 361 pt.
Xabier Sukia Etxeberria. 360,5 pt.
Xabier Astigarraga Pagoaga. 359 pt.
Unai Muñoa Amundarain. 359 pt.

Bertsolaritza indartzen eta oholtzak jartzen ibili dena ohol-tza gainera igoz, Gipuzkoako Bertsozale Elkarteak ezkutukoa eta ezinbestekoa den lana omendu nahi du.

Txapelketak eman duena

Bertsolaritzari gauza ederrik ekarri dio aurtengo txapelketak. Hasteko, parte hartu duten 71 bertsolariak motibatu egin ditu. Jon Martinek kontatzen duenez: "2001eko Euskal Herriko Txapelketan ikusi nuen lana fin eginda Amets Arzallus, Sustrai Colina eta Arkaitz Goikoetxea noraino iritsi ziren. Gipuzkoakoan izena ematean erabaki nuen aurren merezi zuela apostu gogor hori egitea, eta ondo atera da".

Gehienak asko landuta eta oso ondo prestatuta joan dira Txapelketara. Ekaitz Goikoetxeak kontatzen duenez: "Astean bi-hirutan lagun ezberdinekin elkartzuz prestatu naiz. Etxean ere liburu asko irakurri ditut: poesia, prosa eta bereziki saiakera. Ariketa gisa, egunkarietatik berriak hartu eta bakoitzari zer bertso botako nizkiokeen pentsatzen jardun dut, bide ezberdinak jorratuz... Errimak ere landu egin ditut. Eta horretan asko lagundu dit urtetan bertso paperak landu izanak". Jon Maiak dioenez, paperaren gainean ez hainbeste, baina buruari bueltak emanaz saiatu da Txapelketa honi zentzu propioa ematen: "Finalean bertsotan hasten

2003-09-02, Zumaiako final laurdenetako saioa. John Foley ikerlari estatubatuarra egon zen saio hau ikusten, eta harrituta geratu zen: "Entzuleak hemen asko ulertzen du bertsoaz. Komentarioak egiten ditu eta bertsolariekin batera kantatzen du!"

naizenerako zenbait gauza garbi eduki nahi ditut. Esaterako, gaia entzun ahala pentsatu nahi dut nola planteatuko ditudan hiru bertsoak, saioari osotasuna emateko. Eta bertso bakoitza nola egituratu ere, kontziente izan nahi dut. Puntuz puntu eta hitzez hitz ahalik eta probetxu gehien atera nahi diot bertsoari. Neurriak eta errimak ere buruan darabilzkit bueltaka. Baina ez errima familia osoak, esan nahi ditudan hitz konkretu batzuk baizik, bertsoari neuretik emateko."

Saiakera horien ondorio izan da, aurtengo Txapelketaren maila. Felix Irazustabarrena epailearen hitzetan: "Maila oso ona izan da, hasieratik gainera".

Eta zaleek ere gertutik jarraitu dute Txapelketa. Areto eta kiroldegiak gainezka egon dira. Bertsozaleen iritziak, analisiak eta kritikak trukatzeko lehenengo aldiz foro bat jarri

Felix Irazustabarrena Arsuaga, Txapelketako epailea

"Gehienak dira gai teknikoki kasik perfektu egiteko. Beste gauza batzuk epaitu behar dira"

Alegian jaioa, 42 urte ditu. *Hitzetik Hortzerako* erredaktorea da. Txapelketa Nagusiko epaimahaikidea izan da 1993an, 1997an eta 2001ean, eta Gipuzkoakoa 95ean, eta 1999ko Herri Artekoan.

Nola entrenatzen duzue?

Bertso saio bat ekartzen dugu bilerara zintan grabatuta, eta entzun ahala bakoitzak bere puntuazioa ematen dio. Ondoren, denon artean eztabaidatzen dugu: zer gustatu zaigun bertso bakoitzean, zer akats bilatu diogun... Epaileek argitaratuta dugun irizpide txostenak ere laguntzen du.

Zer da zailena epaitzen?

Zailena da bertsoak sortzen duen emozioa arrazoitzen. Askotan beldurra ematen du sortutako emozioa kuantifikatzeak, eta arrazoiak bilatzen saiatzen gara. Nik uste gehiago jo behar genukeela sortu duen horretara. Emozioa sortu badu, edukiko baitu bere azalpena. Publikoari sortzen dion zirrara ere kontuan hartzen da, bertsoa publikoarengana iritsi bada, zerbaitengatik izango da eta.

Gaur egun, bertsotan aritzen diren gehienak dira gai teknikoki bertso bat ia perfektu osatzeko. Beste gauza batzuk juzgatu behar dira: sinisgarritasuna, kontatzen duena...

Saroi Jauregi Aiestaran, Txapelketako gai-jartzailea "Bakarkako gai irekiagoak jartzera jo dugu"

Finaleko aurkezlea Zaldibian jaioa da eta 23 urte ditu. Euskal Filologian lizentziatua da eta *Elhuyar*-en ari da zuzentzaile.

10 gai-jartzaile aritu zarete talde lanean. Nola? Maiatzean hasi ginen elkartu eta gai mordo bat biltzen. Eta irailetik orain arteko lana izan da bildutako gai horiek sailkatzea: zer gai ziren lehen kanporaketa eta final laurdenetarako, eta zer gai final erdi eta finalerako. Lehenengo finaleko gaiak jartzen ditugu. Bestela, hainbeste denbora ibili gaiak jartzen eta arriskua dago finalerako gabe geratzeko.

Gaurkotasuna zaintzen duzue?

Beti bildu gara saioa jokatu den astean bertan, eta saio horretarako presatutako gaiak aldatu izan ditugu, gai batek gaurkotasuna galdu badu edo garrantzitsua den zerbait gertatu bada.

Txapelketa batetik bestera aldatzen ari da gai moldea?

Bakarkako gaietan, batik bat, gai irekiagoak jartzera jo dugula da nire inpresioa. Agian, *Bertsolamintza* jardunaldietan ateratako ondorioengatik.

da martxan www.bertsozale.com webgunean. Bertako eztabaida oso bizia izan ez bada ere, gauza interesgarriak jorratu dira, esaterako, Txapelketako bertso moldea, errimak, gaiak, umorea... Tolosan entzule gehiegi biltzeak ekarriko zuen arazoari ere foro horretan eman zion mezu batek irtenbidea, pantailaz zuzenean ematea, alegia.

Bertsoaren sarea

Bertsolaritzaren egoerak sare itxura du Gipuzkoan. Bertsozale Elkartearen datuen arabera, 35 bertso eskola daude, baina gehiago ere izango dira erregistratu gabe daudenak. Herri bakoitzean nortasun propioa du bertsolaritzak, bertso eskolek eta pertsona klabeek bakoitzak bere herrian egiten duten lanari esker. Xenpelar Dokumentazio Zentruko Haitzondo datu basearen arabera, 600dik gora dira Gipuzkoako eragileak (bertsolari, irakasle, gai-jartzaile, epaile, antolatzaileak...). Horren erakusgarri izan zen, besteak beste, 1999ko Herri Arteko Txapelketa. Aurtengo txapelketak ere, tokian tokiko bertsolaritza indartzeko logikari eutsi nahi izan dio eta horregatik, hasierako fasea bailara-ka jokatu zen.

Itxura osasuntsua

Bertsolaritzak Gipuzkoan osasun ona ageri du. *Bapatean* liburuak agertzen duenez, 2001ean 608 saio egin ziren. Baina kontatu ezin izan ziren askoz saio gehiago ere egin ziren. Bertso saioak bezain konta ezinak dira bertsolariak. Txapelketan 71 bertsolarik hartu dute parte. Beste asko dira Txapelketaz kanpo kantatzen dutenak, edo Txapelketan kantatzeko adinaren zain daudenak. Bertso eskoletan 376 ikasle daude, datuen arabera. Baina datuetatik kanpo

gehiago ere badira. Eta bertsozaleak ere ugari dira Gipuzkoan. Bertsozale Elkarteko bazkideak 843 dira, eta Txapelketan 1.000 entzule inguratu dira finalaurreetan.

Piztaldi baten beharra

Baina oraingo osasun ona ez da genetiko edo misterioz sortua. Kontzienteki egindako lan baten emaitza baizik. Aurtengo Txapelketak horregatik omendu nahi du bertsolaritza indarberritu zutenen lana.

Aurrera begira bertsolaritzaren mugimendua itzaliko ez bada, orain ere lanean jarraitu beharra dago. Horretan dihardu Gipuzkoan ere hainbeste jendek, borondatez. Eta lan horrek etengabe berritza eskatzen du. Gizartea gero eta konplexuagoa da, eta gaurko gizarteari erantzuteko lana ere gehitzen doa. Horri aurre egiteko modu bat litzateke pertsona batzuk dedikazio osoz edo eskusiboki bertsolaritzan lanean hastea. Antolakuntzan aldaketa kualitatibo bat emateko garaia da. Euskal Herriko beste herrialdeetan, ikusi da sistema horrek bere fruituak eman dituela. Eta aldi berean, lanerako sugar hori transmititzea ere beharrezkoa da. Oparotasun honekin itsutu eta makaldu gabe.

Gipuzkoako Elkarteak bide horretan hasi du besteak beste irakaskuntzako lana. Ikastetxeetan bertsozaletasuna zabaltzeko, eta horrela bertso eskoletarako jende berria erakartzeko. ■

Agin Rezola Laburu. 358,5 pt.
Felix Zubia Olaskoaga. 354,5 pt.
Iban Urdangarin Lardizabal. 337 pt.

● Lehen fasea

Leintz-Urola bailaran

Beñat Lizaso Alberdi. 253, 5 pt.
Oskar Alberdi Etxabe. 252,5 pt.
Jokin Labayen Iraeta. 251,5 pt.
Joseba Barandiaran A. 247 pt.
Ojanguren Torres, Gorka. 243 pt.
Asier Iriondo Eguren. 241 pt.
Migel Angel Aierza Etxabe. 234,5 pt.
Enaitz Alustiza Lamarain. 231 pt.
Ander Lizarralde Lizarralde. 231 pt.

Hernanialdean

Manex Mujika Amunarriz. 260 pt.
Joxe Anjel Aranburu Jalon. 254 pt.
Aitor Albistur Pulido. 251,5 pt.
Ion Ansa Mendizabal. 251,5 pt.
Ander Lizarralde Jimeno. 247 pt.
Ibon Miner Santa Kruz. 246,5 pt.
Juanito Mitxelena A. 245,5 pt.
Josu Oizartabal Zapirain. 242 pt.
Jon Iraola Martinez. 238,5 pt.
Arkaitz Oizartabal Agirre. 236,5 pt.
Iker Alustiza Lasa. 233,5 pt.
Gorka Etxeberria Kaskeiro. 203 pt.

Goierri

Joxe Munduate Apalategi. 264 pt.
Iñaki Apalategi Astigarraga. 257 pt.
Antton Fernandez Lasa. 229,5 pt.
Gorka Azkarate Torner. 228,5 pt.
Uxue Fernandez Lasa. 217,5 pt.

Kostan

Ibai Esoain Arruti. 262,5 pt.
Aritz Aranburu Lasa. 259,5 pt.
Urko Egaña Calderon. 252 pt.
Aitor Usandizaga Izagirre. 247,5 pt.
Julen Zulaika Alkorta. 246,5 pt.
Egoitz Eizagirre. 244,5 pt.
Zigor Iriondo Yarza. 241,5 pt.
Gorka Iribar Arroia. 240 pt.
Iñaki Petxarroman Gutierrez. 234 pt.
Imanol Lizarazu Illarramendi. 232 pt.

Uztapiderengandik aurtengo uztara

Bi aro izan ditu gaur arte Gipuzkoako Txapelketak: lehen lauak Euskaltzaindiak antolatu zituen. Ondoren, 24 urteko etena etorri zen, eta 1991ean ekin zion Bertsozale Elkarteak txapelketa berriro antolatzeari. Aurreko txapelketei errepaso eginez, ohartzen gara ez direla berriak betiko eztabaidak (nolako gaiak behar duten, nolako epaileak...), eta txapeldunak ere aspaldidanik direla gazteak.

1959AN, EIBARKO Udaletxe aurreko plazan jokatu zen, lehen Txapelketa, aire zabalean. Azaroa zen eta hotz egiten zuen, baina 5.000 entzule inguru egon ziren tente asko Txapelketari adi, eta Uztapide txapela jazten ikusi zuten. Gipuzkoako bost bertsolari ospetsuenak deitu zituzten, Iñaki Eizmendi "Basarri" izan ezik: Manuel Olaizola "Uztapide", Joxe Joakin Mitxelena, Manuel Lasarte, Akilino Izagirre "Zepai", eta Joxe Lizaso. Eta hauei azken sariketak irabazitako bi gazte gehitu zizkieten: Joxe Agirre eta Txomin Garmendia.

Txapelketa hartan izan zen saltsarik. Txomin Garmendiak kontatzen duenez, "lehen aldiz eskatu zieten bertsolariari bederatzi puntuko bertsoa botatzeko, eta bertsolariak ezetz esan zuten, Mitxelenak izan ezik".

1962an, Lazkao Txiki eta Mitxelena buruz buru Abenduaren 12an Hernaniko Aitor zineman jokatu zen finala. Zinema bete-bete, entzuleak txalo eta orro egiten zuen Mitxelenarekin, eta barre eta oju Lazkao-Txikirekin. Oiertzuarrak eramane txapela.

Lehen aldiz, izen ematea libre izan zen eta 40 bertsolari inguruk hartu zuten parte. Finalean

1967ko
Txapelketan
parte hartutako
bertsolari batzuk:
goian eta
ezkerretik hasita
Garmendia,
Gorrotxategi,
Muñoa,
Etxeberria,
Koxme Lizaso.
Beheko lerroan,
ezkerretik hasita
Zabala "Lexo",
Aizpurua,
Zendoia eta
Intxausti.

Historiako zazpi txapeldunak

1959	Eibar	M. Olaizola "Uztapide"
1962	Hernani	J.J. Mitxelena
1964	Tolosa	J.M. Iztueta "Lazkao-Txiki"
1967	Tolosa	T. Garmendia
1991	Donostia	A.M. Peñagarikano
1995	Donostia	A. Mendiluze
1999	Azpeitia	Zarautz Jai Txiki taldea

aritu ziren: Joxe Joakin Mitxelena, Jose Migel Iztueta "Lazkao-Txiki", Akilino Izagirre "Zepai", Txomin Garmendia, Jesus Alberdi "Egileor", Imanol Lazkano, Jose Luis Lekuona "Lexoti" eta Manuel Uranga.

Lazkao-Txiki eta Mitxelena buruz buru lehia-tu ziren bukaeran, kartzelako lana ere eginaz. Txomin Garmendiak epaiaz gogoratzen duenez: "Epaimahaikoak gela aparte batean biltzen ziren erabakia hartzera. Sartu orduko atera ziren, egun hartan ez zen dudarik Mitxelenarekin. Oso ondo egin zuen bertsoan."

1964an, Lazkao-Txiki txapeldun

Abenduaren 13an jokatu zen finala, Tolosako Leidor zineman. Ordura arteko parte hartzerik handiena izan zuen Txapelketak. Aurtengoan bezalaxe, 71 bertsolari aritu ziren.

Finalean neurtu ziren: Jose Migel Iztueta "Lazkao-Txiki", Txomin Garmendia, Joxe Joakin Mitxelena, Patxi Etxeberria, Jose Intxausti, Kasiano Ibarguren, Koxme Lizaso eta Jose M. Lertxundi.

Zeruko ARGIA, Osborne koñaken publizitate eta guzti egiten zen Gipuzkoako Txapelketaren jarraipena. Editorialak sua piztu zuen, epaia Euskaltzaindiako jende ikasiaren esku utzi behar zen, edo herriarena behar zuen planteatuz.

1967an, Txomin Garmendia gaztea txapeldun

Maiatzaren 4an, Tolosako Leidor zineman jantzi zuen txapela Txominek.

49 bertsolarik hartu zuten parte. Finalera iritsi zirenak: Txomin Garmendia, Jose Luis Gorrotxategi, Patxi Etxeberria, Pedro Aizpurua "Lilibé", Jose Intxausti, Koxme Lizaso, Xanti Zabala "Lexo", Fermin Muñoa eta Nikolas Zendoia.

Zeruko ARGIAko editorialak kritikatu egin zuen gai denak lehengo munduari lotuak jarri izana.

1991an, Peñagarikano txapeldun

Abenduaren 22an, Donostiako Belodromoan jokatu zen finala. Telebistak emandako bultzadarekin, eta bertsolari belaunaldi berriak zaletutako ikusleak medio, boom-a lehertu zen 91ko hartan. Bera da Euskal Herrian publiko gehien bildu duen Txapelketa: 11.000 lagun, alajaina.

Bezperan, 101 urterekin Joxe Migel Barandiaran hil zela eta, haren oroimenez minutu bateko isiltasuna gordez hasi zen saioa.

Denera 54 bertsolarik hartu zuen parte. Finalera

1964, Ordiziako kanporaketa baten osteko argazkia. Besteen erdian, Joxe Lizaso, Basarri eta Lazkao-Txiki.

lera iritsi zirenak: Anjel Mari Peñagarikano, Andoni Egaña, Xabier Perez "Euskitze", Jon Sarasua, Xebastian Lizaso, Iñaki Murua, Martin Rezabal "Olaso" eta Mikel Mendizabal.

Jon Sarasuak morboaren kontra egiteko propio zortziko txikian bota zuen kartzelako laneko azken bertsoa.

1995ean, Mendiluze txapeldun

Abenduaren 17an, Donostiako Gaska pilotalekuan jokatu zen finala, 3.000 entzuleren aurrean.

59 bertsolarik hartu zuten parte. Finalera iritsi zirenak: Aitor Mendiluze, Jexux Mari Irazu, Juan Jose Eizmendi "Loidisaletxe", Mikel Mendizabal, Iñaki Murua, Iñaki Zelaia, Jokin Sorozabal, eta Jose Ramon Elorza.

Bertso eskoletako belaunaldiak jantzi zuen lehen aldiz txapela.

1999, Herri Artekoa: Zarautz Jai Txiki txapeldun

Abenduaren 19an jokatu zen finala, Azpeitiko Izarraitz pilotalekuan eta 2.000 entzuleren

Goiko argazkiak erakusten duenez, urte luzez txapeldun izandako Txomin Garmendiak jantzi zion 1991an Peñagarikanori txapela.

Ezkerrean, Zarauzko talde txapelduna. Izaera herrikoi horri esker, parte hartzerik gehien bildu zituen 1999koak: 24 talde, bertsolari, gai-jartzaile eta epaileez osatuak. Guztira, 166 partaide, hauetatik 101 bertsolariak.

aurrean. Zarautz Jai-Txiki eta Erniope taldeak aritu ziren lehian. Talde bakoitzetik, bertsolari hauek: Zarautz Jai Txikiko Julen Zulaika, Andoni Egaña eta Iñigo Manzísidor "Mantxi". Erniopeko Txomin Garmendia, Amaia Agirre eta Jexux Mari Irazu. ■

Erreportaje osatua
www.argia.com

«Berritzaile izatea»

Donibane Lohizunen elkartu gara Iratzokirekin. Zuhur eta argi hitz egiten du. Estiloaren eta diseinuaren munduan Euskal Herrian puntako enpresak ditugu egun. Eta gure inguruan dena da diseinukoa: hartu dugun kafe kikaratik hasi eta arroparaino. Jean Louisek kontzeptualki garatzen omen ditu diseinuak, eta lan bakoitza independentea izatea nahi du, ez bere estilo markatuegia duena. Beraz, agian ez zinen konturatuko, baina baliteke zure hortzetako eskuila, edo zure haurren aulkia, edo ur botila berak diseinatua izatea...

ESTITXU EIZAGIRRE

IXIAR EIZAGIRRE

Argazkiak: Amaia Linares

Aita zurgina zenuen. Aitaren tailerrean hasi eta Parisen, Madrilén eta Brasilen izan zinen zeure kontura lanean jarri aurretik. Pauso horien berri eman diezaguzu.

Txikitatik ezagutu nuen tailerreko giroa. Bakan-tza denborako hilabetea ere aitari laguntzen pasatzen genuen. Egurra gustatu zait betidanik. Lehenik ikasi nuena zurgintza izan zen. Hortik landa beste gauzek interesatu ninduten.

Barne-arkitektura ikasi nuen Parisen. Aldaketa handia izan zen niretzat, gazterik atera bainintzen, 17 urterekin. Hura niretzat gauza anitz deskubritzea izan zen eta ez eskolako gaiari lotuta soilik, baizik eta gehienbat arte munduari dagokionean: erakusketak, museo handiak, kaleko bizitza,

Jean Louis Iratzoki

arte mugimendu hori... dena zen berria niretzat.

Zure aitak zer estilo lantzen zuen?

Aitak beti hemengo estiloa lantzen zuen. Baina egia erran diseinua beti egin da, izan lehengoa edo oraingoa, diseinua hor dago. Artisautzan ere norbaitek egiten zuen diseinua. Gure altzari tradizionalak sortu dira diseinu batetik, denborarekin pitaka-pitaka aldatuz joan dena, berrikuntza txikien bidez. Beraz, nik ere atzeman dut hori.

Nik estilo garaikidea soilik lantzen dut. Baina izan dut lehen fase bat arrats nire gisa; etxean eta inguruan ezagutu ditudan gauza zahar horiekiko joera izan dut. Orain, eta bereziki aurtén, tradizioa eta modernitatea lotzen hasia naiz. Hori nire lan batzuetan ageri da. Esaterako, "Betiko" izeneko mahaian.

Euskarazko izena jartzen diezu lanei. Zergatik?

Euskarazko izena nazioarte mailan jende gutik konprenitzen badu ere, hain justu horregatik da interesantea. Azkenean euskarazko izen hori beste zernahi baino irekiagoa delako, ez baitu erranahi hain definitua gehientzat, guretzat hala bada ere. Fonetikak ere badu berez balore bat. Joko bat bezala baliatzen dut. Izena hautatzeko fonetikari erreparatzen diot eta batzuetan erranahiari ere bai. Bada aulki bat "Arin" deitzen dena. Askok ez du konprenituko, baina guretzat argi da ez dela aulki pisutsua.

Gainera lanean ari naizelarik jada izen bat ematen diot, egiten duzun gauza hori pertsona ttipi bat bezala baita, nortasun bat sortzen diozu. Beste artista batzuk ez dituzte onartzen izenak, komertzialki beste ikuspuntu batetik begiratzen dutelako.

Diseinu aldetik ezberdina al da zein herritarako sortu? Herri bakoitzak badu estilo propioa?

Merkatua globalizatua dago. Azpeitiko enpresa batentzat aritzea edo Pariseko batentzat aritzea

Curriculum

- **JAIO:** Azkainen, 1965ean.
- **BIZI:** Donibane Lohizunen.
- **DISEINATZAILEA**
- **IKASKETAK:** Barne-arkitektura ikasi zuen Pariseko Boule eskolan, eta Industri diseinuan espezializatu zen Madrilgo Eskola Experimentalean.
- **IBILBIDEA:**
 - 1992an Brasilen urtebete egin zuen, "Mugarik gabeko arkitektoekin".
 - 1993an Pariseko diseinu bulegoetan egin zuen lan.
 - 1998az geroztik bere kabuz ari da lanean Donibane Lohizunen.
 - Enpresa askorentzat egin du lan: Sokoa, Azkue, Astigarraga, Almer, Sare, Baby Relax, Raison Pure, Carrefour, Didheia...
 - Bere lanak erakusketa askotan jarri dira, besteak beste Parisen, Milanen, Valentzian eta Alemanian.
- **SARIAK:** Italian "Top ten" saria eman diote "loko" aulkari, 2003an.
- **BERE WEB-ORRIA:** www.iratzoki.com

«Gozoki haustea da»

gauza berbera da, bi enpresa horiek Milanen ikusiko baitira feria nagusian. Beraz, estilo nazionalik ez da. Izaten ahal dena da diseinatzaillearen nortasuna, kultura. Baina horretan ere alde gutxi, diseinu aldetik ni hurbilago senti bainaiteke alemaniar batengandik, alboko diseinatzaile batengatik baino. Hausnarketa prozesu bat da hau eta ideien munduan izaten ahal zara urrunekoarengandik hurbil, eta hurbilekoarengandik urrun.

Nola definituko zenuke zure estiloa?

Saiatzen naiz justuki estilorik ez sobera markatzen. Ez dut sobera maniatan edo estilismoan sartu nahi. Proiektu bakoitzarentzat autonomia bat errebindikatzan dut. Enpresa ezberdinentzat lan egiten dut, beraz ingurumen historiko, komertzial, ekonomikoa ere ezberdina da aldiro. Produktu berri bat egin behar dudalarik, entseatzan naiz aldiro lan berri bat egiten.

Zuri proiektu bat ematen dizutenean nola hasten duzu sortze prozesua?

Hori ere enpresaren araberakoa da. Orain enpresei eskatzen diedana da, hasi aitzin lan puska bat egiteko komertzialki edo marketing mailan. Alegia, merkatuaren kutxa edo poltsa hori ongi definitzeko, diseinatzaileek arrapostu zuzenena egiteko. Merkatua zehazki definitzeak egia da mugak jartzen dizkiola diseinatzaileari, baina mugarik gabe ez duzu libertaterik. Diseinatzailea ongi moldatzen bada muga horien artean, gauza anitz bada errateko. Berriz, batere mugarik gabe lan egitea ez zait interesatzen sobera. Diseinu industrialean ari naiz, ez da arte lan bat. Testuinguru ekonomiko eta industrial batean gara, beraz mugak badira, eta horrek egiten du interesgarria lan hori. Erronka da, produktua sortzerakoan gainditu behar diren gauzak dira, ahal bada sorreratik duzun ideia tipi hori sobera itzali gabe.

Oso gauza ezberdinak egiten dituzu: ur botilatik hasi eta hortzetako eskuila edo aulkietara. Produktu bakoitza egin aurretik dauden eredu guztiak aztertzen dituzu?

Bai, aldiro merkatuan den joera eta gehienbat historian egin diren gauzak aztertu egin behar dira. Horretarako altzari munduan espezializatzen ari naiz. Batetik gauza anitz ongi egiten ez delako ahal. Eta bestetik gure inguru industrialean, punta-puntako altzari markak baditugulako Euskal Herrian. Baina gehiegi ere ez dut espezializatu nahi. Gustatzen zait sobera ezagutzen ez dudana alor batean lan egitea. Horrek ere aberasten du.

Zuen lanean nola batzen da eskulana eta puntako teknologia?

Horretan ere nik bilatzen dudana esperientzia ezberdinak ukatea da. Izan eskulanean espezializatutako

enpresa ttipia, edo izan goi mailako teknologia-dun enpresa handia, esperientzia horiek biak interesatzen zaizkit. Posible delarik, bat bestea-rekin lotzea bilatzen dut; beti ezin da ordea.

Bestetik ezberdina da serie ttipi-tpi baterako produktua diseinatzea, edota eskala handian salmenta masiborako produktu bat diseinatzea. Pentsatzeko garaian aldea dago. Normalean salmenta handiak direlarik inbertsioa ere handia izaten da. Beraz tresneria baduzu moldeak egiteko, eta sortzeko lana luzeagoa izaten da, pixka bat pisuagoa ere bai.

Nola lortzen da diseinuaren eta funtzionaltasunaren edo praktikoa izatearen arteko oreka?

Badirudi diseinua eta praktikoa izatea kontrastean daudela. Hedabideetan erakusten dutenagatik, jada "diseinua" hitzak gure buruan gauza arraro bat esan nahi du, zerbait bitxia izan behar du, harrigarria eta nik ez dut hala ikusten. Inguratzen gaituzten gauza gehienak diseinatuak izan dira, autotik hasi eta edalontzi edo mahaietara. Toki guztietan dago diseinua eta denok gero eta sensibilizatuago gaude diseinuarekiko. Gure mendean gauzak gero eta sofistikatuago egiten ahal dira, gero eta sensibilitate gehiagorekin lantzen da diseinua, materialaren erabilpenari eta xehetasunei dagokienez.

Diseinu hori askotan ez al da tranpa moduko bat? Askotan ez dira bi produktuak berdinak eta itxura aldetik soilik ezberdinak?

Hori hala da. Mundu komertzial honetan gehiago saltzeko tranpa bat ere bihurtu daiteke. Horretan ez erortzen saiatzen naiz. Saia-tzen naiz gauzak diren bezala, gustatu edo ez, baina koherentzia pixka batekin egiten eta gogoz egiten.

Modak badu eraginik diseinatzailearengan ala bakoitzak bere estiloa du?

Segur eraginik baduela. Orain autoa erosterakoan, esaterako, ez dugu zahar bat erosiko, nahiko dugu azken modeloa. Gauza berbera diseinua aplikatzen den beste gauza denetan. Altzarietan segur moda bat badela. Baina modari sobera kolatua izatea ez da on ez enpresentzat, eta ez diseinatzailearentzat, nahi badute proposatu egiazki zerbait diferentea, edo iraunen duena.

Irauteko ideia hori biziki inportantea da nire lanerako. Alegia, gauzak egitea ez ateratzen den momentu horretan jendea harritzeko, baizik eta denbora pixka bat pasatuta ere molde hori klasiko bat bezala ikus dadin. Irauten duen gauza bat ez da errepikatu behar eta beraz, irudi egiatzkoa-

Bertsoa

DOINUA:
ESPAINIAN BEHERRA

Jarrera ona behar genuke
diseinu on batekiko,
baina diseinu denei etxerik
ez diegu irekiko.
Sarri lehengoa da modernoa,
ta modernoa betiko,
gauzak zer diren ezin ulertu
hala dira eta kitto,
laister aulkiak ez al ditugu
sabaietan ikusiko?

Aitor Mendiluze

goa, pisuzkoagoa du. Bada erran zahar bat: "Bizi zazpi urtez altzari batekin, eta aspertu ez bazaitu, orduan ona da".

Moda nork sortzen du?

Batetik, jendeak eta bestetik, badira kaptore batzuk ere, diseinatzaileak direnak, garaiko gauzak sentitzeko eta pixka bat moldatzeko gaitasuna dutenak. Baina gauza denak eginak daude, gure inguruan daude. Diseinatzaileak egiten duen bakarra da begirada pittin bat ezberdina ematea, modu batean interpretatzea, irakurketa berezi bat egitea.

Diseinuak norantz jo du? Zerbait berritzen da ala berriro lehengo moda zaharrak datoz?

Beti ari dira gauzak pixka bat errepikatzen, baina beti zerbait berri ekarriz, zerbait hori tipia bada ere. Hala behar du gainera. Mahai bat egiteko berrikuntza puntu bat behar da, zurea asmatzen den mila eta batgarren mahaia izango dela dakizunean. Bestetik, badira historian momentu jakin batzuk ere, non material berri bat ateratzearekin gauzak bestela ikusten ahal diren, bestela begiratzen ahal diren. Eman dezagun aluminioa edo plastikoa sortu zenean, edo oraingo erretxina batzuekin. Historiako momentu horietan leiho berri bat zabaltzen da. Eta badira zerbait markatu duten pertsonalitateak ere, musikan edo beste sorkuntzatan gertatu izan den bezala.

Mundu horretan nola bereizten da zein den diseinatzaile ona? Denak balio du?

Ez du denak balio, ez. Diseinatzaile bat zerk egiten duen on? Berritzailea izateak. Esan dut

gauza berri handirik ez dela ekartzen ahal; bada ahal den hori guztia egin behar da.

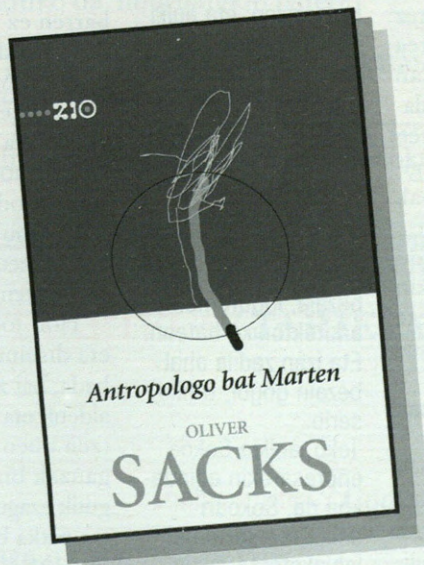
Hala ere azkenean diseinatzaile ona besteengandik merkatuak banatzen du, jendeak banatzen du. Diseinatzaileak baditu iragazkiak. Orain bezeroa industrialagoa da, lana eskatzen digun enpresa da gure lehen bezeroa. Baina horren ondotik, produktua aterata, bigarren iragazkia dator: merkatuko bezeroa. Eta hor salmenta kontuak sartzen dira. Beraz, arrakasta eta kalitatearen bermea ez dago segur. Zinean ere filma bat anitz ikusten delako ez du erran nahi kalitate handikoa denik. Lanean ohartu izan naiz ez nintzela enetzat pentsatzen ari, baizik inguruko jendearentzat ere pentsatuz ari nintzela: "Halakok zer-nolako mahaia nahi luke?". Erakusten diot emazteari eta igual irriño bat ateratzen zaio; jada hori bada zerbait. Nire kritiko hurbilak baditut.

Zertan saiatzen zara berritzaile izaten?

Enetzat berritzaile izatea, goxoki haustea da. Pixka bat haustea, baina gauzak zainduz. Formari gaur ematen zaion garrantzia hori nik ez diot ematen. Saiatzen naiz gero eta garrantzia gutxiago ematen formari, eta aldiz gehiago ematen xehetasunari, formen tratamenduari eta materialaren erabilerari. Uki-tua, aspektua, sentsazioa nolakoak diren

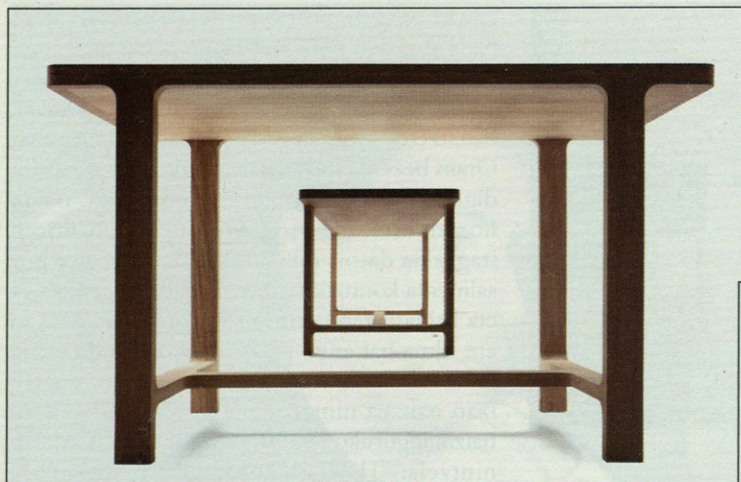
dastatu jakintza euskaraz

ZIO

● ZIENTZIA
● IRAKURLE
● ORORENTZAT

www.ehu.es/euskara-orria

jakin nahi dut, gauzak edo objektuak irakurketa bat baino gehiago izan ditzan. Lehen begiradan ikusten dena da irakurketa bat, gero ukitzean beste bat da, eta erabiltzean hirugarrena. Objektu horrekin bizitzean halako harreman bat sortzea da bilatzen dudana.

Gaur material merkeagoak erabiltzen dira, lehen egur onari ematen zitzaion garrantzia. Hori ere ez da kultura galtze baten seinalea, gazte gehienok ez dakigulako zurak bereizten?

Ez, beharbada gazte batek arbolak ez ditu eza-gutuko, baina badakigu intxaurra edo haritza kalitatezko zurak direla, tradizioaren sinonimo direla. Nik ere haritza erabiltzen dut, baina desberdin tratatua. Kasu batzuetan material tradizionalok erabiltzen ditut, baina beti ere adierazi nahi dudanarekin koherentea bada.

Koloreak nola hautatzen dituzu? Objektu bakoitzak badu bere kolorea?

Objektu horrek historian izan duen koloreak badu eragina. Esaterako, plater bat ez da morez egiten ahal, edo berdez, pozoia kolorea izaki. Platerak zerbaitegatik dira gehienetan zuriz. Tradizioari jarraitzen zaio, baina aldatzen den tradizioa da. Gauza guztiak mugitzen ari dira etengabe. Duela hamar urte bizarra egiteko aitzur denak beltzak eta metalezkoak ziren, orain kolorezkoak dira.

Kolorea, forma eta materiala batera landu behar dira, eta denek adierazi nahi denarekin koherenteak izan behar dute. Horretan ere badut laguntzaile bat. Ene emaztea da kolorista.

Kultura batetik bestera aldatuko dira koloreak ulertzeko eta erabiltzeko moduak...

Bai. Beharbada gero eta homogeneousatuagoak gara. Baina esaterako, Japonian, hemen ez bezala, beltza eta grisak hartzen dituzte zuria eta koloreen gisan. Bestetik, Japonian sentsibiltate berezia dute koloreak tratatzeko, koloreak hits edo distiratsu egiteko. Hemen ez dugu kul-

"loko" aulkiak Italiako Top ten saria jaso du

"Gune kolektiboen-tzat egina da. Aulki batek bildu ditzakeen funtzio guztiak baditu: elkarren gainean nola metatu, nola albokoari lotu, mahaia...

Baina piezak diskretuki biltzen ditu, sobera nabarmendu gabe. Diseinua egiterakoan saiatu naiz ez aulkia bakarrik kontuan hartzen, baizik lerroan jarritakoan estetikoki emaitza bat lortzen; eta aulki hori instalazio handian jartzean, ingurua kontuan harturik sentsazio berezi bat sortzen. Beraz, aulkia ez dut hartu soilik elementu bat bezala, baizik eta errepikatzen den elementu bezala, ingurumen arkitektoniko batean. Eta izan zedila ahal bezain gogor, trinko, serio.

'loko' aulkia Soko enpresarekin egindakoa da. Sokoari esker ere sartu naiz lehiaketetan, jakin duelako aulki horren alde apustu egiten".

tura bera, baina orain gauzak geroz eta sofistikatuagoak dira, eta gauza horiek ere kontuan hartzen ditugu.

Euskal Herriko etxeetara sartu da diseinua ala ez gara puntako joeren zale?

Segur dena da sektore tradizionala, orokorki, beherantz doala. Alde batetik gazteentzat Ikea

bezalako dendak ditugu gero eta gehiago, eta bestetik oraingo modelo garaikideak sartzen ari dira apurka-apurka etxe guztietan.

Aldaketa beharrezkoa da, eta bereziki gure gizartean. Euskal Herrian baditugu hamar enpresa punta-puntan direnak Europan eta munduan, eta aldiz, gure etxeak kanpo eta barren ez dira hain punta-puntakoak. Egiten dena zainduta egin behar litzateke, inguruneari atxikita. Mendi zonaldeetan, esaterako, etxe gorri batek dena apurtzen du. Arkitekturan gara pixka bat sobera lotuak ez dakit zer garaiko edo nolako etxeekin, eta barnean ere zaila zaigu modernitateranzko pauso hori ematea. Aski zaigu telebistan politikariei egiten zaizkien elkarrizketetan, zer nolako altzariekin errezibitzen duten jendea ikustea. Harrigarria da.

Hori toki batzuetan zaindu egiten da, zeren eta diseinua komunikatzeko sektore bat ere bada, bai zure buruaz ematen duzun irudiaren aldetik eta bai industrialari herriak zer produzitzen duen erakusteko. Euskal Herrian badira gauzak biziki onak egiten direnak, eta jende gutik ezagutzen ditu egiazki. Bestalde, gure bizitza pixka bat goxatzeko edo polit egiteko balio dute. Musikan edo beste arte guztietan bezala, gure gaurkotasunari lotuagoak dauden gauzak behar ditugu, eta guk eginak izatea. ■

BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1, Pral. Eskubia

20002 DONOSTIA

Tel. / Faxe: 943 45 38 52

2004.eko EUSKAL KULTURAREN BEST-SELLERRA!!

Aintzinako euskaldunen denboraren neurketa eta bere aplikazioa ilargi-egutegian Josu Naberanek aztertuta arkeologia eta hizkuntzalaritzako materialen bidez.

Gainera, euskal aste, hil eta urteari buruzko jakintsuen teoria guztien berri ematen da liburuan.

Liburuarekin batera, eskuratu ahal izango duzu gure arbasoen jatorrizko egutegi izugarri ederra (koloretan), euskal historian lehen aldiz egiten dena.

INPRIMATZE-GASTUAK DIRELA ETA, EGUTEGIAREN TIRADA MUGATUA IZANGO DA

EGUTEGIA BASANDEREKO HARPIDEDUNENTZAT DOHAINIK IZANGO DA
(erosle arruntentzat Durangon salduko da, liburuarekin batera).

LORTU NAHI BADUZU APROBETXA EZAZU AUKERA HAU ETA BASANDEREKO HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ
(edo opari moduan erregalatu lagunei eguberrietarako)
(2 liburu urtean - 15,5 euro bana -. Horrela, euskal identitatea ikertzen ari den Basandere proiektua bultzatuko duzu eta, bide batez, egutegia oraintxe bertan postaz dohainik jasoko.)

PROIEKTU ABERTZALE ETA AURRERAKOI HONETAN KOLABORATU NAHI BADUZU HARPIDETZA TXARTELA BETE ETA GOIKO HELBIDERA BIDA
(EDO TELEFONOZ ZUZENKI DEITU)

HARPIDETZA TXARTELA / TARJETA DE SUSCRIPCIÓN

Izen-abizenak / Nombre-apellidos

Helbidea / Dirección

Herria / Localidad

Posta kodea / Código postal

Tel.

Bankua edo Aurrezki Kutxa / Banco o Caja de Ahorros

Sukurtsala / Sucursal

Kontuaren zenbakia (20 digitu) / Número de cuenta (20 dígitos)

Data / Fecha

Sinadura / Firma

TIJUANO:
FINI KANTA;
FINI KONTZERTS
FINI TALDEV...
ETA
FINI KANTARIO!

GOGOVN BEGO ESKROTO SK

Ekimena eta batasuna

A

urtengo azaroa garrantzi handikoa izan da, bai Kataluniako abertzaleentzat baita Galiziakoentzat ere. Alde batetik, Kataluniako hauteskundeak burutu dira, azaroaren 16an, eta, bestetik, Galizian BNGk bere XI. Aberri Batzarra ospatu du azaroaren 22 eta 23an. Bietan han izatea tokatu zait. Lerro hauen bidez bertan jasotakoak eman nahi nituzke.

CiUk Bartzelonako Magestic Hotelean izan zuen hauteskunde eguneko egoitza nagusia. Azaroaren 16ko arratsalde-gau hartan, TV3 inkesten lehen datuak ematen hasi zenean, aspalditik ikara sortzen zuen mamuaren itzala hasi zen hedatzen: PSCK boz eta legebiltzarkide gehiago izango zituen eta, gainera, CiU eta ERCren artean ez zen gehiengo absoluturik batzen. Bi gertakari horiek erabateko egoera beltza zen sortu zuten: CiUren interesen ikuspegitik, Generatitatea utzi beharra zetorren eta, abertzaletasunaren ikuspegitik, CiU-ERC gobernu aukera uxatua gelditzen zen. Jendea zuri-zuri zegoen.

Gero emaitzak oso bestelakoak izan baziren ere, kataluniarren boto joerak zera erakutsi du: azken urteotan PPk izan duen jarrerarengatik soziologia abertzalea piztu egin dela Katalunian, eta jendeak ez diola CiUri barkatu Madrilko Gobernuarekin izan duen hurbiltasuna. Baina CiUren jokabide hori ez da kasualitatea izan: egia da Parlamentean ez zuela gehiengorik eta, beraz, laguntzaren bat (PPrena adibidez) ezinbesteko zuela; baina jokabide horren egiazko arrazoia Kataluniako autonomiaren ahuldade fiskalean datza. Izan ere, han ez baitaukate EAEn edo Nafarroan daukagun Ogasun sistema. Beraz, Madrilke emango dienaren menpe daude erabat. Hortxe dago CiUren jokabidearen giltzarria, eta hori aldatu gabe orain arteko dinamikak bere horretan jarrai dezake.

ERCko bozeramaleei azken egunetan entzun zaienaren arabera, ordea, argi dago Gobernu osatzeko negoziaketetan ez diotela begiratuko soilik sailen banaketari. Kataluniak Espainiako Estatuarekin duen harreman estatua aldatzeko eman behar diren urratsak mahai-gainean ipiniko dituzte, eta nik iragar-pentxoia egingo dut, nahiz eta horrelakoetan huts egiteko aukerak asko izan: CiUk errazago onartuko du ERCren erronka PSCK baino, eta, beraz, Generalitateko hurrengo lehendakaria

ALBERTO ELOSEGI

Artur Mas izango da ERCren babesarekin.

Bi arrazoi nagusi ikusten ditut hori gauzatu dadin: alde batetik, egin duen eskapadarekin, CiUk lezioa ondo ikasi duela iruditzen zait eta, bestetik, PSCK ez du Maragallek nahi lukeen margenik ERCrekin negoziatzeko, izan ere, negoziaketa horien emaitzak dagoeneko daukana baino zama astunagoa ezarriko bailioke Zapaterori, hurrengo hauteskudeei begira.

Nire ustez Kataluniako abertzaletasunari ekimena bereganatzeko unea iritsi zaio. Berak egin behar ditu proposamen garrantzitsuenak eta berari dagokio proposamen horiek herri babesaren bidez berrestea.

Ez da hori, tamalez, Galiziako abertzaletasunak bizi duen egoera. BNGren XI. Aberri Batzarrean orain arte BNGren ahotsa eta aurpegia izan den Xosé Manuel Beirasen ondorengoaren aukeraketa zegoen jokoan, eta batzarrearen gehiengoaren erabakiz Anxo Quintana izan zen hautatua lan horretarako.

Quintanak lider-berri modura eginiko aitzin hitzaldian BNGk hemendik aurrera eskainiko duen tonuaren aurrerapena eskaini zuen. Orain arte Bloquearen bizkarrezurra izan diren UPG bezalako alderdi ezkertiarren hizkuntza gogorra alde batera utzi eta hiritarrekin errazago

CiUk errazago onartuko du ERCren erronka PSCK baino, eta, beraz, Generalitateko hurrengo lehendakaria Artur Mas izango da ERCren babesarekin. (...) UPG bezalako alderdi ezkertiarren hizkuntza gogorra alde batera utzi eta hiritarrekin errazago konektatuko duen diskurtso leunagoa jorratu zuen Anxo Quintanak BNGren XI. Aberri Batzarrean

konektatuko duen diskurtso leunagoa jorratu zuen. Azken batean, batzarrean onartu zen txosten politikoan agertzen den moduan, “debemos intensificar o noso traballo para agrandar o BNG”. Hori da helburua. Jende berria erakarri behar da abertzaletasunera, eta Prestigeren hondamendiaren inguruan Galizian sortu zen gizarte irakin horri egitura politikoa eskaini behar zaio. Erronka horri aurre egiteko barne egitura batu eta sendotu nahi du BNGk. ■

Ismael Manterola

EHU-KO IRAKASLEA

Aukera

Nikolas Lekuona zenari buruzko erakusketa antolatu dute Artium Gasteizko museoan. Gazte hil zen artistak merezi zuen erakusketa, 80ko hamarkadan berreskuratu ondoren ez baikenuen bere lana bildurik ikusteko aukerarik izan.

1913an jaio zen Ordizian eta 1937an hil zen Fruizen Gerra Zibileko fronteian. Ez dirudi gerra gehiegi gustatzen zitzaionik eta horregatik Francoren jarraitzaileek frontera eraman zutenean kamileroko lanetan aritu zen.

Bizitza motza baina intentsua izan zuela esan dezakegu, askotan artistak izan behar duenaren antzekoa edo guri hala gustatuko litzaiguke, artistaren mitoak, zineman bezala, azkar bizi, gazte hil (testuinguru tragikoan ahal bada), eskatzen baitu.

Baina hurrengo urtetako iluntasunak artistaren izarra itzali zuen eta horregatik Lekuona ez zen inoiz mito bihurtu. Errepublikara garaietan egin zuten artista abangoardistak gerra ondorenak ahaztu zituen. Francok eza-ritako diktadurarentzat arte mota hura ez zen oso gustukoa askatasunean eta esperimentazioan oinarritzen zelako, ezta falangistek egindakoa izanda ere. Francok bultzatutako arte ofizialak handinahia, errealista eta sasi klasikoa izan behar zuen, batez ere propagandarako egokia. Kuriosoa da Stalinen

MONIKA DEL VALLE

komunismoak inposatutako arte ofizialarekin antza handiagoa izatea, gerra aurretik falangistek egiten zutenarekin baino.

Hala ere, Lekuonaren ibilbideak ez zuen falangismoarekin harreman handirik izan. Gazte zela Errepublikaren garaiko zurrunbiloan sartu zen, politikak eta kulturak modernitatearen bidean jasan zuten aldaketak ez dira berriz gertatuko askoz beranduago arte. Zurrunbilo horretan Euskal Herriko artista batzuek abangoardiako artea eta bertako sustaiak uztartu nahi zituzten. Oteiza eta Lekuona

nak oinarri horiek bilatzeko konpromisoa hartu zuten, Gerra Zibilak asmo horiek moztu zituen arte.

Lekuonak ezin izan zituen lagundu Oteiza eta Narkis Balenziaga Ameriketara egindako bidaietan. Han Euskal Herrirako abangoardiarentzat baliagarriak izan zitezkeen Historiaurreko ereduak bilatu nahi zituzten. Ikerketa artistikoa eta merkatua bilatzeko bidaiak bidaiaren pertsonalaren itxura handia du. Hiru lagun gazte ilusioz beteta, munduan zehar beraien

herriari zerbitzua eskaintzeko. Balenziagak ez zuen bidaiaren gogortasuna jasan, Lekuona ez zen anai arteko borrokaren gogortasunetik onik atera. Heriotzak hirukotearen laguntasuna puskatu zuen eta horrela zapuztu zen Euskal Herriko abangoardiaren aukera. ■

« Francok bultzatutako arte ofizialak handinahia, errealista eta sasi klasikoa izan behar zuen, batez ere propagandarako egokia. Kuriosoa da Stalinen komunismoak inposatutako arte ofizialarekin antza handiagoa izatea, gerra aurretik falangistek egiten zutenarekin baino »

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

kutxa

gizarte ekintza

URREZKO "Q" SARIA KUDEAKETAREN KALITATEARI EUROPAKO LEHEN FINANTZA-ENTITATEA

Kalitaterako Euskal Fundazioak –Euskalit– aintzat hartu ditu Euskadiko Kutxak kudeaketaren kalitatearen alorrean buruturiko lana eta hobekuntza etengabearen alde egin duen apustu irmoa, eta Urrezko "Q" saria eman dio. Ziurtapen horren ondorioz, Euskadiko Kutxa 500en Taldean sartzen den Europako lehen finantza-entitatea da, Europan homologatuta dagoen EFQM kanpoevaluaketaren arabera.

"Aitorpen honek hobekuntza etengabearen aldeko helburuan lan egiten jarraitzera bultzatzen gaitu, eta horren onurak gure bezeroak berak jasoko ditu, azken finean berori baita gure entitateari zentzua ematen diona".

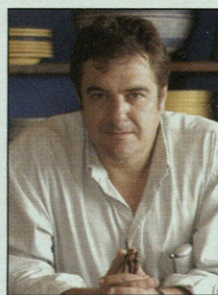
LIPIBERRIKIN
Hasier Etxebarria

KAZETARIA

Zintzotasunaz eta intxaurrez

ARISTIREN ZINTZOTASUNAZ. Atxagari entzun nion behin, erraztasuna zeukala poema on bat urrutira ere eza-gutzeko. Aitor dut, gainera, egia borobila dela hark esandakoa, askotan erakutsi baitigu abildade hori Bernardok. Eta nola ez, bada, inbidia sekulakoa eman izan dit niri ukatua izan zaidan dohaina harengan hain nabari ikusteak. Esan nahi dut, nik ez ditudala sarri bereizten poema ona eta kaxkarra. Esate baterako, hotz-hotz utzi izan naute askotan Lizardiren poema on ustekoek eta, aitzitik, zeruetaraino jaso Bilintzek potoz betetako beste batzuek.

Abisatuta zaude, irakurle, nire juzkuaren izaera kaxkarraz. Abisu eman nahi nizun gauzak bere neurrian jar ditzazun eta orakuluaren esanik lerro hauetan alferrik bila ez dezazun. Poeta baten lana goratzen hasi baino lehen aitortu nahi nizun hori guztia, badaezpada.

ELI GOROSTEGI

Izan ere, Pako Aristiren *Libreta horiko poemak* (Susa 2003) liburuan datozenak, poema ba ote diren ere ez bainaiz ziurtatzera ausartzen. Askotan iruditzen zait zenbait poesiaren izaera, geometria kontu soil baten arabera defini daitekeela. Berdin liokeela lerroak etzanda jartzeak, zutik egon orde. Aristi da horietako bat, nire ustez. Nolabait esateko, poema narratiboak egiten ditu edo, nahiago bada, zutunik jartzen ditu etzanda ere egon zitezkeen kontakizunak. Kontua da, ordea, zutitze horrek, biluztu egiten dituela esan beharrekoak. Etzanean arnasa lasaiagoa leukaketenak, gordinago zaizkigula ematen. Espresio-ekonomiaren gauzak eta poesiaren berezko eskaerak izango dira, seguru asko.

Aristik bere kaiera horian apuntatu dituenak ez dakit poesia on ote diren egiazki, baina gauza bat gutxienez ziurta dezaket: ez dela aspaldian halako poema-liburu ederrik nire moduko irakurlearentzat idatzi.

Defendatu ere egin nahi nuke Aristiren poesia, han eta hemen argitaratu diren zenbait konturen aitzinean: ba omen dela Aristiren ikuspegia baino ezkeragorik, burgeskume paranoikoaren ikuspegiarekin daukala zer ikusirik Aristiren poemagintzak... Ez naiz batere harritzen Aristik poema horiek bere buruaren kontra oldartuko zaizkion beldurrez bizi dela dioenean. Izan ere zintzoak dira Aristiren poemak, erabateko zintzoak, horrek gurean ekar ditzakeen ondorio guztiekin.

Geure buruaz ez da aspaldian ikusi halako gogoeta zorrotzik. Aristik poesiaren berezko gai maiteenetakoa darabil azken finean: denboraren iragaitea. Baina ez hori bakarrik: denboraren iragaiteak gudan eragindakoa jartzen digu aukeran. Egia borobilak esanez, bizipenak aitortuz, ikuspegia deklaratzuz, xaxatu egiten du irakurlea Aristik. Lekutik mugiarazten du liburuaren hartzailea, artelan on guztiek bete beharreko lehen legea betez.

Ez dakit gu baino gazteagoek zer pentsatuko duten, baina gure belaunaldiak

bederen, ez du sekula jaso halako argazki oparorik. Zentzu horretan erromantikoa da zeharo Aristi, Utopia hain errazki alboratu nahi ez duen erresistentziako militantea. Eta Aristi idazleaz gain, Pako gizona ezagutzen dudana neurrian, zin dagit bere biografia ere zintzoa dela horretan. Gutxirengana bezala egiten dutela bat haren esanak eta izanak. Azalera bat datorrela izaerarekin, alegia. Ez da gutxi.

URRUTIKO INTXAURRAK BETI.

Honaino iritsi nahi nuen, zintzotasunaren behar ezinbestekora, gaur idatzi beharreko beste kontu bat aipatzeko. Bai, badakit ez direla konparagarriak poema liburu soil bat eta kultur proiektu erraldoi bat, badakit ez direla enbor berekoak. Baina gauzak dauden dauden, nahiago nuke Aristiren zintzotasuna baleuka ondorengo urteetan garatuko den Donostiako Tabacalerak.

Ezagutzen ez duenarentzat esan dezadan, hiriaren erdian dagoen eraikin itzela dela Tabacalera hori, eta kultur industriaren zereginetara bideratzekotan dabilzala azkenaldion Jaurilaritza, Gipuzkoako Diputazioa eta Donostiako Udala.

Batean hau eta bestean hura entzuten da, baina, zertan da gaur Tabacalera? Inork ez dio garbi erantzungo galderari, ez hartu lanik alferrik. Soilik inbertsio handiak egin behar direla esango dizute, eta estrategikoki ekarri handia egin beharko digula geroan. Bedi.

Dakigun bakarra zera da, kosta ahala kosta, ikus-entzunezko teknologia berrienak eta artegintza uztartu nahi dituztela bertan. Bedi hori ere. Baina izan gaitezen zintzoak abiapuntutik: Euskal Herriak ez dauka Tabacaleran gara daitezkeen balizko emariak irensteko moduko demografiarik. Zertan gara orduan?

Donostia, Gipuzkoa eta Euskal Herria txikiak dira. Beste leku batzuetako ereduak edukiko dira gogoan industria eta kulturgintza nahitaez bateratu behar horretan. Nik ez dakit, baina nago neurriak bere garrantzia daukala. Nekez lehiatuko garela inorekin, New York edo Berlin garela uste dugun bitartean.

Oinarrizko lanak egin gabe, urrutiko intxaurrak amets beti. Aristirena bezalako liburuak gordetzeko Biblioteka Nazionalik ez daukagun une honetan, mundua konkistatu nahi dugu gure kultur produkzio abangoardiakoekin. Ez dakit, ez dakit. Baina niretzako nago hobeto genbiltzakeela Aristiren zintzotasunetik baleuka Tabacalerak. Badira beldurra ematen duen edertasuna duten asmoak. ■

TXANDAN
Aingern Epaltza

Artxipielago uhartea

Nafarroako hautesleek ohi moduan erantzun zuten joan den maiatzeko hauteskundeetan, Sanzismoari bertze lau urteko luzapena emanez eta gure deitzen ditugun indar politikoei nagusiki bizkarra erakutsiz. Hala ere, bozketen ondoko egunetan, kalkulagailua izan zen bertako euskaltzaleon artean gehien erabili zen etxetresna. Batugilearen gogoia zabalagoa ala estuagoa izan, baikorragoa ala ezkorragoa, hainbertze ere batugaiak eta halakoxea batura: behetik jotzen zutenek ez zuten %15-16 baino gutiagorik kalkulatzeko, baina bada %30arekin eta sozialistei *surpaso* egi-tearekin amets egin zuenik. Betiere, hurrengo martxoan gure deitzen ahalko dugun diputatu bat Madrilera jarrazteko adina.

Alderdi politikoei, behingoz, etxeko lanak egin dituzte oraingoan. Aitzinatu samarturik omen daude gauzak. Izenekin ari omen dira jada. Ez baita erraza esperimentuari aurpegia jarriko dioten izen-emakume egoikiak aurkitzea. Eta bitartean, zerbait zabaldu da akordioaren edukiaz. "Zerrenda abertzalea" aipatu da. "Autodeterminazioaren ingurukoa" ere bai. Hala behar du? Batzuek, zubiak amets, aski genituzke euskaltzale eta aurrerazale deiturak. Arnas faltan itotzen ari garenean, gure gaitzen konponbidea ote da artxipielagoa uharte bakar bilakatze hutsa? Handiagoa izanagatik ere, itsasoz inguratutik segituta ez diogu geure isolamenduari bukaerarik emanen. Eta egun, batasun ezak bezala, Nafarroako gizartearekiko urrutiramenduak ere jaten dizkigu azpiak. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Tinka-tinka

Ez utzi lekurik. Gainean, gainean. Ez dadila mugitu. Segi, segi. Sar, jo fuerte. Baloia usaindu ere egiten ez duenari ematen zaizkion agindu hauek politikara egin dute. Eta borobila nahi izaten duenak horrelakoen presio eroari izkin egin behar izaten dio, kideaz komunikatu nahi baldin badu behintzat. Ezjoko honi, bururik gabeko lumatu oilaskoen jarduna esan zion ez dakit zein entrenatzailek. Eta Villar politikak, borobilduaren mehatxu xelebreak, horren antza du. Espainolek ez omen dute Ibarretxeren aurka egingo ez duten enpresaburuen ekoizpenik erosiko, orain artean horiek kontsumitzeko arrazoinen artean kalitatea, prezioa eta konpetitibitatea baino, erosleentzat egileen soslai politikoak eragingarriagoak izan balira bezala. Ez ditut nik espainol kontsumitzaileak korri eta korri, ertsa eta ertsa, estu, esku batean beharrak eta bestean ez dakit nork egindako insolidarioen produktuak zerrendatuta erosketak egiten, Villar puztuago baten lainezak elikatze aldera. Izan ere, patrika baloia den gizartean Villartarren ekipoek ez lukete puntu bakar bat ere lortuko. Eta badakigu, beti bidezkoa ez bada ere galeren aurrean entrenatzailea kanpora. Hala bedi oraingoan ere. ■

berria

Nafarroa, euskal herriaren nazioa

Iñaki Perurena

"(...)Azken aldi honetan gero eta gehiago nabaritzen da -eta zorionezkotzat jo behar dugu-, zerbait egitearen behar hori, nahiz eta zoritxararren ondorio izan. Ez da hain zaila antzematea denbora pasa ahala indarrik gabe gertatzen ari garela eta trantze larrian gaudela. Gurea menpean dagoenaren egonezina da.

Sentimenduen bultzadak oihu egitearen premia azaltzen digu. Uholderik bortitzenak gure izaera guztia urratu eta aurrean daramala adierazi nahiaren oihua; eutsi ezinezko ur zakar horiek nondik nora bideratu kalte gehiago egin ez dezaten.

(...)Gure menperatzaileek beren jarrera bekatzuz garbitzeko behin eta berriz gezur-rari eusten diote, gezur horiek, asko erabiltzearen ondorioz, egia izatera pasako balira bezala. Gezurrik handiena eta nabariena zera da, euskaldunok sekula ez dugula izan gure naziorik eta azken bolada honetan asmatutako zerbait dela. (...)

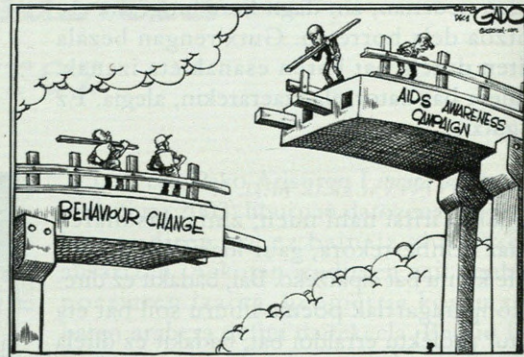
Gu euskaldunak gara eta gure espainol edo frantses iza-tea bortxaz erantsia da. Gurea euskal herria da, bere hizkera, izaera eta hezikerekin. Herri honek eta lur hauek izen bat izan zuten, Nafarroa. Bertakoe-ek osatu zuten behar ziren gauza guztiekin bere nazio edo Estatu propioa, Europa osoak errespetatua bere garaian; auzokoen inbidiak eta bereganatu nahiak zatitu eta urratu zuena, zoritxarrez. Hartatik gelditu zen zati horrekin azken 500 urteotan bere menperatzaileek egin dutenaren ondorioak aurreko Nafarroarekin zer ikusi gutxi dauka, eta kontzientzi galdu hori berreskuratzen ez bada, sustantzia berpizten ez badugu, uholdeak betiko eramango gaitu. (...)"

EL PAIS.es

Lander Sarasolari elkarrizketa

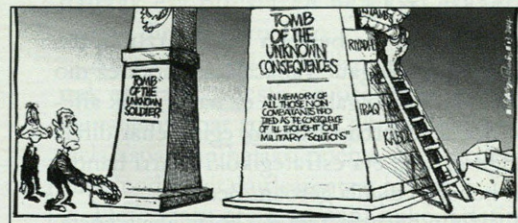
"Unibertsitatean... egia da ekoizpen materialarekin lotura duten parametroak direla nagusi; ideien, iritzien ekoizpena sektore askok iraintzen dute. Baina guk argi daukagu humanitateak eta gizarte zientziak funtsezkoak direla. Batez ere hemen. Euskal Herriko zurrumbilo politikoan beharrezkoa da pentsatzen duen jendea egotea".

♦ Godfrey Mwampembwa, Keniako *The Daily Nation* egunkarian.

-Ezkerreko zubi zatian: Portaera aldaketa
-Eskuineko zubi zatian: Hiesaren inguruko kontzientziazio kanpaina.

♦ Martyn Turner, Irlandako *The Irish Times* egunkarian.

-Ezkerreko aldean: Soldadu ezezagunaren hilobia.
-Eskuineko aldean: Ondorio ezezagunen hilobia (letra handitan). Aurreikusitako gabeko "irtenbide" militarrek sorturiko gaixotasunen ondorioz hildako zibilen oroimenez (letra txikiagotan).

Gizartea
Emakumezkoak
luzeago baina
okerrago biziko dira

□ Ezpalak
□ Argitalpenak
□ Ikuskizunen agenda

□ Denbora-pasak
□ Ihesi
□ Makina bat kontu

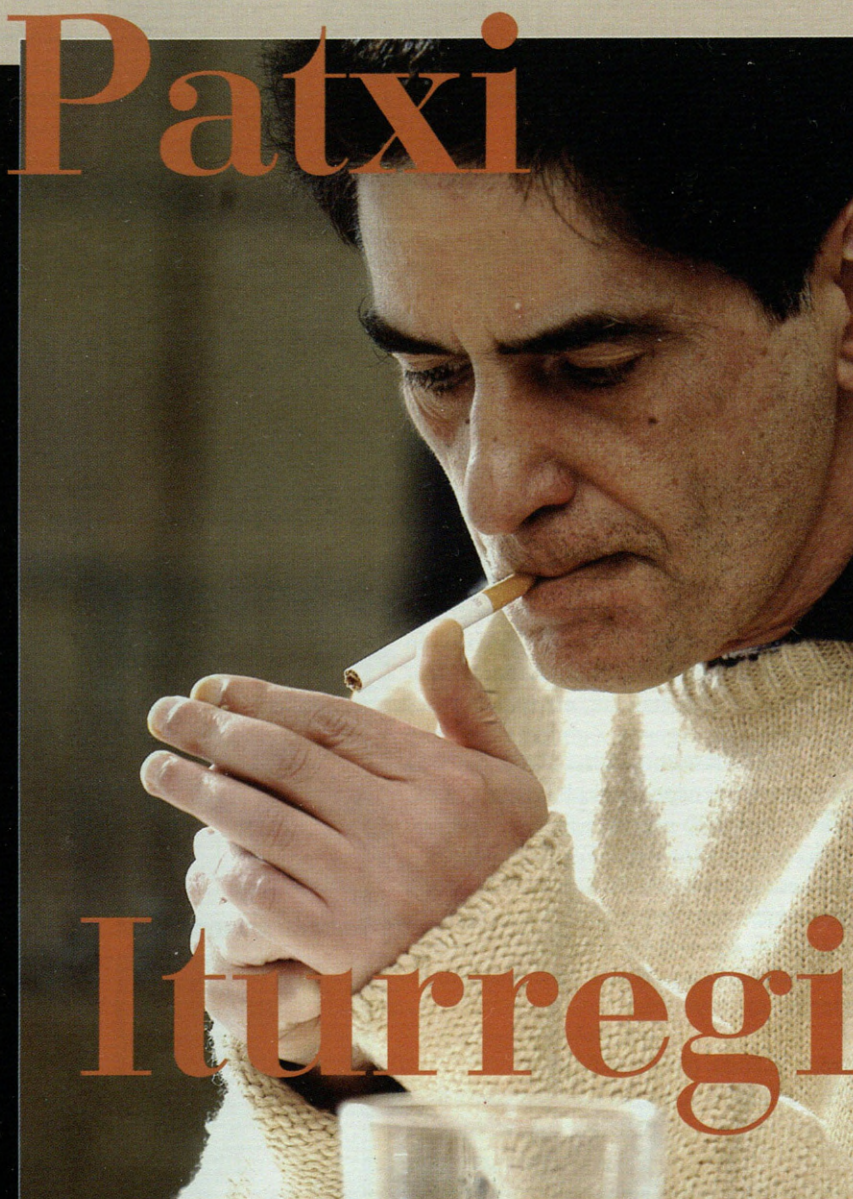
Ihesi
Bizkaiko
meatzaldea
ezagutzen

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Patxi Iturregi itsasoko bizi-modua islatzen zuen *Haize kontra* ipuin bildumarekin egin zen ezagun gure artean, duela zazpi urte. Erronkak maite dituen gizona izaki, laudiotar honek, itsasotik lehorrera jauzi egitea erabaki du orain, hiriak dituen mila norabideetan barneratzeko *Behi eroak* deritzan liburuan. Hamabi ipuin eskaintzen ditu, gehienetan umorea erakutsiz, drogaren zurrunbiloan dabiltzan gazteen mundua, hiriko oligarkia harroena, motorzale handiputz samar batzuen, ezetzik esaten ez zekien baserritarrarena... eta makina bat mundu gehiago erakusteko. Itsasoaz eta lehorraz hitz egin digu Iturregik.

Mundu nahasi honetan haize kontran nabigatzen dakienari deitzen omen zaio sorte onekoa, maniobroa. Hala zenion zure lehenengo liburuan behintzat. Nondik jaso zenuen hitz hori?

Haize kontra idazteko itsas-hizkera behar nuen, baina, nahiz eta Euskal Herriak itsasbazter zabala izan, eta nahiz eta euskaldunok ibiliak izan munduko zazpi itsasoetan, itsas kontuetaz oso gutxi dago

idatzita gure literaturan. Idatzi zuen lehenengoa Johannes Etcheberry izan zen. 1627an *Itsasoko biayetaco otboicen araldean* hainbat otoitz biltzen zituen, eta otoitz horietan itsas-hizkera agertzen zen. Badago hor ere beste liburu bat, teknikoa haxe, XVI. mendean Martin Hoyarsabalek frantsesez idatzi eta Pierres Detcheverryk euskaratu zuena. Eta hor bai agertzen direla itsas-hitzak eta itsaso zabalean nabi-

«Esango n banatzen

etsaiarekin zein lagunarekin bizi behar baituzu, eta konpondu, nola edo hala; eta alde horretatik oso baliagarria izan zitzaidan nire aurreko eskarmentua. Baina hortik aurrera, fikzioa egin nuen.

Zure istorioetako batean, itsasontziko kapitain baten emaztea ontzira etortzean eragiten duen giro petrala azaltzen duzu. Hain gogorra al da? Ez dakit gaur egun nola izango diren gauzak, baina lehen bazen ofizialek bidaiaren batean emazteak-edo eramateko ohitura, horretarako aukera ematen zitzaielako. Eta horixe da *Itsasoetako anaiartea* ipuinaren oinarria. Hor, hainbeste gizonen artean, emakume bakarra izatean, bada, begi guztiak zuzentzen dira harengana eta konfliktua sortzen da. Entzunak ditut halako gertaerak. Dena den, gaur egun gauzak aldatuak izango dira, zeren zorionez emakumezkoek ere Nautika ikasten dute eta itsasoan lan egiten dute.

Untzi zatikalekua ipuinean, berriz, haurrak azaltzen dituzu. Hondakinen artean jolasten ibiltze hori ez al da dagoeneko galtzen ariko?

Hori jada galduta dago. Baina Bilbon bazeuden lehen halako dartsena bat, Benedicta Dartsena deitzen zitzaion, eta Portugaletako aldapen gainetik ikusten zen, han behean. Hara eramaten zituzten txikitze ontzi zahar guztiak, leku guztietatik ekarritakoak. Ni sekula ez naiz han ibili jolasean, baina imaginatu nuen umeren batzuk ibiliak izango zirela bertan ontzietan zeuden gauza guztiekin jolasean, umeentzat dena izaten delako jostailu, eta ontzi zaharretan beti izaten direlako bandera kolorezkoak, itsas-kartak eta beste tresna baliogabeak.

Eta *Iruzurraren tamaina* nola sortu zenuen?

Hori ilunagoa da, aita urruneko portu batetik datorkion ume baten istorioa kontatzen baitu. Bakarrik ordu batzuk egongo denez Bilboko portuan, umea bertara joaten zaio bisitan amarekin, eta hor sortzen da geroko drama guztia. Uste dut ipuin hori ondo atera zitzaidala.

Esan dezakegu, oro har, *Haize kontra* osoa

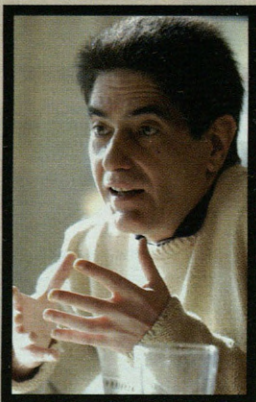
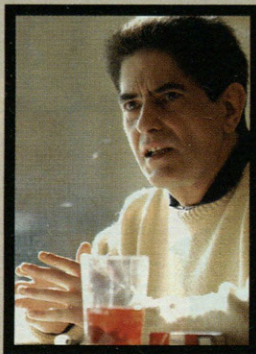
gatzeko hainbat gauza jakingarri. Baina gero jada tradizioa apurtzen da, XIX. mendean bizkaitar idazleak gaiari heltzen hasten diren arte. Txomin Agirreren *Kresala* famatua daukagu, Etxeitat idatzitakoak, eta haien ondoren Erziaga, edo Agustín Zubikarai bezalako batzuk. Idazle horiek guztien lanak arakatzuz lortu nuen nik ikuspegi txiki bat izatea. Kostaldeko hitzak jaso nituen, adibidez, oraindik ez baitzegoen ezta itsasoko hiztegiarik ere; duela urte gutxi atera du Eneko Barrutiak *Bizkaialdeko itsas hiztegia*. Eta beno, jada ez dut gogoratzen nondik jaso nuen "manio-brero" hitza, baina irakurketa horietatik dator.

Itsasoan ibilitako gizona zaitugu...

Bai. Itsas-pilotua naiz, eta hiru bat urtez itsasoan ibili nintzen, Golko Pertsikora bidaiak egiten. Hango ezer gutxi ikusten genuen. Ontzia zamatuta hogeita lau ordutan, eta buelta egiten genuen. Ohiz Mediterraneo aldeko portuetara —Cartagenera, Algeciraserara...— etortzen ginen, eta horretarako Afrika osoari eman behar genion buelta.

Haize kontrán biltzen dituzun ipuinak benetako gertakizunetan oinarrituta al daude?

Ez. Liburu hori idazteko itsasoan izandako esperientzia hartaz baliatu nintzen, batik bat itsasontzi barneko giroa deskribatzeko orduan. Itsasontzi batean hainbat hilabetetan

**PILAR
IPARRAGIRRE**
Argazkiak: Eli Gorostegi

nke ezker-eskuin dudala egurra»

arma handiko liburua dela. Zer-nolako harre-
ra izan zuen?

Harridura sortu zuen. Kritikaren aldetik oso
ondo tratatua izan zen. Salmenten aldetik,
berriz, ez hainbeste, baina, beno, nik ez dut
espero hortik aberasterik, eta galerarik ez
sortzeko nahikotxo saltzen badut, bada,
horrekin konforme naiz.

Orain, berriz, *Behi eroak* plazaratu duzu.

Eta aldaketa goitik-beherakoa da. Agian ira-
kurleren batek esperoko zuen nik itsasoaren
gaiarekin segitzea, baina nik ez nuen itsaso-
aren gaiarekin gatigatuta gelditu nahi. Biga-
rren liburua hau erronka eta liberazioa izan da
niretzat.

Ipuin gehientsuak Bilbo aldean gertatzen dira.
Lasaitasun gehiagorekin aipatzen al dira zen-
bait gai Bilbon kokatuz, eta ez Laudion?

Beno, egungo mundu globalizatua azaldu
nahi baduzu, gertaleku handiagoa aukeratu
behar duzu. Audio txikia da, 20.000 biz-
tanle inguru bakarrik ditu, eta beraz hain-
bat gauza ezin dira Laudion gertatu. Beno,
bai, gerta daitezke, baina aukera ezberdina
izango litzateke. Dena dela, Bilbo agertzen
da, baina ez da benetako Bilbo bat. Eta
Baiona agertzen da baita ere.

Matxismoa ere dezente salatzen duzu istorio
hauetan, ez da hala?

Esango nuke eskuin-ezker banatzen dudala
egurra. Matxismoa salatzen da, baina emaku-

Itsas-pilotu literatur zale amorratua

Ozeanotan zehar ibilia
da Patxi Iturregi, 1952-
ko otsailaren 28an Lau-
dion jaio zen idazle hau.
Portugaleten ikasi zuen
Nautika, eta itsas-pilotu
dugu oraindik ere, nahiz
gaur egun bere jaiote-
rrian bizi eta bertako
euskaltegiko irakaslea
den. Literatur-zale amo-
rratua, 1996an Elkar
argitaletxearen eskutik
Haize kontra izenburua
duen bere lehen ipuin-
liburua plazaratu baino
lehen, ipuin mordoska
argitaratuak zituen
hainbat antologietan,
eta horrez gain, Donos-
tia Hiria, Tene Mugika
eta beste zenbait lehia-
kefā irabazi ditu bere
lanekin.

mezkoen afizioak ere salatzen dira. Nik ez
dut bilatzen hor gizona zigortzea edo ema-
kumezkoa zigortzea. Gure harremanen
nahasmenduaren ispilu izan nahi lukete
ipuin horiek.

Beti ere umorez?

Bai. Horretan aldaketa dezentea dago aurre-
ko liburuarekin, hura trinkoa, lanbrotsua
bezala, serio-dramatikoa baitzen, eta hone-
tan umorearen erabilera ia ipuin gehienetan
presente dagoela uste dut. Ironia edo umo-
rearen erabilera zeharkako kritika hori bide-
ratzeko modua da.

Zergatik hautatu zenuen *Behi eroak* titulutzat?

Istorioguztietan agertzen den gizartea era-
bat globalizatua delako. Izan ere, duela hoge-
i bat urteko narrazioak ikusi eta *Behi eroak*
agertzen direnak parekatzen baditugu, bere-
hala ohartuko zara jauzi ikaragarria eman
dugula globalizazio kontuetan: bai musikari
dagokionez, bai artean, gure harremanetan,
bikote harremanetan, baloreen galeran
—orain ilusiorik gabe bizi gara, utopiarik
gabe; ez daukagu euskarririk, airean bezala
gabiltza—. Eta hori guztia azaltzeko aukeratu
nuen liburuaren izenburua, zeren azken
finean behi eroak gaitz global baten ondorio-
ak dira. Bazegoen beste gaitz global bat,
hiesa, baina horrekin gauza dramatikoago
batera joango nintzen... Eta nik umorea
nahi nuen.

Ipuinak idaztea al da zure aukera?

Bai. Nire bizitza hiru ardatzen bueltan mugi-
tzen da: lana, familia eta literatura. Eta litera-
tura diodanean, ez naiz ari bakarrik idazteaz,
irakurtzeaz ere ari naiz, eta horretarako den-
bora behar da. Egia esan, askotan tentsioak
sortzen zaizkit hiru ardatz horien artean.
Baina beno, uste dut lortu dudala halako
oreka bat maila horretan, eta jarraituko
dudala idazten hil artean. ■

gure!
arteana
euskaraz

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Urko kantariaren berrogeita hamabost abesti jaso ditu Discos a medida diskoetxeak hiru cd-etan. *Hemen gaude* izenburupean hogeita hamar urteko jarduna bildu du kantariak.

T(ARTE)an produktora berriak lehen ikuskizuna estreinatuko du urtarrilaren 11n Bilboko Magisteritza Eskolan. Patxo Telleriak sortu du *Sonata*

segundu batean... eta piku lana. Musikarako sena duen mutil baten istorioa kontatzen du lanak eta bertan Inazio Tolosak eta José Cruz Gurrutxagak ere hartuko dute parte.

Jon Kortazarrek Gabriel Arestiren biografia plazaratu berri du BBK fundazioaren eskutik. *Gabriel Aresti 1933-1975* liburuan Kortazarrek sakabanaturik zegoen dokumentazioa bildu du eta era berean, Arestirekin harremanak izan zuten pertsonen lekukotasunak jaso ditu.

Baleuko ekoiztetxeak *Unibertsolariak munduaren ertzaren bila* izeneko luzemetraia estreinatuko da laister. Hil honetan beteko ditu hamar urte Durangoko ekoiztetxeak.

Ramon Barea historiagileak *Gipuzkoa, 1940* liburua plazaratu berri du. Bertan, II. Mundu Gerran Gipuzkoan izan zen nazien presentzia lantzen du Bareak argazki ugariarekin.

Josu Landa, Kirmen Uribe, Karmelo C. Iribarren, Jose Fernandez de la Sota eta Rikardo Arregi Diaz de Heredia poetak ageri dira, besteak beste, Brasilgo Livro Orpheu eta Manecu argitaletxeek plazaratu duten euskal poesia garaikidearen antologian.

Escroto Tijuana in Blueko kidea hilik agertu zen lehengo astean bere etxean. Marco Antonio Sanz de Acedo taldeko abeslaria zen.

Gure arbasoen zeruari begira

ZERUARI SO JARRI DITU Iruñeko Planetarioak sortu zenetik gaurdaino izan dituen bi milioi bisitariak. Hamar urte dira ateak ireki zituenetik eta denbora horretan, 35 ekoizpen propio burutu ditu. Sortu zenean Espainiako planetariorik handiena zenak makina bat lan burutu du penintsulan diren besteekin elkarlanean. Hain zuzen, Donostiako Zientziaren Kutxagunearekin batera jarri berri du martxan *Gure arbasoen zerua* izeneko egitaraua. Bertan, gizakiaren historiaren azken 26.000 urteak errepeasa daitezke.

1993an sortu zenean Espainiako planetariorik handiena zen Iruñekoa. Hamar urteetan bi milioi bisitari izan ditu.

ALBERTO ELOSEGI

Musika klasikoa unibertsitatara

NAFARROAKO UNIBERTSITATE PUBLIKOAN *Unibersiclásica: la palabra cantada* ekimena prestatu dute, azken hiru mendeetako musika klasikoa unibertsitarietara eskaini nahian. Martxoaren 1a arte lau musika saio izango dira. Abenduaren 15ean erromantizismo alemaniarra izango da gaia, urtarrilaren 12an Bellini-ren, Rossini-ren eta Verdi-ren obrak, eta otsailaren 9an eta martxoaren 1ean frantziar eta espainiar melodiak.

Pop mugimendua Guggenheim-en

2004KO URTERAKO Guggenheim Bilbao Museoa atondu duen egitarauaren ildo nagusiak Pop mugimenduaren ingurukoak dira. Izan ere, 1960ko hamarkadako Pop mugimenduko pertsonarik garrantzitsunetakoa izan zen James Rosenquist iparamerikar artistaren atzera begirakoa izango da ikusgai datorren urtean Bilbon. Era berean, *Pop artea eta pop artearen ondoren* izeneko erakusketa egiteko asmoa agertu du Museoko

Bernardo Atxagak zera adierazi zuen liburu berriaren aurkezpenan: «Nekagarria izango ez den eginkizun literario batean murgildu nahi dut».

Fermin Muguruzaren hitzak dira hauek "Berria"n jasoa: «Erasoen aurrean lana berdin egiten jarraitu behar dugu, ez diegu lana baldintzatzen utzi behar».

Mikel Insaustik honakoa idatzi zuen "Gara"n: «Banatzaileek ez diete film txikiak beharrezko denbora ematen aho-belarri efektuak funtziona dezan, pertsona batzuk besteak aholkatutakoari eker

publikoak film hori existitzen dela jakin dezan».

Marco Antonio Saez de Acedo zendu berri den Tijuana in Blueko abeslariak honakoa zioen "Berria"n aurreko asteburuan egin zioten elkarrizketan: «Nahiago dut bizitzalea izan, txiste proletarioa baino».

Anjel Valdes Elkar diskoetxeak arduradunaren ustez: «Faltsua litzateke industriarik gabeko artea, eta faltsua litzateke, mamiarik gabeko industria. Durangok hori erakusten du». «Berria»n jasotako hitzak dira horiek.

Badago zer pentsatua

Nafarroako Gotorlekua bezalako ekimen handiak martxan jartzen ari diren honetan Mira Antzokia azkenetan dago. Zer pentsatua ematen du. Izan ere, Pablo Zubikarai antzokiko zuzendariak gose greban egin ditu 30 egunetik gora. Nafarroako Gobernuak kultur arduradunekin elkartzea lortu zuen azkenean lehengo astean. Baina kontua da antzerkiaren normaltasunez hitz egiteaz gain, diru laguntzen deialdiak aurkezteko irtenbidea eskaini zietela soilik Mirako arduradunei. Eta Mirak ez ditu baldintzak betetzen horiek eskuratu ahal izateko. Bitartean, Zubikarai greba utzi, berreskuratu eta berriz utzi behar izan du. Eta hala ere, ez du konpromiso garbirik lortu. Ekonomikoki errentagarriak ez omen diren kultur ekimenek zer etorkizun izan dezaketen pentsatu beharko genuke.

Patronatuak. Bestalde, Paul Klee suitzarraren pinturak, marrazkiak eta grabatuak ikusi ahal izango dira 2004an.

Antzerki Liburuaren Erakusketa

AZAROAREN HASIERAN EGIN zen Madrilan laugarren aldiz Nazioarteko Antzerki Liburuaren Erakusketa. Irakurleak, ekoizle baten bila zebiltzan itzultzaileak edota argitaratzaile bat aurkitu nahi zuten antzerkiegileak bildu ziren bertan. Kontua da Galiziako Antzerki Dokumentazio Zentroak proposamen bat egin zuela: 2004an Santiagon Antzerki liburuaren Erakusketa bat egitearena. Espainian zehar hiri ezberdinetan horrelako ekimenak burutzearen aukera mahaigaineratu du horrek berriro eta kontuan hartzea konprometitu dira antolatzaileak.

Arte eskematikoa megalitoetan

LEHENENGO ALDIZ historiaurreko arte eskematikoaren adibide bat aurkitu dute Nafarroako iruinari batean. Aipatu megalitoaren alde batean metro bateko Brontze Aroko aizkora bat errepresentatzen duen grabatua ageri da, egoera bikainean mantenduta. Aurkikuntza guztiz garrantzitsua da. Europako beste zonaldeetan arte megalitikoaren ezaguna bada ere, lehendabizikoa aldia da Euskal Herrian megalitoekin lotutako artea agertzen dela, bertako megalitismoa nabarmen aberastuz.

LUIS MILLAN

Ipuinen argazkiak.

Marrazkiekin lotu ohi dira ipuinak. Letrak eta marrazkiak izaten dira maiz ipuinen osagarriak. Alberdaniak Ordoñez-Falcon Argazki Fundazioaren babesarekin plazaratu berri duen "Begiz jotako ipuinak" lanak ordea, ipuina argazkiaren lagun egin du. Ipuin-argazki liburu honen xedea argazkia literaturarekin lotzea da. Parte hartu duten argazkilariak, besteak beste, Joan Fontcuberta, Andreas Gursky, Xavier Ribas eta Frank Thiel dira. Idazleen artean, Lourdes Oñederra, Joseba Sarrionandia, Jon Alonso, Aurelia Arkotxa, Arantxa Iturbe eta Andu Lertxundi daude.

Errazena ez da hoberena.

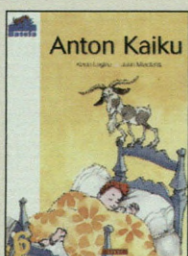
Publizitateaz ari gara. Izan ere, eskuinean dagoen kartelari begiratu beste-rik ez dugu urtero Donostian burutzen den El Sol, Publizitate Jaialdi Iberoamerikarrak aurten maiatzaren 27tik 29ra egingo den saiorako aukeratu duen

irudia ulertzeko. Publizitatea kontzeptu sinplistetik urruntzea da euren helburua, sormen originala sustatzea. Funtzionatzen duen publizitatetik ihes egitea. Horrez gain, badituzte aurtengo jaialdirako hainbat berrikuntza. Epaimahaia banatu egin dute: batetik, Zinema/telebista eta irratia dagokiona egongo da. Bestetik, grafikari eskainia. Euskarri interaktiboan saria ere aurten emango da lehen aldiz, urrezko eguzki bat jasotzen duenetako batek irabaziko du sari hori.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Anton Kaiku
Koldo Izagirre,
Jokin Mitxelena

ELKAR
32 orrialde
4,95 euro

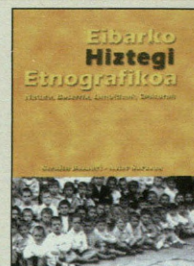
Koldo Izagirrek haurrei eskainia

Koldo Izagirrek haurrentzat idatzitako lehen idazlana da Jokin Mitxelenak marrazki alaiez hornitu duen "Anton Kaiku" kontakizuna. Anton Kaiku mutikoa du protagonista. Entzuten duen guttia sinetsi eta agintzen dioten huraxe egiteko ohitura du Anton Kaikuk, eta bere amak antzarak ferratzera bidali orduko, euskaldunen herrira abiatzen da, han burdinola asko eta asko daudela entzuna duelako. Ferrak behar ditu, amak esandakoa betetzeko. Eta haixek eskatzen dizkio kapsai handi baten barrutik begiratzeko dion olagizonari. Baina gizon hura haserretu egingo zaio, eta

baita handik aurrera aurkitzen dituen euskaldun guztiak ere. Ostikoka hartzen dute Anton Kaiku euskaldunen herrian. Zergatik ote da? |

Eibarko Euskara Mintegiaren lana

Serafin Basaurik eta Asier Sarasuak koordinatu dute beste askorekin batera egin duten *Eibarko Hiztegi Etnografikoa*. *Natura, Baserrria, Lanbideak, Obiturak* lana. Ikusirik duela urte gutxi arte gure-gurea zen bizimodua desagertzen ari dela eta, ondorioz, baita harekin lotutako hitzak eta ipuinak ere, galzorian dagoen mundu hori batu eta zabaldu nahi izan dute; oraindik bizirik dagoen hari fin horri oratu, eta hurrengo belaunaldiengana luzatu nahi dute, sekula gehiago etenik izan ez dadin. Horretarako, etnografiarekin zerikusia duten Eibarko hitzak bildu dituzte, betiere herriko lekukoei jasotako etnotestuan oinarrituz. Eta Eibarko eta inguruko hiztegia zehaztu eta bertako aldaerak emateaz gain, galzorian dauden lanbide eta ipuinen berri ere ematen dute. |

Eibarko Hiztegi Etnografikoa
Serafin Basauri,
Asier Sarasua

EIBARKO UDALA
428 orrialde
15 euro

Orígenes del Cristianismo en la tierra de los vascones

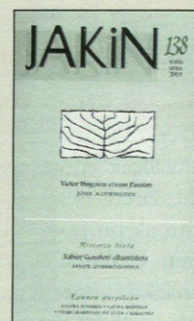
Roldán Jimeno
PAMIOLA
212 orrialde
14 euro

Kristautasunaren jatorria Euskal Herrian

Kristautasuna euskal lurraldean nola garatu zen landu du Roldán Jimeno historialariak kaleratu duen *Orígenes del Cristianismo en la tierra de los vascones* saioan. Hirugarren mendean sartu ei zen kristautasuna gurera, Ebroaldetik, eta bosgarren mendean indartu, Iruñean eraturiko elizbarrutiaren laguntzaz. Jauntxoaren bitartez kultua inguruko lurraldeetara hedatuz joan zen, zortzigarren mendean prozesua bukatutzat eman zuten arte, Aralarko Mikel Deunaren kultuarekin, kristautasunak mendi gailurretara iristea lortu zuenean. Roldán Jimenok bere lanean hausten dituen mitoen artean, San Ferminena dago. 1186an Amiensdik San Ferminen erlikiak ekarri zituztenean sartu zitzaigun "tradizioa" omen da. |

Victor Hugoren etxean Pasaian

Joxe Azurmendik Victor Hugo idazle handiarengana eginiko hurbilketak ematen dio hasiera *Jakin* aldizkariaren azkenengo zenbakari. "Victor Hugoren etxean Pasaian" du lan honek izenburutzat eta 1843an Victor Hugok aipatu herrian egin zuen egonaldia dauka abiapuntu. Bestalde, Aitor Zuberogoitia kazetariak Xabier Gereñori egindako elkarrizketari ere tarte zabala eskaintzen dio *Jakinek*, idazle, editore eta kultur eragile honen bizitzan eta obran sakonduz: Xabier Gereñoren haurtzaroa Bilbon, gerraosteko joan-etorriak, Merkataritza Peritu ikasketak, bere ibilbide profesionala, Euskaltzaindian burututako lana, kultur proiektu eta ekimenak antolatzen eta sustatzen egindako ekimenak, idazle eta editore gisa izandako ekoizpena, politikarekin izandako harremana... |

Jakin
Batzuen artean
JAKIN
117 orrialde
8,40 euro

Txomin dutxan

Liesbet Slegers

IBAIZABAL
30 orrialde
5,24 euro

Txomin garbitzera daramatenean

Ettxeko txikientzat oso aproposa den kontakizun honetan, poz-pozik dabil Txomin parkean hondarrarekin jolasten. Baina amak zikin-zikin dagoela ikusten du, eta etxera darabaina, garbitzera. Txomini ez zaio asko gustatu erabakia, baina zer egin dezake? Amatzok arropak kendu dizkio, eta han dago biluzik eta hotzez akabatzen, amatzok dutxan eseri eta sugea bezain luze den telefonoarekin ur epel-epela gainera botatzen dion arte. Gainera, Txominekin dutxatzea atsegin duen igeltxoare eman dio, josta dezan, eta gero umearen burua garbitzeari ekin dio. Orain Txominek ile

zuri-zuria dauka. Baina jarraian ura burura botatzen hasi zaio, eta Txomin haserretu egiten da. I

Bost kontinenteetako hogeikultura mitikoren berri

Arkeologia eta aurkikuntza modernoak mitoei nahastean dira *Iraganeko Zibilizazioen Enigmak* (Ponpeiatik Paskuako erraldoietaraino) liburuan, bost kontinenteetako hogeikultura galdu, enigmatiko, oparo edo mitikoren berri emateko. Inoiz existitu al zen Atlantida? Nola bizi ziren Knosos-en? Zertarako eraiki zituzten Teotihuacangoko piramideak? Nolako zen Pazko Uharteko erraldoiak egin zituen herria? Galdera askori ematen zaie erantzuna Atlantida Taldearen lan horretan. I

Iraganeko zibilizazioen enigmak

Atlantida Taldea

GAIK
258 orrialde/ 15 euro

FERNANDO MORILLO

“Barbi-en tirania biologikoaren inguruko hausnarketa da”

Azalduko al zeniguke zure lan honen funtsa?

Hau, gutxi gorabehera, Barbien tirania biologikoaren inguruko hausnarketa da. Protagonista neska gazte bat da. Argia, jatorra, sentibera eta oso atsegin da neska gazte hori, baina ez da polita, eta badakigu biologiak nola baldintzatzen gaituen. Bere ahizpa, berriz, oso ederra da, eta hark erakartzen ditu protagonistak nahiko lituzkeen guztiak, eta horrek ikaragarritzko hausnarketak, kezak eta minak ekartzen dizkio honi. Edertasunaren inguruko gogoeta al da zurea?

Edertasuna, askotan goraiipatzen dugu literaturan eta sormen lanetan. Ezinbestekoa da, erakartzen diguna. Baina gero badaude hainbat eta hainbat pertsonaia galtzaileak-edo; ez zait hitz hori gustatzen, baina uste dut liburu honetako pertsonaia galtzaileak direla gizaki guztiok garen neurrian eta horien grina eta amets eta nahasketen inguruko hausnarketa da, etiketa edo edertasunaren menpekotasun latz horren azpian dagoenaren inguruko hausnarketa.

Zergatik aukeratu duzu neska protagonista gisa?

Sentimenduen inguruan hitz egin behar dudanean iruditzen zait neskak aberastasun handiagoa daukatela. Eta nobela honi dagokionez pentsatu nuen sinesgarritasun handiagoa emango ziola protagonista neska baten. Beharbada topikoa baino ez da, baina topikoe ere badute bere sustraia, eta uste dut mutil itsusi batek ez lukeela lortuko neska ez erakargarri baten egiazkotasuna. Tontakeria izan daiteke, baina iruditzen zait neskak gehiago kezkatzen direla edertasunaren kontu horrekin.

Fernando Morilloren azken idazlana

Elkar argitaletxeak plazaratu berri duen gazteentzako *Tanpadak* bildumako liburua dugu

Fernando Morilloren *Eta ni zer?* nobela. Haur eta gazte literaturako 2002ko Euskadi saria jaso duen Fernando Morilloren azken lanaren narratzaile eta protagonista batere polita ez den eta horregatik asko sufritzen duen hamasei urteko neska toa da. Alferrik esango diote hari “barnea” dela garrantzitsuena, gero inguruko mutil guztiak bere ahizpa Usoaren atzetik badabiltza. Izan ere, txiki-txikitandik izan da ederra Usoa, Larrait ez bezala, eta mundu guztiak aitortu izan dio bere edertasun horrek sortzen dion lilura, Larraitzi ez bezala. Beraz, Usoak ondotox daki zeinen arma indartsua duen nahi adina mutil erakarri eta gogo duenean ohera eramateko, eta bitartean Larrai-

Eta ni zer?

Fernando Morillo

ELKAR

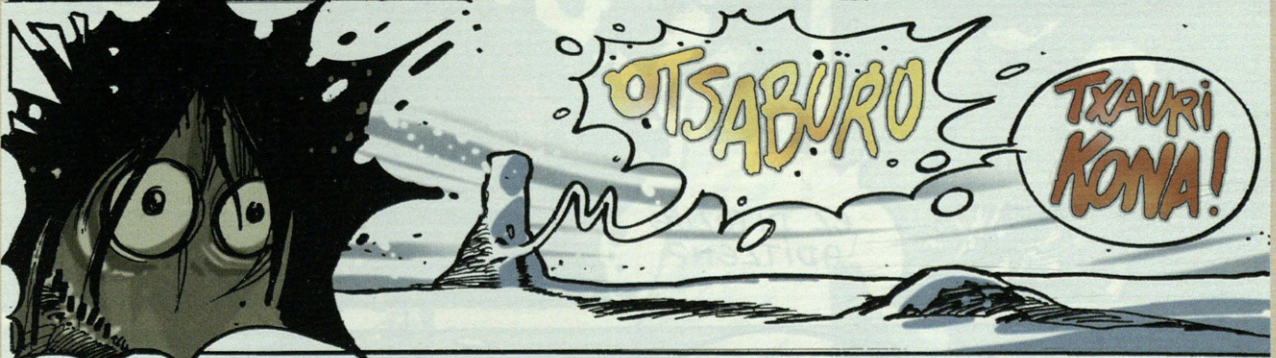
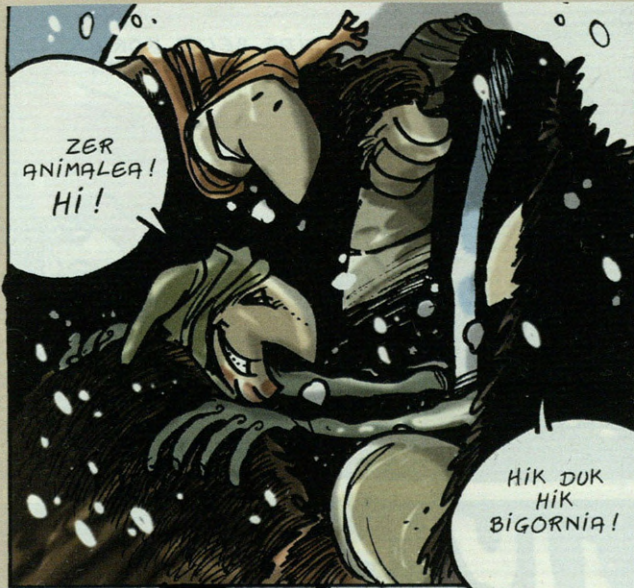
134 orrialde
8,45 euro

egileari galdezka

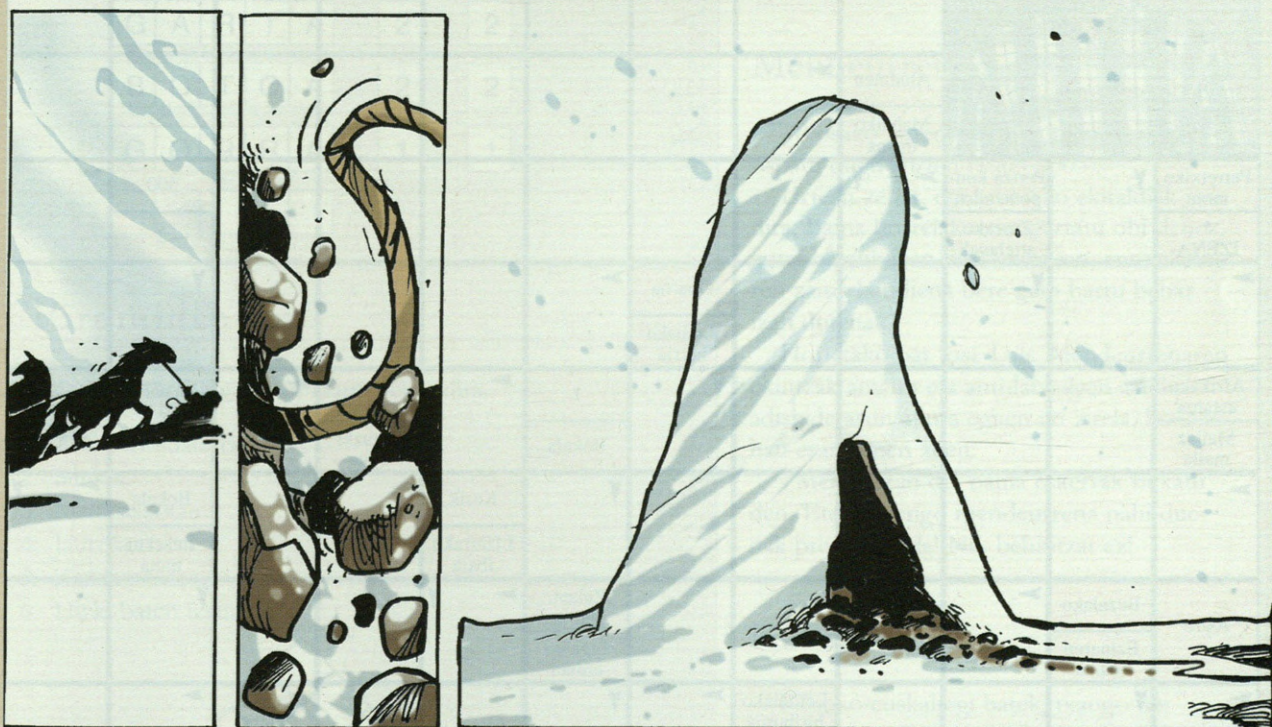
tzen bakardadea izugarria da, haurtzaroko adiskide on bat topatzen duen arte. Hari hustuko dio bere barrua, eta trukean, arzoak dituen bakarra ez dela jakingo du, homosexuala baita mutila. Nolanahi ere, adiskidetasun horri esker ikasiko du Larraitzek bizitza nola bizi daitekeen benetan, eta baita maitasunaz nola goza dezakeen ere. ■

Gartxot

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Harri txintxarrak	▼	Entzun	▼	Errenkada	▼	Beldur	▼	Arraza
	* DEITURA		Nauka		Ukuilu		Uso arrak		
	▶		▼		▼		▼		▼
	Ahalmen	▶							
	Mahaiko tresna								
Perretxiko mota	▼	Pertza kontpontzailea	▶	▼				500	▶
* IZENA		Zurezko artelanak						2	
▶		▼			Oparoa	▶		▼	
					Arabako herria				
Afrikako estatua	▶			▼	1	▶	Nori atzizkia	▶	Azalera neurria
Mailaz maila					Bokala		Barazki mota		
▶					▼				
						Kasik	▶	▼	Bokala
						Lizarrako ibaia			Intsektu mota
Astro	Bezalako	▶				Zeken, zikoitz	▶	▼	
	Ezinaren erdian					Ligaren erdian			
▶	▼			Letoniako hiriburua	▶	▼			Infusio mota
				Kontsonantea					Röntgen
Izugarria	▶			▼				▼	

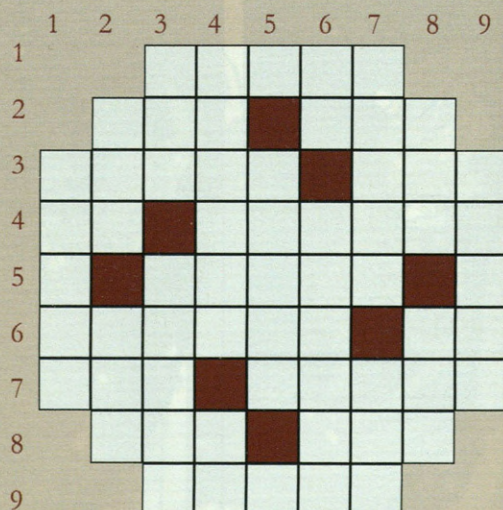
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Nekazaritzako tresna. 2.- Bizkaieraz, duk. Europaren laburdura. 3.- SESBeko kontzentrazio esparrua. Alkohol edari. 4.- Ogi, hitz elkarketan. Palestinako hiria. 5.- Kontsonantea. Pluralean, luzera neurri zaharra. Röntgen. 6.- Iparraldean, orduak. Begira. 7.- Zilbor. Trebea. 8.- Portu. Lortu aditzaren infinitiboa. 9.- Bizkaieraz, kate.

GOITIK BEHERA

1.- Gogotik. 2.- Daukat. Partitiboaren atzizkia. 3.- Futbolearen, baloia sarreratzear. Pluralean, uretako ontzi mota. 4.- Bizkaieraz, aran. Kasik. 5.- Kontsonantea. Aro. Kontsonantea. 6.- Hizki baten izena. Ahula. 7.- Haiek. Atomo kargadun. 8.- Zerrenda. Ez du entzuten, gor. 9.- Oparoa.

Hitz ezkutua

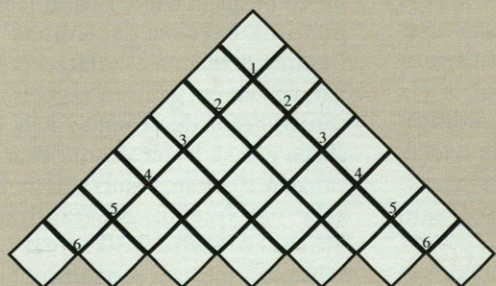
Aurki ezazu Bizkaiko herri baten izena kontuan izanik aurreneko zenbakiak hizki komunak kopurua adierazten duela eta bigarrenak beharreko lekuan agertzen direnena.

A	R	D	I	A	3	3
B	E	H	I	N	3	3
G	A	R	I	A	2	2
B	O	T	O	A	2	2
G	O	R	R	A	1	1

Piramidea

Sei hitzak, norabide bietan idatzi behar dira.

- 1.- Arabako udalerria.
- 2.- Senide.
- 3.- Maiz, askotan.
- 4.- Jaurtiketa.
- 5.- Zezen zikiratu.
- 6.- Hizki baten izena.

Soluzioak

	*	I	K	A	R	A	G	A	R	I	A
	i	Z	A	R	*	R	I	G	A	T	E
	*	*	L	A	K	O	*	E	L	K	O
	M	A	I	L	A	K	A	I	A	*	A
	Z	A	I	R	E	*	I	*	R	I	*
	A	I	T	O	R	*	U	G	A	R	I
*	Z	*	K	A	U	T	E	R	A	*	D
	*	*	G	A	I	T	A	S	U	N	
M	E	N	D	I	L	U	Z	E			
*	L	*	A	*	A	*	A	*	I	*	*

1. Bastrda, 2. Abnadi, 3.
Sarrn, 4. Tiro, 5. Idi, 6. De.

Piramidica

Hitz ezkumua

BREDIA

Hitz gurutzuak

Ezker eskum: 1. Goide, 2.
Dok. Eur. 3. Gulg. Rank. 4.
Ot Rambla, 5. G. Bask. R.
6. Orenat. Soc. 7. Zal. Iaoia. 8.
Kal. Lor. 9. Katal.

Gotik behera: 1. Gogoz, 2.
Dur. Rib. 3. Gol. Pisk. 4.
Okaran, Ia. 5. L. Gant. T. 6.
De Makala, 7. Eurnk. Ioi. 8.
Rol. Sor. 9. Narra.

Iritzi eske

Partiduaren Idazkari Nagusia, Batzar Nazionalaren aurrean irakurri beharreko diskurtsoari hasiera emateko prest dago.

Partaideen artean ordea, ez dago erabateko isiltasunik eta marmar ozen bat entzuten da:

- Ixo! Zuen iritzia behar baldin badut,
emango dizuet!

Mendeurrena

Tolosako zezen plazaren mendeurrena ospatu dugu aurten (1903-2003).

Urtean zehar, era askotako ekitaldiak izan dira. Baina horrelakoetan gertatu ohi denez, gutxi batzuk izan dira azkenean, antolaketa-
ren zama handiena bere gain hartu behar izan dutenak.

Horietako bat Jose Luis, Mendeurrenaren ekintzak amaitu eta antolatzaileen arteko adiskidetasun afaria egiten ari zirela, honako hau esan omen zuen:

- Merezi izan du, baina eskerrak bukatu den. Eta hurrengo mendeurrena nahi duenak presta dezala! Nik behintzat ez!

Nabaritu

Bilboko euskaltegi batek, txango bat prestatu zuen igande goizerako, ikasleek euskara praktika zezaten.

Irakasleak gelaz gela ibili ziren, ikasleak mendi irteerara joan zitezten konbentzitu nahian. Ainhoa, gustura joango zen, baina bere ezina azaldu zuen:

- Nabaritzen dut, baina igandean familia-
rekin bazkaldu behar dut.

Alegia, sentitzen zuela.

Irain garestiak

Orain dela gutxi gertatutako epaiketa batean, akusatua 3.000 euro ordaintzera kondenatu zuten, irainengatik.

Orduan epaileak:

- Ezer esatekorik?
- Gustura asko esango nizkizuke pare bat gauza, baina prezioa jakinda, isildu egingo naiz.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

MARIA GONZALEZ

FOTO PATXI

Bizkaiko Meatzaldea

Meatzeen museo bizia

Burdinaren ustiapenak izena eman zion Meatzaldeari. Trapagaran, Ortuella, Abanto, Muskiz eta Zierbenaren historia abiarazi zuen mineralak. Oroimen historikoa berreskuratu nahian dabil Gallarta auzoa (Abanto). Kontxa II izeneko meatzearen ondoan dago orain Meatzaritzaren Museoa.

Meatzaldea izeneko eskualdea meatzeen baldintzetara moldatuta badago ere, Gallartatik Zugaztiarako (Trapagarango auzoa) eremua "ustiapenaren bihotza" izan zen. Abanto eta Trapagarango auzook lotzen dituen hamar kilometroko ibilbideak ondare historikoaren berri eman, eta ingurumena berreskuratzeko saioak egin ditu.

Meataritzaren Museoaren aurre-aurrean, zeru zabalpeko Kontxa II meatzea dago. Itsasoaren maila baino hogei metro baxuago dago. 1961etik 1993a arte ustiatu zuten meatzea. Urtean 50.000 tona burdina ateratzen zuten 700 meatzari inguruk. Ondoan dagoen Bodovalleko meatzeak 60 kilometroko galeriak ditu. Galeria bakoitzaren barruan Burgoseko katedrala sartzen dela esan ohi da. Galeriarik

sakonena itsasoaren maila baino 205 metro baxuago dago; Euskal Herriko punturik baxuena da. Kontxa IIko burdina preziatua eskuratzeko grina handia zen eta gainean zegoen meatzarien herria deuseztatu zuten. Langileen etxeak lekuz aldatu behar izan zituzten 1970ean, Kontxa IIren minerala ustiatzeko. Meataritzaren Museoko Kultur Elkarteak zeru zabalpeko meatzea monumentu izendatzeko eskatu berri dio Eusko Jaurlaritzari.

Kontxa IIren aurrean, 1881etik aurrera Meatzari Ospitalea izan zen eraikin zuria dago. Eskualdean, hiru modulu-tan banatuta zegoen meatzarientzako ospitalea. Enrike Areilza doktoreak zuzendutako ospitalearen ordezkari-tzak Abantoko Matamoros auzoan eta Galdamesen zeuden. Tuberkulo-siak jota, langile askok baja hartu behar izaten zuen. Bestelako biriketa-ko gaitzek ere makina bat meatzari gaixo eragiten zuten. Dena den, horrelako gaixotasunak ez ziren lan-gaixotasun gisa hartzen.

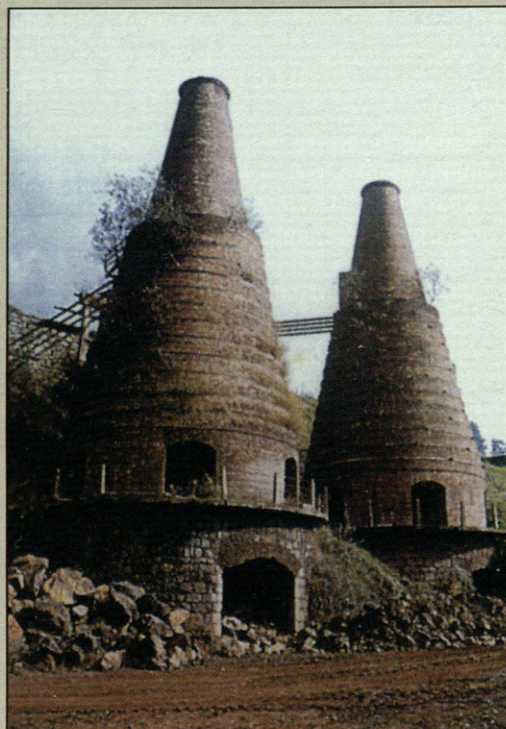
Ospitaletik Campillo auzora joanda, Gallartako ikuspegi orokorra izango dugu. Lehenengo planoan, gainera, Kontxa II zeru zabalpeko meatzea izango dugu. Triano auzotik gora, mendi-pistari jarraituz, Zugaztieta dago (Trapagaran). Bidean, ingurunea berreskuratzeko saioren lekuko izango gara. Alde batetik, Enkarterriko billa-no txakurrak eta euskal pottokak haz-tzen dituen baserria dago eta, bestetik, zabaltzear dagoen Ingurumenaren

Goian, XIX. mendearen amaieran Meatzaldeko meatzeetan lanean aritutako langileak. Eskuinean, Sopuertako kaltzinazio labea.

Interpretazio Zentro berria.

Hamar kilometroko ibilbide horretan meatzeek baldintzaturiko ingurunea ikus daiteke. Minerala garbitzeko putzuek hor diraute. Burdina herrira jaisteko plano inklinatuaren sistemak ez du aldaketarik izan. Gallartara hel-duta, trenet, itsasorainoko bidea har-tzen zuen burdinak, handik atzerriara abiatzeko.

Zugaztieta mendi tontorrean eraikita-ko Trapagarango auzotxo da. Herri monumentala izendatuta dago. Bere sorrerak, baina, XIX. mendera eramaten gaitu. Behin-behineko barrakoiek eskualdeko meatzariak hartzen zituzten. 1887tik aurrera, harrizko etxeak egin zituzten eta gaur arte iraun dute.

Burdina urre bihurtu zen mendea

Euskal Herrian, eraldaketa sozial eta ekonomikoa ekarri zuen burdinaren ustiapenak. Europako industrializa-zioak euskal esplotazio tradizionala bertan behera utzi zuen. Hortaz, XIX. mendeko industria boomari heldu zion Bizkaiko Meatzaldeak. Bizkaia eraiki zuten gizon-emakumeen lana-ren omenez sortu zuten Gallartako Meatzaritzaren Museoa 1996an.

Uriartek, museoko zuzendariak dioen moduan (eta baita zonaldeko askok ere), Bizkaia eraiki zuten herriak probintziako langile gune garrantzitsuenak bilakatu ziren hamar urtetan. Etorkinen olatu masi-boekin batera, garaiko Bizkaia sortu

Hornitu mobila

BBK-ko

kutxazainetan

www.bbk.es

Karmelo Uriarte, Meatzarien Museoko zuzendaria "Naizen honen erroak meatzeetan daudela sentitzen dut"

Nondik datorkizu meatzarien bizi-moduarekiko harremana?

Meatzeetan hazi nintzela esan daiteke. Gurasoak meatzariak ziren eta hori izan da txikitatik ikusi dudana. Bilbotik Kantabriarainoko zonaldean, 200 bat meatze egon ziren. Gallarta eta Zugaztieta horren bihotza ziren.

Museoaren sorreran hartu zenuen parte. Zergatik museo hori?

Eskualdeko ezaugarri nagusi bilakatu ziren meatzeak. Orain hogeit bat urte, baina, desagertzen hasi ziren. Herriari bizitza kendu zietela ematen zuen. Naizen honen erroak meatzeetan daudela sentitzen dut. Sentimendu hori berreskuratzeko asmoarekin piezak biltzeari ekin genion, eskualdea inoiz izan zenaren oroimena galdu ez dadin.

FOTO PATXI

Nola berreskuratu zenituzten museoan ikusgai dauden objektuak?

Seme-alabek lagunduta nire bilduma txikia osatzen hasi nintzen

orain hogeit bat urte. Lagunek ere parte hartu zuten eta denon artean, zerbait osatuagoa egin nahi izan genuen. Galerietara sartzen ginen bizitza arriskuan jarritz gehienetan. Gero, lortutako materiala berriztatu behar izan dugu. Herriko hiltegia izandako eraikinean bildutako piezak lagatzeko baimena eman zigun Abantoko Udalak. Gero, bertan jarri ditugu ikusgai, Museoa zabaldu genuenean.

Zein da Meatzarien Museoaren helburua?

Oroimen historikoa gordetzeko beharrezko museo da. Meatze horiek dira Euskal Herriko aberastaren oinarria. XIX. mendean hasi zen langile mugimenduaren berri emateko lekukoa da

zen. Lurjabeek itsasadarraren eskualderako jo zuten eta burdina lantzeko enpresak sortu ziren Ezkerraldean eta Meatzaldean. Mugimendu politikoek bidea hartu zuten: sozialismoak, anarkismoak eta nazionalismoak. Hamar urteko epe laburrean, Bilboko populazioa bikoiztu zen, Barakaldokoa hirukoiztu, eta Sestaokoa hamar aldiz biderkatu. Espainiatik etorritakoak meatzeetan eta ondoko enpresetan lan egiten zuten, bertoko nekazarien seme-alabekin batera. Klase kontzientzia berria abian zegoen. Gallarta dugu Dolores Ibarruri "Pasionaria"ren jaioeterrria.

Bederatzi urteko jorنالariak

Museora sartu aurretik kartel hori handi batekin egingo dugu topo. "Gaur, 0,0 lan-istripu izan ditugu". Egunero-egunero, lauzpabost meatzariren heriotzaren berri ematen zuen kartelak non gauden gogorazten digu. 20-30 urte bitarteko gizonezkoek jarduten zuten burdin meatzetan. Bizitza itxaropenaren batez bestekoa 18 urtekoa zen garaian (haurren heriotz tasa izugarriak azaltzen du datuaren gogortasuna), enpresaburuek 40-50 urtekoak eta umeak ere enplegatzen zituzten "beharrezko kasuetan". Bederatzi urte besterik ez zituen jor-

Museoa

-Ostegunetik larunbatera: 11:00etatik 14:00etara eta 16:00etatik 19:00etara.

-Igande eta jaiegunetan: 11:00etatik 14:30etara.

-Astelehenetik asteazkenera: talde-bisitak.

-Telefonoak: 94-636 36 82 / 94-636 04 60

-Webgunea: www.museominero.net

E-posta: informacion@museominero.net

-Helbidea: Hiltegi zaharra. Bodovalleko meatzea. 48.500 Gallarta (Bizkaia)

-Nola heldu: Autobusez: Bilbo-Muskiz eta Santurtzi-Muskiz (Bizkaibus). Trennez: Bilbo-Muskiz (RENFE)

Bibliografia: Dolores Ibarruri, Pasionaria: *El único camino* (1962). Vicente Blasco Ibáñez: *El intruso* (1904).

nalari baten heriotza-akta dago Museoan ikusgai.

Zazpi egunez, hamabi orduz, lan egiten zuten meatzariak. Egunean 15 bagoi betetzeko beste mineral atera eta kargatu behar izaten zuten langileek, 15.000 kg guztira. Horren truke zazpi pezeta irabazten zituzten hilean, 1940ko datuen arabera. Soldata horrekin sei pezeta balio zituen dozena bat arrautza baino ezin zen erosi orduan. Gainera, enpresaburuaren kantinan erostera behartuta zeuden meatzariak.

Meatzearen ondoko barrakoietan bizi ziren langileak. Ohe bakar batean hiru langilek egiten zuten lo, lan-txanda ezberdinetakoak izaten ziren-eta. Barrakoi horiek ere enpresaburuaren errentapekoak ziren. Kanpotik zetozenentzako etxebizitza eredu berria asmatu zen, behin familia osatu eta gerorako. Pisu bakarreko etxe txikitxoak dira, zuriz kareztatutako fatxadekin. Oraindik, ikus daitezke eraikinok Balastera eta Putxeta auzoetan, Gallartan bertan, Meatzaritzaren Museotik ez oso urrun.

1890ean hamar orduko lan-eguna eskatzeko antolatu ziren lehenengoz meatzariak. Espainiako Estatu-ko lehen greba orokorra izan zen 1890eko hura. ■

Kontxa II meatzea

FOTO PATXI

**HAMAIKA ZIENTZIALARI
IRAULTZAILE**

Poincaré Zientzia Taldea

**IRAGANEKO
ZIBILIZAZIOEN
ENIGMAK**

(Ponpeiatik Paskuako erraldoietaraino)
Atlantida Taldea

**EUSKALDUNEN
KOLORE-UNIBERTSOA**
(Argia eta koloreen pertzepzioaz)

Txema Preziado
Alfontso Mtz. Lizarduikoa

**NAFARROA
EUROPAKO
LEHEN ESTATUA**

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**EMAKUMEAK
XX. MENDEKO
HISTORIAN**

(PERTSONAIK, GAIK, GERTAERAK)

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**CHATTERING
-SOLASEAN-**

(INGELESA - EUSKARA - GAZTELANIA)

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**ZER DA
PSIKOANALISIA?**

(Inkontzientea, Super-nia, Libidoa, Terapiak)

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**GALAXIEN
UNIBERTSOAN**

(Unibertsoaren hedapenetik,
galaxia kanibaletaraino)

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

**ARKEOLOGIA ETA
MINTZAIRA**

(Indoeuroparren enigma)

Colin Renfrew

PENTSAMENU GARAUKIDIA

GAIK

ARGITALDARIA

**Kultura Euskaraz,
eguberrietako oparirik ederrena!**

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jjak@facilnet.es

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBIÑE UBEDA

MEDIKUNTZA TEKNOLOGIA

Ikusmenaren kalitatea neurtzeko sistema berritzailea sortu dute

KATALUNIAKO Unibertsitate Politeknikoko (Tarrassa) lan-talde batek ikusmenaren kalitatea neurtzeko sistema guztiz berritzailea sortu du. Munduan bakarra den tresna biomediko honek modu objektiboan neurtzen ditu parametroak, alegia, pazientearen ikuspegi subjektibotik abiatu behar izan

gabe edota, beste modu batera esanda, nola ikusten duen galdetzean eman dezakeen erantzuna kontuan hartu behar izan gabe. Zentzu honetan, Optical Quality Analysis Sistem (OQAS) deritzon aparatu honek bide berriak zabaltzen ditu oftalmologia eta optometria arloetan.

Tresna hau begien kalitate optikoa edozein egoeratan aztertzeke diseinaturik badago ere, kataraten ebakuntza

edota kirurgia errefraktiboa behar duten kasuetan da bereziki aproposa. Izan ere, ebakuntza mota hauetan ezinbestekoak dira diagnosi eta kontrol guztiz zehatzak, bai ebakuntzaren aurretik eta baita ebakuntzaren ostean ere.

Gaitz hauei dagozkien datu estatistikoak ere kontuan hartzekeak dira: urtean bost milioitik gora ebakuntza errefraktibo egiten dira munduan, batik bat AEBetan, Europan eta Asian. Bestalde, espezializazio honetan jarduten duten kirurgilariak 10.000tik gora direla estimatzen da. **I**

GIZARTEA

Emakumezkoak luzeago baina okerrago biziko dira

DELPHI DERITZON AZTERKETAN esku hartu duten 364 adituek diotenez, emakumezkoek gizonezkoek baino urte gehiago beteko dituzte, baina zahartzarora hurbildu ahala, bakardadearen, menpekotasunaren eta pobreziaaren sarean harrapatuta gelditzeko arriskua handituko zaie. Sexuaz, generoaz eta osasunaz eginiko lan horretan, halaber, ohartarazten da emakumeek jasaten duten lan diskriminazioaren erruz, etxean seme-alaben eta sendikoen

Osasuna

JABIER AGIRRE

Landare-estanoiek kolesterol "txarra" gutxitzen dute

GASTEIZKO TXAGORRITXU OSPITALEKO endokrinologia zerbitzuak eta Leia Fundazioko Entsegu Klinikoen Unitateak elkarlanean egindako saiakuntza kliniko batek argi frogatu du landare-estanoiek, edateko jogurt klase batzuetan presente dauden osagaiek, LDL kolesterolaren (edo askorentzat kolesterol "txarra" bezala ezagutzen denaren) odoleko mailak jaitsi egiten dituztela, eta beraz, kolesterolari egozten zaizkion gaitz kardiobaskularren intzidentziaren kontrako borrokan eragile oso garrantzitsuak izan daitezkeela.

Saiakuntza kliniko honetan, aurkezpeneko ekitaldian Algorta doktoreak adierazi bezala, medikamentu edo botika berriak garatzeko erabili ohi den metodologia bera erabili zuten. Horrela, ikerketari ekin aurretik, Gasteizko Txagorritxu Ospitaleko Ikerkuntza Klinikorako Etika Batzordeak onartu zuen. Ikerketa horretan sexu bietako 30 paziente sartu ziren, 42 urteko batez besteko adinarekin, LDL kolesterolari zertxobait altua eduki arren, tratamendu farmakologikorik behar ez zutenak.

Saiakuntzaren hasieran, pazienteen artean bi talde

egin ziren, erabat ausaz. Talde batek Kaiku etxearen Benecol izeneko jogurta kontsumitu zuen bitartean, eta honen osagai nagusietako bat landare-estanolak da, besteek plazeboa hartu zuten, hau da jogurt berbera, baina bere osagai aktiborik gabe. Hiru asteren buruan, berriro ere kolesterolaren odoleko mailak analizatu ziren, eta emaitzetan ikusi zen landare-estanolarekin hornitutako jogurta kontsumitu zutenei asko jaitsi zitzaizela kolesterol txarra, LDL kolesterolak alegia.

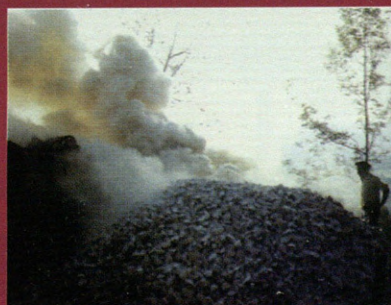
JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Zuritzearen onurak

DATORREN URTEKO uzten oinarriak jartzea da negu giro hone-tan egin dezakegun lanik eraginkorrenetakoa. Landare bakan eta multzoen ipurdiak eta sustraiak babestu eta aberastekoarena genuen lehengo astean. Karearena honakoa. Baserrien inguruetan topa ditzakegun karobi edo hauen arrasto ugariak garai batean kareak edo kisuak izan zuen garrantziaz hitz egiten digute. Kare harria gure lurretan usu aurkitzen den lehengaia da. Harri hau karobi labeetan erre eta kare bizia ekoizten zen ia etxeero. Kare honek erabilpen anitz zituen: lurrezko ontzietan arrautzak kontserbatzeko, ukailu, korta, etxe eta abar desinfektatzeko, landareak zurituz gaitz eta izurritei aurre egiteko eta batez ere soro, baratz, belardi, sagasti eta abar ongarritu eta aberasteko. Lurrari karea emateak izugarrizko onurak dakartzio. Lehenik eta behin lurrak berez izan behar du kare-gosea. Buztin lurrak izaki honelakoxeak ditugu Euskal Herri atlantiarreko lur gehienak, kare premia nabarmenena dutenak, alegia. Hiru mailatan lan egiten du kareak lurrean: desinfekzioa, fisikoa eta kimikoa. Desinfekzioan, lurrean dauden onddo, bakterio, intsektu eta hauen arrautza, har eta abar hil egiten ditu, arerioak kenduz landareei bizitza kalitatea hobetuz. Fisikoki, kareak lurra harrotu egiten du airearen eta uraren

mugimendua areagotuz; lan hau bereziki egokia da buztina nagusi duten lurretan, buztin itxi gogor itoan landareen zainen lana erraztuz. Kimikoki, has-teko karea bera landareen eskuera

jarri eta berarekin batera magnesioa. Honez gain lurraren gorabehera kimikoetan ugazaba den eta lurraren azidotasu-naren neurria ematen duen pH-a orekatzen du, erdi pareko 6-ko neurri aldera. Honek beste ondorio batzuk dakartza: lurra bizitu egiten du, buztinetan gertatzen diren erreazio kimikoak azkartu eta hauen bidezidor eta ataketan kateatu-ta dauden elikagaiak lurreko salda bizira bideratzen ditu landareen eskuera jarritz.

Sail bakan batzuetan besterik ez da egun karea ikusten eta analisisiek bere premia gero eta nabarmenagoa dela erakusten dutenez, garai bateko ohitura on hori berresku-ra dezagun. Ohartxo bat: batak bestearen lana kamustuen duenez, karea eta simaurra ematea batera egin behar ez diren lanak dira, lan batetik bestera hilabeteko tartea behinik izan dadila.

zaintetan jarduten duten emakumezkoek nekez izan-go dutela pentsio sistema duinik.

Adituen ustez zaila izanen da politika soziala eta lan merkatua hobetzea edota lana eta etxeko jardueraren arteko oreka lortzea, ez baitute sentsibilitaterik ez presio sozialik sumatzen gizezkoek etxean ardura handiagoak har ditzaten. Azterketaren ondorioen artean ikusten denez, bereizkeriak eragin negatiboa izango du emakumezkoen osasunean eta lehen haurraren jaiotza are gehiago atzeratuko da. ■

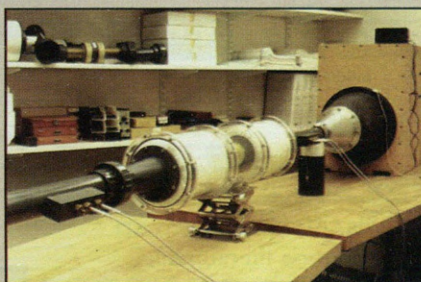
INGENIARITZA

Isilgailu eraginkorrak autoentzat

AUTOEN ISILGAILUEN INGURUKO ikerketa lerroak bi helburu lortu nahi ditu aspaldidanik. Batetik gero eta iraunkorrak izatea eta bestetik gero eta isilagoak izatea.

Ohio State Universityko hainbat ingeniari teknologia berri bat garatu dute autoen isilgailuetarako eta

horretarako bi elementu uztartu dituzte, hots, beira-zuntza eta diseinua. Beira-zuntzak elementu metali-

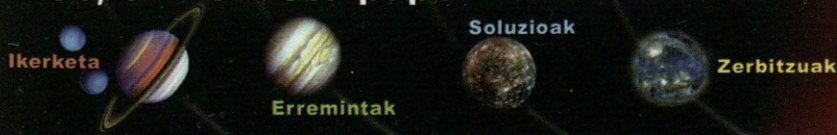
Hirietako poluzio akustikoari aurre egiteko neurrietariko bat autoen isilgailuak hobetzea da. Argazkian, beira-zuntzez eginiko prototipoa.

koak baino gutxiago pisatzen du eta korrosioaren aurkako erresistentzia handiagoa du. Bestalde, zarata gutxitzeko bidea ihes-gasak ahalik eta presio txikiena izatean datza. Une honetan hori isilgai-luen diseinu konplexuen bidez lortzen da eta hauek, gehienetan metali-

koak direnez, sortutako mekanismoak pisu handikoak eta korrosiorako erresistentzia txikikoak izaten dira.

Europar eta Japoniar, AEBetan ez bezala, urte batzuk daramatzate beira-zuntza erabiltzen. Dena den, ingeniari burua den Ahmet Selamet-ek dioenez, beren ekarpena batez ere diseinua hobetuko duten tresna informatikoetan dago, tresna hauek soluzio berezituak ematen baitizkiote auto mota bakoitzari. ■

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Ikuskizunak

ALOÑA IPINTZA

ERAKUSKETAK

◆ abenduaren 14a
arte**GASTEIZ**

Vital Kutxa Fundazioa

L'Atelier de Montparnasse izeneko erakusketa Pariseko Eskolako artisten lanak daude. Denera, ehun artelan baino gehiago bildu dira; besteak beste, Picassoren, Grisen, Modiglianiren eta Gleiseren lanak aurki daitezke. Antolatzaileen hitzetan, Modiglianiren koa droak eta marrazkiak dira erakusketa honetako altxorak.

KONTZERTUAK

◆ abenduak 13

BERA

Kultur Etxean

22:00

Tanta eta Akauzazte taldeek kontzertua eskainiko dute. Tanta Bera, Pasaia eta Tolosako gazteek osaturiko tal-

TOPAKETAK

EIBAR

◆ abenduaren 12tik 14ra

**Emakume Abertzaleon
II Topaketa Feministak**

Bilgune Feministak antolatuta mahai-inguruak, lantegiak, hitzaldiak eta lan saioak egingo dira II. Topaketa Feministetan. Eguneroko bizitzako eremu ezberdinak landuko dira saio horietan, arlo sozio-ekonomikoa, hezkuntza, kultura eta komunikabideak. Ekintzarik garrantzitsuenak abenduaren 12an Alizia Stürtzek eskainiko duen *Euskal Emakumeen Historia* hitzaldia, 13ko *Europa: feminismoarako erreferentzia?*, *Europako esperientziak* eta *Europako konstituzioa: emakumei irekitako atea?* mahai-inguruak eta abenduaren 14ko mahai-inguruak izango dira. Azken egun horretarako gaiak *Emakumea eta feminismoa iraultza eta askapen mugimenduetan*, *Parte hartu eta baldintzatu: betebeharrak feministak* eta *Emakumeen lorpenak eta erronkak iraultza prozesuetan: Ertamerikako emakumeen esperientzia* izango dira.

dea da. Akauzazte Azpeitiko taldea da.

◆ abenduak 12

GERNIKA-LUMO

Liceo antzokian

22:00

Zabarregia, txiki-egia agian ikuskizuna izango da. Aurkezpena Arratia Faktoria literaturzale taldeak egingo du. Ikuskizunean parte hartuko dutenak

Kirmen Uribe, Mikel Urdangarin, Bingen Mendizabal eta Rafa Rueda dira. Uribek hitzak jarriko ditu, gitarra eta ahotso Urdangarinen kontura izango dira, Mendizabal biolinarekin arituko da, eta Rueda gitarra elektrikoarekin.

IKUSKIZUNAK

◆ abenduak 21-22

BAIONA

Pannecau karrikako elkartetxean

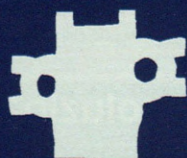
Maiatz elkartearen XX. solasaldiak direla-eta, Okzitaniako Erakundeak pastorala taularatu du. Gaskoien eta euskal kulturaren osagaiak dituen lana da.

Informazio gehiago:

www.gureagenda.com

Agendarako deialdiak hogeita egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera edo kazeta@argia.com helbidera.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Artzainaren mitoari agur

Burdin Aroan lur hauetako biztanleak artzainak zirelakoan ginen. Baina arkeologoez makina bat indusketa dituzte abian eta gure arbasoei buruzko bestelako datuak bildu dituzte. Herri harresituak aurkitu dituzte, herri finkoak eta baita Europan soilik aurki zitezkeen hainbat tresna ere. Artzainaren mitoia desagertzeko bidean da, historiaurreko azken garai hartan nekazariak ziren dagoeneko lur hauetan bizi zirenak eta baita merkatariak ere.

URKO APAOLAZA

Argazkiak: Burdin Aroko herri harresituak
Gipuzkoan/ Bertan

BURDIN AROA, historiaurreko azken garaia da, Gure Aro aurreko azken milurtekoa harra-patzen duena. Mundu osoan, Ekialde Hurbilean, Txinan edo Amerikan, zibilizazio dotoreak altxa ziren garai hartan, kultura paregabeak: asirioak, egiptoarrak, Peruko Chavín zibilizazioa... Batzuek idazkera, zientzia eta gizarte antolaketa bereziak landu zituzten, besteek obra monumentalak egin, hor daude Persepolis hiria, Atenaseko Partenoi edo Txinako terrakotazko irudiak. Eta hemen? Euskal Herriko lurralde heze eta menditsu honetan, zertan ibili ziren Gipuzkoako biztanleak Gure Aro aurreko azken milurteko erabakigarri

Burdin Aroa

horretan? Agian, erantzuna azken urteetan aurkitu diren herri harresituak emango digute, bertan gordetzen dena informazio iturri oparoa bilakatu baita.

Herri harresituak

Gipuzkoako herri harresitu horiei buruzko jakin-mina asetzeko Aranzadi Zientzia Elkarteko Xabier Peñalver eta Sonia San Jose arkeologoengana jo dugu, horiek baitira, Carlos Olaetxearekin batera, azken urteetan herririka horietan egiten ari diren indusketen ardura-dunak. Orain gutxi herri harresituei buruzko liburu bat argitaratu dute gainera, Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskutik (*Burdin Aroko herri harresituak Gipuzkoan*). Burdin Aroan dataturik dauden zortzi herri aurkitu dituzte Gipuzkoan, datazio zaharrenak Buruntzakoak (Andoain) izan dira, orain 3.000 urtekoak eta berriena Intxurrekoa (Albiztur-Tolosa), 2.030 urteko datazioa. Herrien zabalera ere ezberdina zen, Intxurrek dituen 17 ha-k salbuespen izanik, gehienek hektarea bat eta bost bitarteko lur eremuak zituzten beraien harresien barnean.

Lur eremu hori definitzen zuen elementu garrantzitsua harresia zen. Harresia garai horietako herrien ezau-garri orokorra izan zen Europan

eta Gipuzkoako aztarnategi guztietan ere harresien arrastoak aurkitu dituzte. Leku batzuetan ingurunearen elementu naturalez baliatu ziren defentsarako eta harresiek eremuaren zati bat bakarrik babesten zuten, baina badira perimetro osoa harresiz inguratutik zuten herriak ere. Harresiek bi metro eta erdiko zabalera zuten, harriz eta lurrez eginak, eta gainaldean zurezko egitura bat eransten zioten; horretaz gain, lubaki eta lubanarroz osaturiko defentsa lerroak ere egiten zituzten bertako biztanleek, asko kostata dudarik gabe, itxitura hauek oso handiak eta ikusgarriak baitziren kasu batzuetan. Harresia defentsarako elementu bat zen, baina baliteke

lur eremua mugatzeko edo herri bakoitzaren boterea handitzeko eraikia izate.

Gipuzkoako mapan herri hauen kokapena eginez gero, segituan ohartuko gara ez daudela nonahi eraikiak, leku strategi-

koetan baizik, herri guztiak mendi tontorretan daude eta inguruko bailarak erabat kontrolatzen dituzte; kasu batzuetan herri batetik bestea ikus daiteke, Oria bailarako aztarnategietan gertatzen den bezala.

Harresien barnealdean etxebizitzaren arrastoak aurkitu dituzte; etxe handi eta erosoak ziren, lurrez eta zurez eginikoak, lur zorua landua zegoen eta Basagainen harrizko zutabe ziriak ere azaldu dira; Intxurren berriz bertoko haitzean hondeatu zituzten eraikinak. Estalki modura adarrez eta landarez osaturiko egitura erabiltzen zuten, kea errazago irten zedin eta halaber, estalpe lanak egin zitzen.

Eraikuntza osagarriak oraindik aurkitu ez diren arren, jakina da zeramika eta burdina egiteko labeak edo biltegiak egongo zirela. Gainera, harresi barneko lur asko nekazaritzarako eta abelazkuntzarako erabiltzen zituzten.

Basagainen aurkitutakoak dira beira-orez egin-dako hiru lepoko aleak eta baita eskumuturrekoa ere (berreraikia da). Burdinazko igitaia Intxurren aurkitutakoa da.

Nekazari eta merkataritza bizkorak

Aztarnategietan aurkituriko materialeri esker, Gipuzkoako Burdin Aroko biztanleak nola bizi ziren jakin dezakegu gutxi gorabehera. Bigarren Burdin Aroan (Gure Aro

Hildakoen mundua: non daude nekropoliak?

GARAI HAIETAKO hileta erritoei buruz galdetzerakoan, bizidunen eta hildakoen munduak garbi bereiztu behar direla aitortu digute Aranzadikoek, izan ere, azken mundu honi buruz ez da ezer aurkitu oraindik aztarnategi horietan. Jakina da, Burdin Aroarekin batera gorpuak errausten hasi zirela, horrela dokumentaturik baitago Europa osoan. Araba eta Nafarroako zenbait aztarnategiren inguruan nekropoliak aurkitu dira errausturiko hildakoekin eta horrexegatik, Gipuzkoako herri hauen inguruan ere nekropolirik egon daitekeen susmoa dute. Sonia San Josek makina bat prospekzio eginak ditu jadanik nekropoli horiek aurkitu

Mulisko Gaineiko multzo megalitikoak (Hernani-Urnieta).

nahian.

Garai horietako hileta-erritoei artean harrespilak ere badaude, gure mitologian "jentilbaratz" edo "mairubaratz" bezala ezagutuak; baina soilik Pirinio inguruan aurkitu dituzte, Leitzarandik Andorrara artean. Horien barruan hildakoen erraustak zeuden. Xabier Peñalverren hitzetan, Gipuzkoako Burdin Aroko herriek ez dute zerikusirik harrespilekin, nahiz eta garaiki-deak diren. Peñalverrek ehunka harrespil katalogatu ditu eta horien

guztien datu eta argazkiekin liburu bat argitaratzekotan da.

aurreko 500. urtean), zenbait hobekuntza teknologiko gauzatu ziren, burdinaren etorrera eta tornuz eginiko zeramika besteak beste. Peñalverrek dioenez, horrek ez du esan nahi beste kultura eta teknikak ekarri zituen giza talderik etorri zenik, baizik eta asmakuntza teknologikoak modu azkarragoan zabaltzen zirela jadanik, merkataritza garatuago bati esker.

Nolanahi ere, ordura arte erabiltzen zen

brontzea, pitxi eta adornuzko gauzentzat bakarrik erabiltzen hasi ziren eta eraikuntzarako edo nekazaritzarako tresnak burdinaz egin zituzten hortik aurrera; Intxurren aurkitu den igitia edo Basagaingo aiztoa eta golde baten nabarra dira horren lekuko. Gainera, harriz eginiko itsasontzi formako errotak eta zereal aleak gordetzeko zeramikazko ontzi handiak ere azaldu dira. Nekazaritzarako tresna hauek aurkitu izana oso garrantzitsua da arkeologoen aburuz, orain arte Gipuzkoan nekazaritzarik ez zegoela uste baitzen, baina herrixketan aurkitutakoak garbi uzten du nekazaritza oso landuta zegoela eta bertatik bizi zirela hein handi batean, nekazal soberakinak aurkitu baitira.

Ez da zaila soberakinekin zer egingo zuten asmatzea: merkataritzarako erabili. Munoandiko (Azpeitia-Azkoitia) aztarnategian brontzezko pisu bat aurkitu dute, jarduera komertzialen adierazle garbia. Intxurren eta Basagainen berriz, beirazko pitxiak azaldu dira, Europa erdialdean bakarrik egiten ziren eskumuturreko zati bat eta lepoko-aleak. Horrek urruneko merkataritza abian zela esan nahi du.

Oria bailarako Burdin Aroko herri harresituak

Basagainen aurkitutako burdinazko tresna

Itsasontzi formako errota (Intxur)

Intxurreko burdinazko iltzea

Herri harresituen amaiera

Bigarren Burdin Arotik aurrera dataturiko aztarnak gero eta ugariagoak dira eta badirudi teknologia gero eta hobea erabiltzen zutela. Nekazaritza, metalurgia eta merkataritzaren garapena bere gorenean zegoenean, ustekabean, bertako biztanleek herri horiek abandonatu zituzten, data batetik aurrera ez baita arrasto gehiago aurkitzen. Ez zegoen inolako gatazka edo arazorik eta ez da suntsipen baten arrastorik ageri inon; ez dakigu zer arrazoiengatik joan ziren herri horietatik, baliteke bertako biztanleria altuera baxuagoko eremuetara jaitsi izana. Baina ez da erraza ezer jakitea,

Basagainera bidaia

PASUS TABERNA Zizurkiletik Basagainera joaten den bidean dago, horregatik gelditu gara leku horretan Xabier Peñalver eta Sonia San Josekin. Iritsi garenean Xabier zain dugu, arduraturik dabil euria hasiko ote duen beldurrez, industeko traste guztiak ziztu bizian jaso beharko baitituzte orduan. Bere Land Rover zaharrari segi diogu bide estu batek gora, baina azken zatian gu geu ere Land Rover-ean joan gara dinbili-danbala pista malkartsu batetik zehar Basagaingo muinoraino.

Hainbat pertsona lanean dabil, tresnak eskuan, lurra zatika kenduz; ikasleak edo arkeologoak dira. Basagaingek oso handia dirudi. Anoetako udalak lur horiek erosi zituenean pinudiak bota zituzten, horregatik aztarnategia oso ongi definiturik dago gaur egun eta harresia nondik nora doan garbi ikus daiteke leku askotan.

Zuhaitz bakarti baten ondoan eseri gara eta bi arkeologok bertan egindakoa azaldu digute. Intxurreko indusketak bukatutakoan ezagun batek Basagaingo aztarnen berri eman eta Peñalverrek ez zuen dudarik egin leku horretan indusketa proiektua hasteko. Berak nahiago izaten du indusketa sako-nagoak egin beharrean, dirua hainbat indusketatan erabil-

tzea, horrela ondorio orokorragoak atera baitaitezke.

Sonia San Josek indusketan erabilitako metodologiaren berri eman digu. Lan neketsua dirudi, lurra geruzaz geruza industen dute eta bertan azalduko materiala poltsetan gorde, egiturak (harresia, hormak...) mantendu egin behar dira eta xehetasunez marraztu; gainera, materiala adituen esku uzten dute, hobekiago azter dezaten. "Mendi osoa mapa topografiko batean koadrikulaturik dago eta material berezienari koordenadak ere ipintzen dizkiogu, gero mapan kokatu ahal izateko" esan digu Soniak induskatzen ari diren gunera begira.

Arkeologo batek buztina besterik ez dirudien zeramika puska bat eskura eman dit, horrelakoak sarri topatzen omen dituzte. Baina baita gauza baliotsuagoak ere: tornu bidezko zeramika, burdinazko iltzeak, golde baten burdinazko nabarra, beira-orez eginiko lepoko aleak... Arratsaldeko 16:00ak dira, bertako jendea oraindik bazkaldu gabe dago eta gosetu dira. Tresna guztiak jasotzen ari dira alde egiteko. Datorren urtean indusketa gunea zabaltzeko asmoa dute eta arkeologo adituek susmorik baduten arren, batek daki zer agertuko den lur azpian eta harri artean.

Zizurkiletik abiatuta iristen da Basagain izeneko muinora. Aranzadiren ardura-pean egin dituzte aurten ere indusketak. Burdin Aroko herri harresietan aztarna asko aurkitu dute.

Erromatar garaia buruzko oso datu gutxi baitaude Gipuzkoan, nahiz eta azken urteetan, kostaldeko zenbait herritan ikerketa sakonak egiten ari diren.

Aztarnategi horiek gure historiaren garai garrantzitsu bati argi pixka bat eman diote,

orain jakin baitakigu Gipuzkoan habitat finkoak eraiki zirela eta hauek, teknologia berriei esker, nekazaritza eta merkataritza sendo bat garatu zela. Garai bateko mitoak hautsi eta Gipuzkoa, artzain lurralde isolatu bat bakarrik ez zela garbi erakusten digu honek. ■

Basagaingo burdinazko aiztoa

Martin Aranburu eta Antton Izagirre

«Guztion artean egin behar dugu, gure esku dago»

I. Ekarpen Foroa burutu ostean bildu gara Nazio Eztabaidaguneko Antton Izagirre eta Martin Aranburu bozeramaileekin. Aranburu EAK hautatu berri duen zuzendaritzako kidea da eta Izagirre Tolosako alkatea (EH) izan da joan den legealdian. Nazio eraikuntza eta gatazkaren konponbidea oinarri, foroak Euskal Herriarentzako diagnosi politiko bat adostearen xedea du.

Zeren ondorioz sortu da eta zeri erantzuten dio Nazio Eztabaidaguneko?

MARTIN ARANBURU. Alderdi politikoei gure proposamenak plazaratu ditugu azkenaldian. Proposamen horiek aurrera eramateko, adostasun gutxieneko batera iritsi behar dugula esaten dugu alderdiek, baita bidea elkarrizketa dela esan ere. Nazio Eztabaidagunea elkarrizketa garatzeko beharrari erantzuteko sortu da.

Ekimena ezker abertzaleko hautetsi batzuek abiatu zuten. Jatorria hori izanda ere, ekimenak elkarrizketa eta

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Eli Gorostegi

nazio eztabaida gauzatzen lagundu dezakeela ikusi dugu. Hautetsi hauek gizabanako guztiengana jo dute, zubi lan moduko planteamendu bat eginez. Egungo blokeo politikoa dela-eta ia ezinezkoa da alderdi politikoak mahai baten inguruan esertzea. Horiek horrela, bada, alderdi horien ideologiako jendea biltzen saiatu beharra ikusi dugu. Niri jarduteko modu hau oso egokia iruditu zait.

Zuk, Antton, zer azpimarratuko zenuke I. Ekarpen Foroa burutu ondoren?

ANTTON IZAGIRRE: Gizartean elkarrizketa lantzeko dagoen beharra, eta, zeregin horretan, adostasun batera iristeko dagoen gogoia. Eskiera bat eta galdera bat indartzen ari dira gizartean: "eztabaidatu ezazue" eta "hain zaila al da gutxieneko adostasun batzuk lortzea?". I. Ekarpen Foroak bi galdera horiei erantzun die dagoeneko, baita gizartearen aniztasunetik erantzun ere. Eremu politiko eta sindikaletik egiten ari diren galderak eta gizabanakoen

"Eztabaidagunea abertzaleentzako den ideia faltsua gezurtatu nahi dugu. Euskal Herria aintzat hartzea eta gatazka politikoa badagoela onartzea dira eztabaidaren bi premisak". M. ARANBURU

galderak bide beretik doaz azkenaldian. Eremu horietan ildo komun batzuk daude eta horiek aurkitzeko lanean ari gara. Euskal Herria aintzat hartu eta gatazka bat dagoela onartzen dituen gehiengo handi bat dago. Eremu edo jokaleku horretan bat egin dezakeen gehiengo bat biltzeko gai izan gaitezke. Zintzotasunez eta tentu handiz jokatzuz gero, ikuspegi eta ideologia ezberdineko eragileek eremu komun bat kudeatu genezake elkarrekin.

Zertan datza ondo egite hori?

M. A. Hiru gauzatan. Lehen: ekimena gizarte osoari irekia izatean datza. I. Ekarpen Foroa burutzeko bidean Lizarra-Garaziko Akordioa izan dugu gogoan. Orduan jaso genuen kritika nagusia akordioaren funtsezkoena alderdi politikoen esku utzi izana izan zen. Orain, ekimen honetan landu nahi ditugun bi ardatz nagusien bete-beharra ez dela bakarrik alderdi politikoen esku izango erakutsi behar diogu gizarteari. Aitzitik, gizarte eragileek parte handiagoa izango dutela. Bigarrena: gure helburuak argia izan behar du. Eztabaida gauzatzeko proposamena bikoitza da —nazio eraikuntzan eta gatazkaren ebazpenean oinarritua—, baina, honek diagnosi bateratu on bat behar du. Zeregin horretan islatuko dira gure ahuleziak eta indarrak. Hirugarrena: planteamendua irekia izateak denon parte hartzeko borondatea agertu behar du. Nazio Eztabaidagunea abertzaleentzako gunea dela zabal-

du den ideia faltsua gezurtatu nahi dugu. Eztabaidan parte hartzeko bi premisa daude: Euskal Herria aintzat hartzea eta gatazka politikoa badagoela onartzea. Premisa horiek abertzaleetarako haratago ere onartzen dira.

Abertzale ez direnengana iristeko modurik ikusten al duzue?

A. I. Nazio Eztabaidagunetik ahalegin guztiak eginda ere, bakoitza klixerik eta jarrerik ez malgusetatik abiatzen bada

"Ez gara besteek gurekiko egiten dituzten

deskalifikazioak,

deskalifikazioen bitartez

erantzuten ahaleginduko.

Errespetua eskatzen dugu"

ANTTON IZAGIRRE

oso zaila izango da iristea. Bide berri bat bilatu nahi ez duena ez da eztabaida honetan bilduko. Guk borondatea zabaldu erakutsi nahi dugu. Ekimena abertzaleek abiatu dugu, baina ez dugu abertzaleak soilik bilduko dituen ekimena izatea nahi. Inor ez dela proiektu eraikitzaile honetatik kanpo geratu behar ulertu behar dugu eragile politikoko guztiok. Zenbaitetan, intentzio maltzurrez, zenbait termino erabili izan dira beldurra sartzeko. Sektore batzuk, gure ekimena garatu ahala, "ekimen

hau sektore bakar batentzat egina dela edo Euskal Herria bakarrik kontua hartzen duela" bezalako usteak zabalitzen saiatuko dira. Guk garatu nahi ditugun bideak guztiz alderantzizkoak dira. Foroa inolako bazterketarik gabe abiatu dugu.

Idea hori zabaldua dago jada, edo diagnosiaren zain al zaudete deialdi zabala go bat egiteko?

A. I. Hurrengo urratsa eragile esanguratsu guztiak osoko bilkura batean biltzea da. Noski, gonbidapena borondate ona agertzen dutenei eskainiko diegu, eztabaida hausteko asmoa dutenek ez dute eztabaidan lekurik izango.

Foro hau legez kanpo geratu den ezker abertzalearen foro bezala ikus daiteke gizartetik. Susmo hori izan al daiteke?

M. A. Izan daiteke. Horrek sektore politiko batzuen eta hauen zerbitzura dauden hainbat hedabideen nahia erakusten du. Lehen foroaren ondoren, hainbat hedabideek ezker abertzaleko kideak gainontzekoak baino gehiago nabarmendu dituzte. Besteak ez dira aipatu ere egin. Ekimena ezker abertzalearen egitura berri bat antolatzeko saiakera bat bezala agertuz gero, Nazio Eztabaidagunearen bidea oztopatu dezakete. Sektore batzuen asmoa susmo txar hori zabaltzea bada, guk, berriz, hori saihestu behar dugu. Guk talde sustatzaileari garrantzia eta konfiantza guztia eman diogu. Bertan ezker abertzaleko jendea dago, baina badago ere sektore horretakoa ez dena.

Eusko Jaurlaritzako Ibarretxe Lehendakariak eta Imaz bozeramaileak instituzioetatik kanpoko ekimenek ez dutela legitimatzerik adierazi dute behin baino gehiagotan. Zer deritzozue?

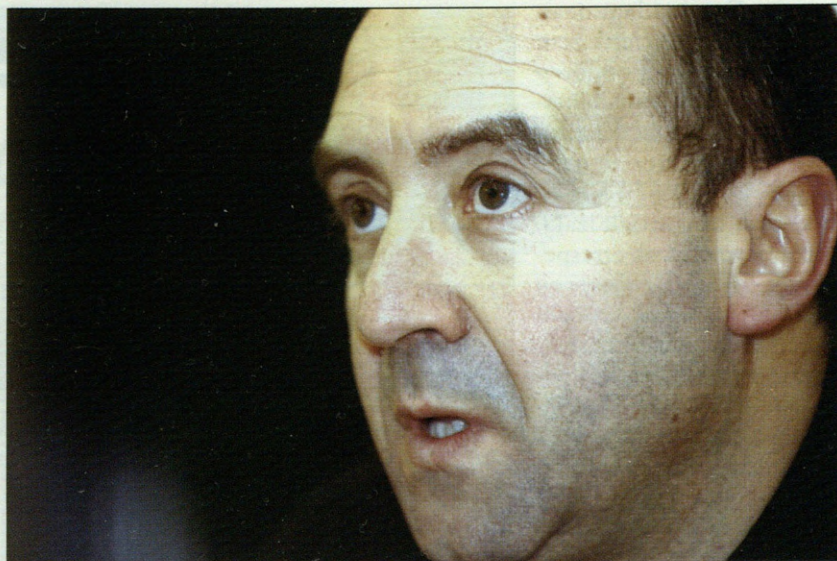
A. I. Gu ez gara besteek gurekiko egiten dituzten deskalifikazioak, deskalifikazioen bitartez erantzuten ahaleginduko. Eztabaidaguneari ari garenekiko errespetua eskatzen dugu. Ez da ezin eztabaida gunerik deskalifikatzeko une egokia, eta are gutxiago, denok dakigularik, Madrilgo Gobernuak edozein eztabaida oztopatu nahi duela.

Gu, beste eztabaidaguneari baztertu gabe, aniztasunaren aukera zabaltzen ari gara. Gure xedea, gure lurraldearen ikuspegi osoa harturik, eztabaidari zabaltasun handiago bat ematea da,

baita gizarte zibil osoaren ekarpena jasotzea ere. Foro honetan sortuko diren asmoak kontuan hartuko direlakoan gaude, beste foroetakoak kontuan hartuko diren bezala. Instituzioetatik egindako deskalkifikazioak lekuz kanpo daude.

Nazio Eztabaidagunearen abiapuntu nagusia "Euskal Herria aitortzea" eta "gatazka politiko" bat dagoela onartzea da. Ibarretxeren planak horiek onartzen ditu. Eztabaidak osagarriak al dira?

M. A. Bai. Ni EAKoa naiz. 1998an ez bezala, Ibarretxeren planaren bidez, alderdi politikoei proposamen bat egin dutela ikusten dugu EAtik. Hori da ordutik hona eman den aldaketa kualitatiboena. Aldaketa horrek alderdi politiko abertzale bakoitzak erabiltzen dituen kontzeptuak ikusteko parada eman digu. Abertzaletasunaren gehien-goak kontzeptu berdinak bere egiten dituela ikusteak adostasun batera iristeko bidea errazten du. Ibarretxeren plana EAEtik eginga dago, bertako autogobernuari begira. Nik, EAKo kide naizen aldetik, balorazio positiboa egiten dut planaz, baina plana ez dut ikusten Nazio Eztabaidagunearekin kontrajarrita. Alderdiek, EAEko Legebiltzarrean beren ildo politikoen kudeaketa egiten dute Ibarretxeren planaren inguruan. EAEko Legebiltzarreko proiektu autonomikoa lantzen duen aldetik, gero eta zailagoa du eztabaida eta adostasun politiko zabalak lortzea. Nazio Eztabaidagunean, berriz, alderdi politiko ez diren beste eragile batzuek eztabaida dezaten beste aukera bat lantzen ari gara. EAEko Legebiltzarrean ezin eser daitezkeen hainbat eragileekin eseri nahi dugu eta hauen konfiantza lortu.

"Diagnosia egiterakoan, gatazka eta Euskal Herriaren eraikuntza ez ditugu banatu. Diagnosia bere osotasunean egin dugu, gatazka barne". A. IZAGIRRE

Konfiantza zertarako?

M. A. Elkarrizketan sinesten baldin badugu ezinbesteko izango da eragileen arteko konfiantza lortzea eta hori fisikoki nonbait gauzatzea. Eusko

horietan barrena. Egoera politiko honen aurrean begiak itxia, eztabaida gune hau baztertzeko eta herri honen soluzioa Jaurilaritzaren planean soilik ikustea errealtateari bizkar ematea da.

"Ekimena

ezker abertzalearen egitura
berri bat antolatzeko saiakera
bat bezala agertuz gero,
Nazio Eztabaidagunearen
bidea oztopa dezake"

MARTIN ARANBURU

Legebiltzarrean autogobernuaren gaian sakondu arren, ez badugu konfiantza hori inon gauzatzen, ezinezkoa izango da Euskal Herriak aurrera egin dezan arestian aipatutako bi ardatz

"Nazio eraikuntza" eta "gatazka politiko" bereizi beharreko egitekoak al dira? Nola ikusten duzue zeregin hori foroan?

A. I. Diagnosia egiterakoan ez dugu batetik gatazka kontuan izan, eta bestetik Euskal Herriaren eraikuntza. Diagnosia bere osotasunean egin dugu, gatazka barne. Ekimen honetan eztabaidak bereiziak eman behar direla esaten dugu, planaren garapen ildoek ezberdinak izan behar dutela, baina osotasun batean hartuak. Ezin dira bi gaiak modu isolatuan hartu. Batzuek "lehendabizi erantzun diezaiogun gatazkari eta gero etorriko da nazio eraikuntza" esan dezakete. Beste batzuek alde-

GALDAKAO

Abenduaren 17tik 24ra
Muguru Plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

**Bizi
irakurriz!**

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

rantziz. Eztabaidagunean ez dugu alde zurretik zein den lehen eta zein ondoren esan. Eragileen sentsibilitate guztiak orokorrean eta bateratuak aztertu nahi ditugu. Bi gaiak jorratuko dira, biak osagarriak izaki. Bi planteamenduak errespetatzen ditugu, elkarren ondoan joan daitezkeen nahi dugu, ez dugu bata bestearen ondoren ikusten. Prozesuak berak —une bakoitzean hartzen duen lehentasunaren arabera eta Euskal Herriko eragile guztion ekarpenen arabera— markatuko du gaien lehentasuna.

M. A. Lizarra-Garazi garaian hori izan zen galdera: “Nazio eraikuntza edo normalizazio politikoa. Zein da lehendabizikoa?” I. Ekarpen Foroa egin dugu eta apirilerako zerbait adosten saiatuko gara. Egiair zor, ez da erraza adostasun bat lortzea izango. Konplikatu da. Baina, Euskal Herriaren egoera ezagututa, gaude-nok eta egon daitezkeenak, gaiak enpatiaz eta objektibotasunez lantzen baldin baditugu, konponbiderako adostasun batera iristeko gauza izan beharko genuke.

Sakonduta dezagun gaia apur bat gehiago. Nazio eraikuntza burutu al daiteke gatazka politikoa gainditu gabe?

M. A. Nik ez dut eztabaidaren fasean nire iritzia publikoki eman nahi. Bozeramaile naizen aldetik ez nioke mesederik egingo prozesuari. Garaia etorrita nork bere iritzia emango du. Gatazka politikoa edo nazio eraikuntza, bat lehena izan nahiz bestea izan, horra hor Nazio Eztabaidagunearen potentzialtasunetako bat. Alegia, ez gara gehiengo eta gutxiengo planteamenduaren arabera ari. Egoera hau ez dugu gutxiengo eta gehiengoaren arabera normalizatzeko. Jokaleku horretan sartzen bagara ez dugu egoera gaindituko. Jokaleku hori baztertu behar dugu eta denon arteko erabaki bateratu bat lortzen saiatu behar dugu.

A. I. Nik —eta hau ere nire ikuspuntua baino ez da— osagarritasuna eta aberasgarritasuna ikusten ditut bi gaien lanketan, bai prozeduraren aldetik eta bai nazio eztabai-

“Eztabaida ez da sortu inoren zerbitzurako ez inori ezer demostratu ahal izateko. Ez dugu azterketa bat pasatzen ari garen ustea, ezta azterketa bat inposatuko zaigunik ere”. ANTON IZAGIRRE

dak hartzen dituen lurralde eremuen aldetik. Fase honetan beharrezkoa da Euskal Herria osorako planteamenduak egiten dituen foro eztabaida bat. Denok dakigunez, Ibarretxeren planean ez dira planteamendu biak egiten. Guk, aldiz, Euskal Herriaren nazio eraikuntzarako ildoak zehaztu ditzakegu, nahiz eta zeregin horretan lurralde

“Baliteke jendeak Nazio Eztabaidagunea gauzatu ondoren su-etena etorriko dela ustea. Ezin da uste horren araberrako politikarik egin”

MARTIN ARANBURU

ezberdinetan fase eta erritmo ezberdinak kontuan hartu beharko diren. Baina, finean, Euskal Herria osoa aintzat hartzen dugu bere osotasunean eraikitzeke.

Zertan ezberdintzen da garai hau eta Lizarra-Garaziko garaia?

M. A. Lizarra-Garaziko esperientzian ilusio bat nagusitu zen. Alderdiek ez zuten asmatu, ordea. Gaur egun, berriz, alderdiek diskurtso ezberdinak dituzten arren, beren planteamenduak ordukoak baino argiagoak dira. Orain, planteamendu horiek ezagututa, herri eragileak ados jartzen ahalegindu eta proposamen bateratu bat gauzatu behar dugu alderdiei aurkezteko. Gero

alderdiek onartzea edo ez, beren esku egongo da.

A. I. Nazio Eztabaidagunea birtualtasun bat ematen dio gaur egungo egoera politikoari. Ez gara estrategia jakin bat defenditzeko bildu, ez gara sindikatu edo alderdien ordezkari gisa ari, ezta hauen intereseko etekinik ateratzeko bildu ere. Herri estrategia bat eraiki nahi dugu alderdien estrategiak alde batera utzi gabe. Hala ere, herri estrategia horrek alderdien interesen gainetik egon behar du. Hori gauza daitekeela uste dugu. Inork ez du pentsatzen bere ildo politikoa bestearen

aurretik edo gainetik jartzea. Hori da Lizarra-Garaziko Akordioak bete ez zuena eta guk gainditu behar duguna. Uneon, estrategia honek herriari orokorrean lagundu diezaikeela pentsatu behar dugu denok. Hori da foro honek lortu behar duen balio erantsia.

Foro honek ETari zer edo zer demostratu behar al dio?

M. A. Baliteke jendeak Nazio Eztabaidagunea gauzatu ondoren su-etena etorriko dela ustea. Ezin da uste edo ideia horren araberrako politikarik egin, ordea. ETA bere kasa erabakitzen duen eragilea da. Gu ez gaude inoren erabakien zain. Baten batek pentsatzen badu, foro honen ondoren ETaren su-etena etorriko dela, hau da, jokalekua aurretik marraztuta dagoela, oker dabil. Ez dago aurre-jokalekurik. Horretan arduraz jokatu behar dugu foroan ari gare-nok nahiz hedabideek ere bai. Foro honek berezko potentzialtasuna dauka eta aipatu ditugun bi ardatzen inguruan adostasunak lortuko ditugun neurrian pauso handiak eman ditzakegu.

A. I. Eztabaidagunea ez da sortu inoren zerbitzurako ez inori ezer demostratu ahal izateko. Ez dugu azterketa bat pasatzen ari garen ustea, ezta azterketa bat inposatuko zaigunik ere. Zorionez gizarte zibila heldua da eta heldutasun horretatik apustu eraikitzaile burutu nahi dugu, gure ekimena ahalegin bateragarria da.

Azkenik, ausartuko al zinatekete Nazio Eztabaidagunearentzako lelo bat azaltzen?

M. A. “Guztion artean egin behar dugu”.

A. I. Nik “Gure esku dago” erantsiko nioke. ■

EUSKARAREN GAITASUN AGIRIA

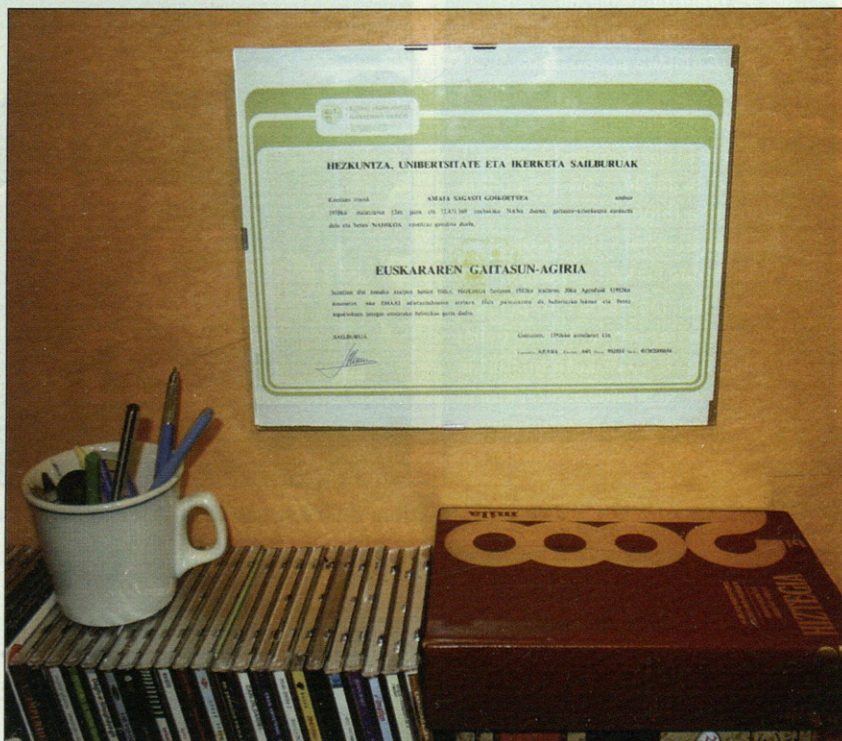
EGA

21 urte euskararen gaitasuna aitortzen

1972an, artean Franco bizi zela, bazen D izeneko titulu bat Euskal Herrian. Euskaltzaindiak sortu zuen. Eta titulu hark euskararen eta euskal kulturaren ezagutza ziurtatzen zuen. Titulu hura sortu eta gutxira hil zen Franco, eta horrek errotik aldatu zuen Espainia eta Hego Euskal Herriko panorama politikoa eta linguistikoa. Besteak beste, Eusko Jaurlaritza sortu zen, eta ordura arte Euskaltzaindiarenak ziren eskumen asko Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren esku gelditu ziren. Tartean, hizkuntzako gaitasun azterketak, eta nola ez, D titulua. Titulua eskuz aldatzean, izena ere aldatu egin zen. Lehenago D izenez eza gutzen zena 1982an EGA bihurtu zen.

AMETS ARZALLUS

EUSKARAREN GAITASUNA frogatzeko sortu zen EGA. Baina Asteasuko baserritarrak euskaraz ongi dakiela erakutsi, edo unibertsitateko ikasleak hizkuntza menpean duela frogatu, zertarako? Zein helburu zehatz ditu

EGAk? Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburuorde den Abel Ariznabarretak azaldu dizkigu hastapen hartan EGAK zituzkeen bost helburuak: "Bat: Euskararen ezagutza ziurtatzeko bide objektiboa eta baliagarria izan nahi zuen, euskara behar zen esparruetarako (Administrazioa, komunikabideak, irakaskuntza...) gaitasun maila on bat ziurtatzeko. Bi: Euskaltzaindiak D titularen bidez lortutako ondasuna jaso, zabaldu eta eguneratu nahi zuen. Hiru: Izaera irekiaz jardutea ere bazen bere helburuetako bat, herritar guztiei irekitako azterketa sistema izatea. Lau: Euska-

raren batasuna bultzatu nahi zuen. Eta bost: Europako hizkuntza agiri nagusietan gailendu diren joerei jarraiki agiriaren kalitatea ere ziurtatu behar zen."

Ez zuten horretaz igurikapen txikia EGA sortu zutenek. Bost helburu potolo markatu zizkioten sortzerako. Bete ote dira? "Oro har, helburu haiek betetzen ari dira. Agiriaren kalitateari dagokionez, EGA agiriaren azterketa-ereduak Europaren homologazioa eskuratu izan du. Izan ere, 2000. urteaz geroztik ALTE (Association of Language Testers in Europe) elkartearen kide da Hezkuntza

Babeslea: Emun Kooperatiba

HIZKUNTZA AHOLOKULARITZA ETA EUSKARAZKO ZERBITZUAK:

- Enpresa eta erakundeek premiei egokitutako euskara planak
- Lege eta Ekonomia aholkularitza
- Itzulpenak

EMUN
LANA EUSKALDUNTZEKO
KOOPERATIBA

Uriburu, 9 behea 20500 Arrasate • emun@emun.com Tel. 943 711 847 • www.emun.com

AMATA SAGASTI

2003ko abenduaren 14a

ARGIA

51

EGA azterketan egin beharrekoa

Atariko frogak

100 item (entzutezko ulermena, lexikozko ariketa, morfosintaxia, euskara batua) dituen test moduko azterketa da, eta gainditzeko gutxienez 75 erantzun behar dira zuzen. Atariko frogak gainditzeko duena azterketa idatzira pasatzen da.

Azterketa idatzia

- Idazlana: bi gai aukeran (25 puntu).
- Gutuna: bi gai aukeran (10 puntu).
- Ortografia (5 puntu).
- Esaldiak berriro idazteko (5 puntu).
- Sinonimoak aurkitu (5 puntu).
- Irakurriaren ulermena (10 puntu).

60tik gutxienez 35 puntu lortu behar dira (gainditzeko ariketa guztietan atara behar da puntuazioaren erdia). Azterketa idatzia pasatzen duena ahozko azterketara pasatzen da.

Ahozko azterketa

- Entzutezko ulermena.
- Testu baten azalpen laburra.
- Proposaturiko bi gairen arteko baten gainean hitz egin.

Ahozkoa gainditzeko duenak EGA eskuratzen du.

Saila, EGA agiriaren bitartez. Eta Europako Kontseiluaren Erreferentzia Markoaren C1 maila aitortu zaio EGARI, nabarmendu nahi izan du Abel Ariznabarretak. Delako C1 horrek EGARI zer maila aitortzen dion ulertze aldera, Cambridgeko Unibertsitatearen Certificate in Advanced English edo Alliance Française-aren Diplôme Supérieur d'Études Françaises Modernes-en parean kokatzen duela esan behar da. Azkenik, EGAK gizaratean izan duen onespina ilustratzeko, "hogeitaka urteotan 65.000 lagunek erdietsi duela EGA" azaldu du Ariznabarretak.

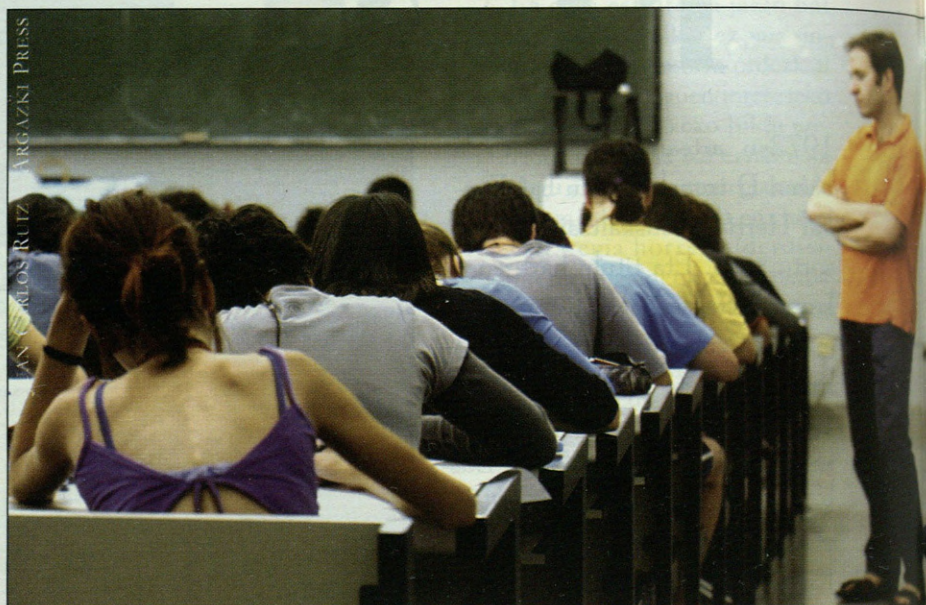
EGAREkin kritiko agertu izan dira batzuk

Baina izan duen onespina aitortu behar zaion bezala, ez da ahaztu behar EGAREkin kritiko agertu direnak ere badirela. Izan ere, EGA Hezkuntzako Bigarren Hizkuntza Eskakizunaren baliokidea da, eta baita Administra-

zioko Hirugarren Hizkuntza Eskakizunarena ere. Hori horrela, nornahik pentsa lezake, Hizkuntza Eskakizunak hor egonik, ea zer leku betetzen

tzarik gabe eredu berrantolaketa bat."

Ikasketak euskaraz jarraitu dituztenen artean gutxiengo bat egiten da

Hiru azterketa gainditu behar dira EGA eskuratzeko: atarikoa, idatzizkoa eta ahozkoa.

duen EGAK. Horri erantzuteko Abel Ariznabarretak dio "Hizkuntza Eskakizunak berriagoak" direla (1992an sortu ziren) eta "Administrazioko langileen kolektibo jakin batzuetarako antolatzen" direla. Hortaz, "helburua ez da agiriak bateratzea, agiri bakoitzak dagokion esparruan bere funtzioa ongi betetzea baizik."

Bestalde, galdetzekoa da ikasketa guztiak ikastolan edo D eredu egin dituen batek zer premia duen EGA pasatzera joateko. Gainontzeko hizkuntzetan ikasketak dena delako hizkuntzan hasi eta bukatu dituztenek ez dute beharrik izaten gero hizkuntza horretan duten gaitasuna frogatzeko. Euskaraz bai, zer dela eta? "D eredu ikasi izanak ez du EGAREN pareko gaitasun mailarik garantizatzen. Diogunaren adierazgarria da EGA azterketa egiten duten D ereduko ikasleen erdiak baino ondotoz gutxiagok lortzen dutela agiria." Hala dio Abel Ariznabarretak, eta bat dator LAB sindikatuko irakaskuntza alorreko Belen Zabala ere: "Gaur egun dauden ereduak ez dute inolaz ere bermatzen ikasketak bukatzean euskara maila egokia lortuko denik. Honek eztabaida luze bat behar luke eta zalan-

beraz EGAREN jabe. Gaitz erdi hala ere, EGA ez edukitzeak ez baitu lan mundura sartzeko aterik ixten. Belen Zabalak dioenez, "lan munduan sartzetarako EGAK oso balio gutxi du."

Euskaltzaindiaren D tituluan egin beharrekoa

- Idazlan bat idatzi.
- Testu bat irakurri eta hari buruzko ulermen galderei erantzun.
- Pasarte baten itzulpena egin.
- Analisi morfosintaktikoa egin (testuaren hiruzpalau lerro hitzez hitz aztertu).
- Aditzaren analisisa egin.
- Literatura: testu bat irakurri eta haren ezaugarriak eman (noren, noizkoa, nongoa...). Eta egileari, bere garaiari edo testuinguruari buruzko jakintza azaldu.

Lan mundua erdara mundua delako." Horrexegatik hain zuzen, LAB kexu agertu izan da lanpostu batzuetarako egiten diren titulazio eskaerakin: "LAB kexu agertu izan da sektore eta azpisektore batzuetan defizita edota oso epe zabala jarri delako, eta zorrotz jokatu ez delako. Guk titula-

zio eskaerari bultzada bat eman nahi diogu. Beraz, maila batzuetan Bigarren Hizkuntza eskakizuna edo hirugarrena eskatzen badira ere, lan han-

Cambridgeko
Unibertsitatearen
Certificate in Advanced
English edo Alliance
Francaise-aren Diplôme
Supérieur d'Etudes
Françaises Modernes-en
parekoa da Euskararen
Gaitasun Agiria

dia geratzen da Euskal Herria euskalduntzeko." Eta euskalduntze lan horretan EGA tresna erabilgarria den galdetutakoan, EGA tresna bat besterik ez dela eta ez duela euskalduntzen esan arren "momentu honetan dagoen tresna bakarra" dela diosku Belenek. "Beraz, egoera aldatzen ez den bitartean, zoritxarrez, bera da erabilgarriena. Eta gaur egun dagoen titulazioaren arabera lanpostuetarako EGA eskatu behar litzateke."

Nola egin EGAREN jabe?

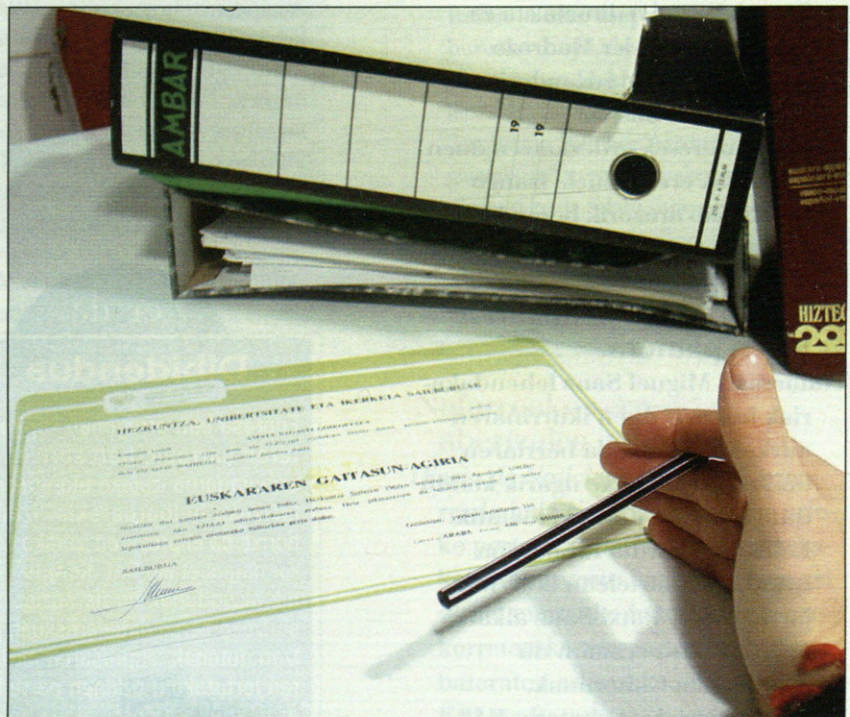
Hezkuntza Saileko sailburuordearen hitzak eta LABeko irakaskuntza alorrekoarenak irakurri ostean euskarak gaur egun EGA beharrezkoa duela ondorioztatu beharko da. Eta hain beharrezkoa bada, ez duen hark EGA nola eskuratu pentsatzen hasi beharko du. EGA lortzeko bide bat baino gehiago dauden arren, agian gomendagarriena euskaltegi-tara jotzea izango da. AEKra adibidez.

Ipar Euskal Herrian bizi den batek Baionako AEKra deitu dezake. Han Joseba Garai AEKko iparraldeko didaktika arduradunak hartuko dio telefonoa, eta azalduko dio EGARA iristeko zein bide dituen: "AEKn euskaldun berritze prozesua zazpi urratsetan egiten den bidea da. Behin zazpi urrats horiek zuzen emanez gero, nahi baduzu, EGARA begira beste urte beteko prestakuntza segitzen ahal duzu. Guk bederen zazpigarren urratsa gainditu duten

gure ikasleak EGA pasatzera pusatzen ditugu. Eta EGA prestatzeko, eskatzen diegu urte bateko formakuntza". Baina EGARA aurkezten diren guztiak ez dira zazpigarren urratsa eman duten euskaldun berriak. Euskaldun zahar batzuk ere hurbiltzen dira gau eskoletara EGA ateratzeko helburuarekin. "Kasu horretan, alfabetatze taldean ibilki diren euskaldun zahar horiek lehen urtean edo bigarrenengan eramaten ditugu EGA pasatzera", azaldu du Joseba Garaik.

Euskaltegi-tako ikas prozesua ixteko azken ahaleginean, beraz, EGA nahi duen hori euskaldun zahar eta berri artera nahastuko da. Eta nola prestatuko da helburu hori lortzeko? "Urte beteko prestaketa hori azterketaren inguruan egiten dugu", dio irakasle ere izana den

izena entzun eta beharrezko paper guztiak aurkeztu ondoren, bere lekua hartuko du azterketa gelan. Mahai gainera orria iristean, ariketa batzuek buruko min handiagoa sortuko diote besteek baino: "Gutunak ez dut uste zailtasun handiegirik duenik. Baina idazlanak garrantzi handia du, hori ikusten baita ikaslea aski trebe denentz idazlan baten egiteko. Berri-dazketek ere ikaslea gramatikaren aldetik zertan den neurtzen dute, eta horrek badu bere zailtasuna. Baina batez ere sinonimoetan, hor, jende asko erortzen da", aitortu du Joseba Garaik. Sinonimoen zepoan ikasle askok sartzen du, beraz, hanka. "Batez ere autore klasiko baten testuarekin ari badira. Autorea, lapurtar, behenafar, edo nafar klasikoa bada, eta gainera laborantzaren mundukoa, inguru hori ezagutzen ez duen ikaslearentzat

D ereduko ikasleen erdiak baino gutxiagok lortzen dute agiria.

Garaik. "Hau da, aurreko urtetako azterketak hartzen ditugu, edo azterketa eredu zuriak, eta ariketak egin eta egin trebatu arte. Orain berridazketak, gero sinonimoak, hurrengo asterako idazlan bat idatziz..."

Urte bete jo eta su prestatzen aritu ondotik ekaineko lehen deialdia iristen da. EGA nahi duen horrek bere

zail egiten da".

Baina zailtasunak zailtasun, ikasleak gainditu du EGA. Trebe da, beraz, euskaraz, nola idatziz hala ahoz, pentsatutako hura behar bezala esateko, eta ezagutzen ditu euskara batuaren arauak. Abel Ariznabarretaren hitzetan, "EGAduna, euskaldun jantziaren sinonimoa da." Zorionak, beraz. ■

Bero-beroan

Iuren kongresua, Ezker Batua eta Jaurilaritza

Hilaren 19an hasiko da Espainiako Iuren kongresua, eta *El Correo* egunkarian zabaldu izan den arabera, Rosa Aguilar eta Francisco Frutosek, Ezker Batua (EB) Eusko Jaurilaritza atzeratzeko ahaleginak egingo dituzte. Informazio horien egitasunik jakitea ez da erraza, nahiz eta halako zurrumurruak aspaldi ari diren. EBtik Jaurilaritza uzteko asmoa gezurtatu egin dute. Ezker Batuan oso barneratua dute Iuren egitura federala eta, alde horretatik, argi dute EAEko erabakiak Ezker Batuak hartuko dituela eta ez beste inork. Javier Madrazo sendo dago bere zuzendaritzan, eta badirudi Gaspar LLamazaresek ordezkatzen duen sektoreak ere ez duela izango berebiziko arazorik beren lerroa aurrera ateratzeko.

Ikurriña berriz politikaren lehen planora.

Nafarroan Miguel Sanz lehendakariak iragarri duen ikurriñaren aurkako gurutzada berriaren ondorioz, udaletxe ugarik kendu dute ikurriña udal aretoetatik. Leitzan, Guardia Zibilarena izandako kuartelean ikurriña jarri zelako, Patxi Sanz alkatea auzitegitara eraman du Nafarroako Gobernuak. Atarrabian, esate batera, EAK, Aralarrek eta PSNk iragarri dute ikurriñak Nafarroako eta Espainiako banderekin batera jarrai dezan saiaturiko direla. EAEn, bestalde, bertako Auzitegi Gorenak Ertzaintzaren Arkauteko egoitzan Espainiako banderak ikurriñarekin batera agertu behar duela ebatzi du. Herrizaingo Sailak helegitea aurkeztu du.

Bi botereen arteko talkaren irudia

Imagina zitekeen Juan Maria Atutxa, Gorka Knörr eta Kontxi Bilbao Eusko Legebiltzarreko agintariak ez zirela bakarrik joango epailearen aurrera, baina egun bizi den egoera politiko liskartsuan, hiru agintarien agerpena Madril eta euskal botereen arteko enfrontamendu politikoaren irudi esanguratsuenetakoa bihurtu da. Botere judizialak, EAEri dagokionez eta sinbolikoki bederen, ez du ordezkatzen zuzenbide estatutaren hiru botereetako bat, Madrilgo boterea bera baizik. Auziperatze luzea izango dela dirudi, bidean artxibatzen ez bada behintzat, eta egungo giroan hori ez da gertagarriena. Ezin da ahaztu, ordea, egoera honen guztiaren sustraia Alderdi Politikoen Legean dagoela, honen ondorioz agindu baitzen Eusko Legebiltzarrean Sozialista Abertzaleen Taldea desagitea. Bai auzi honek bai Kode Penalaren erreforma berriak, Eusko Legebiltzarrean datozen hilabeteetan mugimendu handiak izango direla iragartzen dute.

Zer da...

Dibidendua

Enpresa bat, erregimen kapitalistaren barruan, beti sortzen da errentagarria izateko eta etekinak lortzeko helburuarekin. Izatez, horixe da enpresaren izateko arrazoi nagusietako bat. Kontuan izanik akziodunak direla sozietatea sortzeko beren dirua arriskuan jartzen dutenak, enpresaren jardueran lortutako mozkinen parte bat erreserbetara destinatzen da eta beste bat jabe edo akziodunen artean banatzen da. Azken ordainsari hori da dibidendua. Baldin enpresa batek bere emaitzen kontua 1.000 euroko mozkinaren itxia lortzen badu, hango administrazio kontseiluak planteatu behar du nola banatuko duen diru hori eta zer helburu emango dion. Inbertsio berriak egiteko, jabe edo akziodunei ordainsari moduan pagatzeko edota bi gauzetarako

erabili ahaliko du. Enpresa bateko kudeatzaileek, eskuarki, ez dituzte mozkin guztiak akziodunen artean banatzen. Parte bat enpresak beretzat gelditzen du, inbertsio edo proiektuetarako. Demagun, 1.000 euro horietatik enpresak 700 euro gelditzen dituela beretzat. Mozkinen parte horri erreserba esaten zaio, badaezpada ere gordetzen baita, garai txarrak badatoz ere. Gainera, galerekin ez dauden sozietate guztiek eduki behar dute legezko erreserba bat. Ondorioz, gainerako 300 euroak dibidenduetarako zuzenduko lituzke enpresak. Akziodun bakoitzak gehiago edo gutxiago kobratuko du, bere esku dituen akzio edo tituluen arabera. Eskuarki, mozkinak banatzen dituzten enpresek urtean behin edo bitan egin ohi dute hori.

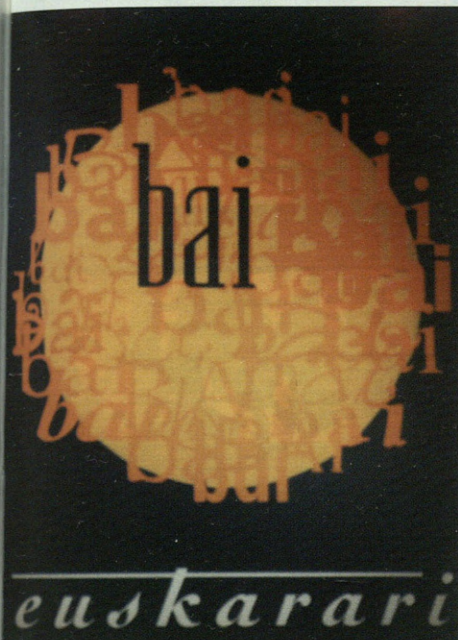
Daniel Udalaiz

Kanaldude antenan 2004an

EMITITZEN HASIKO DA berriz Aldudarrak bideo elkarte Kanaldude kanalean. Iazko urtearen amaieran sei astez izan ziren antenan eta oraingoan sei hilabetez antenan egotea dute helburu. Horretarako Aldudarrak bideo elkarteak erreportaje eta saioak landuko dituzte azaroa bitarte eta 2004ko azaroan Kanaldude jarriko dute martxan berriz. Ekonomia, kultura eta gizarte gaien inguruko saioak prestatzeaz gain, telebistaren emisio baimenak lortzen ahaleginduko dira. Iaz Donibane Garazi inguruan ikus zitekeen bakarrik eta datorren urtean Nafarroa Behereko herri ahalik eta gehienetara heltzea dute xede.

628 ziurtagiri dagoeneko

DUELA HIRU URTE ekin zion Euskararen Gizarte Erakunde Kontseiluak *Bai Euskarari* ziurtagiriak banatzeari eta epe horretan 628 gizarte eragilek eskuratu dute. Xabier Mendigurenek adierazi zuenez, "bide onetik goazela esan dezakegu, hizkuntz normalizazioaren aldeko neurri eraginkorrak abian jartzen ari diren eragileak gero eta gehiago baitira". Arloko honakoak dira datuak: ekonomia arloko 334 eragilek eskuratu dute ziurtagiria, hezkuntzako 97k, komunikazioko 12k, gizarte zerbitzuetako 63k, gizarte bizitzako 111k eta udal eta mankomunitateetatik 12k.

Asteon astero

TELEBISTARI BURUZKO ASTEKARIA sortu du Topagunea Euskara Elkarteen Federazioak. Durangoko Azokan aurkeztu berri den aste-kariak telebista gaiak izango ditu hizpide, kolorezko 44-48 orritan. Urtarriletik aurrera hasiko dira euskara hutsezko aldizkaria banatzen eta oraingoz 60.000 ale banatuko dituzte herri aldizkariak jasotzen dituztenen etxetan, doan. Aurrera begira 100.000 ale kaleratzea dute helburu. Jasone Osoro da agerkari berriaren zuzendaria.

Asto-Masto eta Anton Abbadia sariak

EUSKARAREN ALDEKO EDO KONTRAKO jarrerak saritzea dute helburu bai Asto-Mastok eta Anton Abbadia. Lehena Iruñeko Zaldiko Maldiko kultur elkarteak banatzen du euskararen aurkako jarrera agertzen dutenak zigortu nahian. Aurtengoa Juan Cruz Alli CDN alderdiko buruari egokitu zaio, "urteetan euskararekin erakutsi duen jarrera zuriagatik". UPNrekin bat Nafarroako Gobernuan eta Iruñeko Udalan dagoenetik atzerako bidea egin izana eta euskararen aurka egitea egotzi diote. Gipuzkoako Foru Aldundiak urtero ematen duen Anton Abaddia saria Antzuolako Elay enpresak jasoko du, euskararen erabilera sustatzeko egindako lanagatik. Duela hamabi urte hasi zuen Elayk euskara plana eta langileen %90etik gora du euskalduna. Iaz Kontseiluaren "Lana eta zerbitzua euskaraz" ziurtagiria jaso zuen.

BAHEA Abenduaren 13an Aski da! plataformak Ibarretxe planaren aurka egiteko manifestazioa egingo du Donostian. Iaz ere egin zen gisa honetako manifestazio bat Konsituzioa eta Gernikako Estatutuaren defentsan. Orduan, lehenbizikoz manifestazio molde honetan, Espainiako bandera eraman zuten manifestazio buruan. Partehartzaileen kopurua izan zen orduko ika-miketako, antolatzaile eta prentsa espainiarren arabera dozenaka mila edo ehun mila pertsona inguru izan zirela esan zen; Donostian manifestazio kontaketan aritzen diren zenbait medio eta pertsonok halakorik gezurtatu zuten eta gehienez 14.000tik- 25.000 pertsona izan zirela segurtatu zuten, besteak beste 'Gara'k eta Mariano Ferrer kazetariak.

Iraken hildako zazpi militar espainiarrei buruzko eztabaidan, Diputatuen Kongresuan Iñaki Anasagasti diputatu jeltzaleak *El Correo* egunkarian hilaren 2an Juanjo Sanchez Arreseigor arabiar gaietako adituak idatzitako artikulua plagiatu zuela salatu dute egunkari bilbotarrak eta artikulugileak berak. Sanchezen esanetan, esaldi asko, artikuluan bezala aipatu zituen Anasagastik.

Nafarroako zerrenda abertzalea gabonetarako.

Diario de Noticias egunkariak iragarri du jada Nafarroako kultur arloko pertsona abertzale eta aurrera-koikiak manifestu bat prestatzen ari direla martxoko hauteskunde orokorretarako zerrenda abertzale bateratua eskatzeko. Aralar, EA, EAJ eta Batzarrek, bestalde, badi-rudi gabonetarako operazioaren ezaugarri nagusiak ezagutarazteko moduan izango direla. Ikusi beharko da legez kanpo utzitako ezker abertzaleak nola ikusten duen operazioa, aipatu denez, zerrenda bateratuak neurri zorrotzak hartuko litzukeelako Espainiako gobernuak zerrenda legez kanpo uzteko aitzakiarik izan ez dezan.

Ezagutu infernua Marokoko kazetari presoaren eskutik

Ali Lmrabet-en espetxeko gutunak irakurtzen hasten bazara, ez zara geratuko lauak bukatu arte. Idazketa zorrotza du maiatzean hiru urterako kondena ezarri zioten Lmrabetek. *Demain* eta *Duman* astekariak itxi zizkioten kazetariak presondegien deskribapen labur eta zorrotzak egin ditu.

ALI LMRABET bigarren gose greban dago egunotan. Maiatzaren 21ean Marokoko erregearen izen ona zikintzeagatik kondenatu eta espetxeratu zutenean zegoen bezala. Espetxean bizi izan dituenak kontatu ditu kazetariak *Courrier International* astekari frantsesak argitaratu dizkion lau gutun-kroniketan.

Maiatzaren 21ean epaileak irakurri zuen erabakiaren gogorrek ezustean harrapatu zituen kazetariaren abokatuak bezala atzeritik solidaritatez etorritako kazetariak, baina Lmrabetek espero zuen halako zerbait, aurreko asteetan bere kontra izandako kanpaina gogorren ondoren. Epaitegira arropak zakuan hartuta joan zela aitortu du espetxeko lehen gutunean. Han hasiko zen bere gurzpidaren hurrengo atala.

Marokon preso politikoak normalean atzeritarrekin edukitzen dituzten arren, Lmrabet gaizkile arrunten artean sartu zuten, Sale-koan. Bere gelak bi metro zabal eta hiru metro luze ditu, beste hiru gizonekin batera bizi zeko. "Idatz nezakeen hiru pre-

sook hiltzaile itxura dutela eta zaunka artean egin didatela ongi gertorria, baina ez da egia. Gizaki normalak dirudite hirurek, egun batean ekin-tza ez normalen bat egin dutenak".

Eta bere lumaz Marokoko presondegirik handienean bizi diren giza-kiak eta eguneroko xehetasunak marrazten ditu kazetariak, oso labur. Sartu eta bihamuneari preso politiko saharar bat datorkio, Ali Salem Tamek: publikoki Sahararen independentzia aldarrikatu izana da bere gaiztakeria. Bisita honen hurrengo egunean espetxex aldatuko dute Tamek.

Zulo beltzeko biztanle ahaztuak

Kazetaria dela zabaldu denean, bere zeldatik pasako da kondena luzeak dituen anitz preso, bere kasua kontatzeko, nahiz eta Lmrabetek esango dien denei beraiek bezain preso dagoela. "Baina alferrik. Esango nuke gehiago datozela Marokoko sistema judizial ustel eta bidegabeaz beren barruan husteko, nork bere kasua defenditzeko baino".

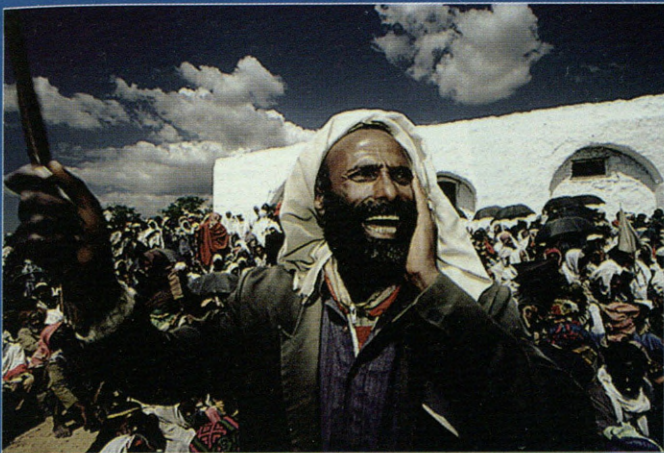
Ekosistema berezia da edozein espetxetako, eta horretan bizi diren giza-kiak artean nabarmendu dituen lehen sententziak marraztu ditu bere lumaz Lmrabetek. Bere kide gehienek dituzten autolesio marka eta zikatrizak deigarri egin zaizkio, eta horien esplikazioa ere bai, matoi batek emana: "Oker bat egiten harrapatzen ditugunean, haxixa saltzen adibidez, nahiago dute guri eraso baino beren buruei erasotzea. Espetxeko legea da..."

Baina ospitalera eramango dute

Lmrabet, bere epaiketarekin hasitako gose grebak ultzera lehertzeko zorian ipini diolako. Rabateko Avicenne ospitale famatura... baina han oso gutxi ezagutzen duten seigarren solairuko gela batera. "Jainkoak eta gizonek ahaztutako zoko hartan, erregimeneko handiki guztiak zaintzen dituen kardiologi zerbitzua baino bi solairu gorago, preso marokoarrek egunak eta asteak pasatzen dituzte mediku bat ikusi aurretik". Eta espetxean bezain gertakizun latzak ikusiko ditu ospitalean Lmrabetek.

Abuztuan gose greba utzi zuen kazetariak. Agian Europako profesional askoren aldetik jaso zituen elkartasun keinuek animatuko zuten gauzak lasaigo hartzera: "Euskaldunon Egunkaria"ren itxierarekin preso hartutakook irainka erabili gintuen zenbait ere errukitu baitzen marokiarrak. "Le Monde" eta "El

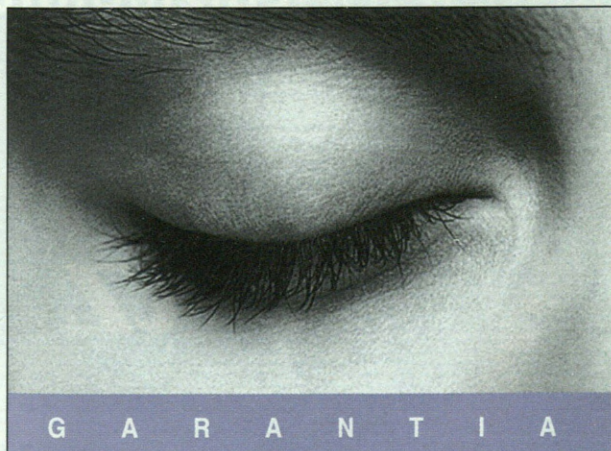
Erretratuan eta karikaturan ageri den Ali Lmrabeti, espetxera kondenatzeaz gain, bere bi astekariak itxi zizkioten: frantsesezko *Demain* eta arabierazko *Duman*. Irudian ageri den honen azalak "Aurrekontua" darama izenburu. Ez Maroko bertako protestek (ikus ezkerreko irudia) eta ez kanpoko kazetari indartsuenek (tartean Luis del Olmo, eta abar) ez dute kaleratzetik lortu. Monarkiarekin sartzea larria da hemen; areago islamisten belduz dagoenean.

katu diete. Elektrodoak ("gegene") ezagunak zituen Lmrabetek, baina "hotza eta beroa" berria egin zaio: atxilotuari aurrean haizagailu beroa ipini eta atzean hotza. "Tenperatura kontraste honek erotu egiten du". Baina tortura espetxean ere bada. Urriaren 12an idatzi zuen azken gutuna Lmrabetek. "Presondegia infernu bilakatu da niretzako" idatzi du: agintariak sututa daude bere kronikak direla eta. Oraingoan, preso islamistez ariko da. Bi eraikin berezitan dauzkate, egun osoa erreztatzen ematen duten 500 bizarluze. Ikusi ezin dituzten arren, albisteak beti iristen dira, eta beren berri badu Lmrabetek. Casablancako atentatuak zirela eta espetxeratu zuten Lhoud kazetariak lagunduko dio gainera gauzak hobeto ulertzen. Lmrabeten iritzian —eta epaiketa ikusi zuten beste askorenean— batere frogarik gabe espetxeratu zituzten orain preso direnak, norbait behar eta. Baina atentatu haien esplikazioa oraindik eman gabe dago. Bizirik atera ziren hiru suiziden profila ere —gazte gosepasatu erdi-analfabeto batzuk— ez da Al Qaeda-koena. "Gehiago jakin ahal izango genuen eta etorkizuneko tragediak saihesti Casablancako leherketen burua, Bentassir, torturatuta hil ez balute". Hitz horiek idatzi eta bi hilabete pasa baino lehen Lmrabetek bigarren gose grebari ekin dio. Eta guri oso hurbilekoak egin zaizkigu, bere kronikak eta bere S.O.S.a. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

Pais"ek artikulua bana plazaratu zioten. Greba utzirik, berriro Saleko ospitalera eraman zuten Lmrabet. Handik idatzitakoa da bere hirugarren gutun-kronika, eta honetan drogaren inguruan antolatua dagoen mafia aurkituko dugu esplikatuta lerro urri baina zorrotzetan. Hobeto

ilustratzeko bezala, irailean ezohiko gizon inportanteak ekarri dituzte espetxera: drogaren kontrako sarkada espainiar-marokoar batean harrapatutako juje, enpresagizon eta poliziak. Juje eta dirudunak oso ondo tratatu dituzte atxilotetan, baina militar eta polizeiei tortura apli-

G A R A N T I A

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1^a
Hernani, 4 - DONOSTIA

15 urtez komunikazioa errazten

Argitalpenak **Banaketa** Internet Zerbitzua
Inprimaketa Multimedia **Diseinua** Irudi Tratamendua
Filmazioa Publizitatea Maketazioa **Edizio Digitala**

antza

komunikazioa & grafikagintza

943 37 07 38

antzagraf@antza.com

www.antza.com

Zumeta-ren diseinurik onena

aparteko baxera honetan

150€ -gatik bakarrik

Sorta bakoitzak honakoak ditu:

- * 6 plater sakon
- * 6 plater zapal
- * 6 postreko plater
- * 2 entsalada-ontzi

Bohemiako portzelana fineko 20 pieza.
Eskura itzazu **946612055** telefonoan
edo gure webgunean:

www.gara.net

Urtarrilaren hasierarako jasoko dituzula
ziurtatu nahi baduzu, egizu zure erreserba
Abenduaren 22a baino lehen, astelehena.

gara

Lindar bizian

2 0 0 3 - 2 0 0 4 D E N B O R A L D I A

EUSKAL TELEBISTAK aurkeztuta

**XABIER
EUZKITZE**

**KLAUDIO
LANDA**

**ANA
URRUTIA**

**FELIX
LINARES**

**JULIAN
IANTZI**

**IBAN
GARATE**

**IÑAKI
LOPEZ**

denboraldi berrian ZINEMA, INFORMAZIOA, KIROLAK, LEHIAKETAK, TELESAILAK, DOKUMENTALAK eta askoz ere gehiago